

საბჭოეთში საბჭოთაული

ს.ს.ს.წ.
სსტსახბოების
მწიგნობარული
თარგანო

→ ფინანსები ←

- ი. ვარძიელი —სასამართლო და პროკურატურა ამიერ-კავკასიის სოფელში.
- ა. კაჭარავა. — საჭიროა ბრძოლა სასამართლოების მუშაობის დამაბრკოლებელ პირობებთან.
- ნ. სააკივი — გავამტკიცოთ რევოლიუციური კანონიერება.
- ა. კუხიკივი. — სარჩელი დაკარგული თამასუქით.
- კ. მიქელაძე — სცნობს თუ არა საბჭოთა სამართალი მფლობელობის სარჩელს?

ტერმინოლოგიის მასალინათვის.

ბ. ქავთარაძე. — თვით მასალა.

სასამართლო და ცხოვრება.

- ტ. გურგენიძე. — ამხ. კალანდაძის წერილის გამო.
- ა. კალანდაძე. — პასუხად ტ. გურგენიძეს.
- გ. ხაყვარელიძე. — მათრახსაც მოხმარება უნდა.
- ელ. — მათრახის მოხმარების „სპეცს“.

ფოსტა.

კანონმდებლობის მიმოხილვა.

ოფიციალური ნაწილი.

№ 7
ა პ რ ი ლ ი
1928

1928 წლის 1 იანვრიდან

გ ა მ ო დ ის ს. ს. ს. წ. იუსტიციის სასაქონლო კომისიისათვის

ორპირიული ორბანო

„ს ა ბ ჯ ო ტ ა ს ა მ ა რ ტ ა ლ ი“

„საბჭოთა სამართალი“ ისახავს მიზნად გაუწიოს იტყუარი ხელმძღვანელობა იუსტიციის მუშაკებს და გააშუქოს სასამართლო-საგამართლო საკითხები, როგორც თეორიული აგრეთვე პრაქტიკული ხასიათისა საბჭოთა კანონმდებლობის და ხელისუფლების პოლიტიკის ძირითადი პრინციპების მიხედვით.

„საბჭოთა სამართალი“ დიდ ყურადღებას აქცევს სასამართლო მუშაობის პრაქტიკულ მხარეს და დაეხმარება სასამართლოს დარგში ყველა ომუშავეთ საანადო მასალის მიწოდებით. ადამ საკითხების განმარტებით, სასამართლო პრაქტიკის მიმოხილვით, კოდექსების სხვა და სხვა მუხლების ახსნა-განმარტებით და კომენტარებით.

„საბჭოთა სამართალი“ დიდ ყურადღებას მიაქცევს აგრეთვე სასამართლო დაწესებულებებში ბიუროკრატიზმთან ბრძოლას და დაუნდობლად ამხელს იუსტიციის მუშაკთა უარყოფით მხარეებს.

ჟურნალში დათმობილი აქვს ადგილი კენიტიანდიარულ, სამილიციო და სისხლის სამართლის სამეცნიერო მილიციის მუშაობას.

გარდა თეორიული და პრაქტიკული ხასიათის წერილებისა ჟურნალში არის აგრეთვე უმედიანი განყოფილებები:

საბჭოთა კანონმდებლობის მიმოხილვა, სასამართლოს ცხოვრება, ქრონიკა, ბიბლიოგრაფია, იურიდიული დახმარება (კითხვა-პასუხი), ოფიციალური ნაწილი (დადგენილებები, განმარტებები, ინსტრუქციები, ცირკულარები), ფოსტა, განცხადებები და სხვ.

ჟურნალში თანაშემდეგად უმედიანი კანონები:
(ანბანზე)

ალხოვი ა., ამადლობელი ს., ანდრონიკაშვილი ლ., ბაზოვი გ., გაბაშვილი დ., გალუსტიანი ა., დოლიძე თ., ვარდანიანი ს., ვარძიელი ი., ვაჩიშვილი ა., იუზბაშვილი გ., კაჭარავა ა., კოსტავა ა., კუხიკოვი ა., ლუნ-კევიჩი ვ., მახარაძე ფ., მესხიშვილი შ., მიქელაძე კ., ნანეიშვილი გ., ნუცუბიძე შ., პავლიაშვილი ი., პლეტნიკოვი კ., როინაშვილი ი., რცხილაძე გ. სიჭინავა ი., სურგულაძე ი., ტალახაძე ი., ტატიშვილი ე., ქავთარაძე პ., ქორჭაშვილი მ., შავერდოვი ა., შურღაია ლ., ჩხეიძე ს., ჯაფარიძე ს. და სხვ.

პასუხისმგებელი რედაქტორი: ი. ვარძიელი

სარედაქციო კოლეგია: ა. კაჭარავა, პროფ. შ. ნუცუბიძე, _____
_____ ი. როინაშვილი, ს. ჯაფარიძე, კ. მიქელაძე, პ. ქავთარაძე

ხელის მოწერის ფასი: წლიურად—10 მან., 6 თვით—5 მ. 50 კაპ., 3 თვით—3 მ.
ფასი თითო ნომრისა—50 კაპ.

სამ თვეზე ნაკლები ხელისმომწერა არ მიიღება.

რედაქციის და კანტორის მისამართი: ტფილისი, ტრიბუნალის ქ. № 32 ტელეფონი № 13—68.

34(05)

პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

ს. 13.

რედაქციის და კანსტორიის
მისამართი:

თფილისი, ტრიუმფალის
ძ. № 32

ტელ. № 13-68

ხელისმძვინვარის ფასი:

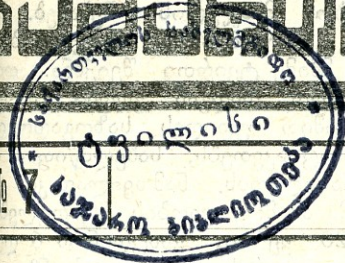
წლიურად — 10 მან.

6 თვით — 5 მ. 50 კ.

3 თვით — 3 მ.

1 ნომერი 50 კ.

საბჭოთა საპარტიო

1 აპრილი 1928 წ.

№ 7

სასამართლო და პროკურატურა ამიერკავკასიის სოფალში*

როდესაც სოფლის ყოფა-ცხოვრებაზე ვლაპარაკობთ ჩვენი სასოფლო პოლიტიკის საკითხებს ვიხილავთ, შეგვიძლია გვერდი აუხვიოთ სასამართლოს ძირეული საკითხისა, რადგან საბჭოთა სასამართლოს და პრაქტიკული მუშაობა ადგილობრივ შუამდგომლობებს ჩვენი საერთო მუშაობისა სოფლად. მისი ყოფა ცხოვრებაში ვერ მონახავთ ვერც-ერთ შემთხვევას, რომელიც მჭიდროდ დაკავშირებული არ იყოს სასამართლო აპარატის მუშაობასთან. ამიტომ, როდესაც ჩვენ ვხედავთ კულტურის საკითხებს, სოფლად პოლიტიკის დირექტივების გატარების საკითხს, კოლექტივიზაციის პრობლემას, კულაკთან ბრძოლას, საშუალო და პატარა გლეხობის კავშირის კულაკის წინააღმდეგ, განადიდების საკითხს, განსაკუთრებით, სოფლის ყოფა-ცხოვრების და სხვ. საკითხებს, სრულებით ბუნებრივია, შევიძლება ცოტად თუ ბევრად არ შევიხოთ იუსტიციის განხორციელებაში. განსაკუთრებით საჭიროა ეს ახლა, როდესაც სოფლად და ქალაქად ვხედავთ ეკონომიურ განვითარების ზრდას — აქედან-კი: გართულებულ ეკონომიურ ვითარებებში ურთიერთობათ სოფელში, ბრძოლას სოციალისტური წარმოებისა და სოციალისტური მეურნეობის განხორციელების კაპიტალისტურ ტენდენციების წინააღმდეგ, განსაკუთრებით.

ქალაქში — მუშისა, სოფლად — გლეხის მრავალგვარი ეკონომიური და უფლებრივ საჭიროებათა დაკმაყოფილების აუცილებლობა; სოფლის მოსახლეობის ურთიერთდახმობა და აქედან — როგორც უკვე ვთქვით — სასამართლო და ღარიბი გლეხობის კავშირის განმტკიცება, კულაკის იზოლაცია — ყველა ამ საკითხში სახალხო სასამართლოები, ძირეული სასამართლო აპარატი და პროკურატურა განსაკუთრებით მნიშვნელოვან როლს თამაშობენ. რადგან, როგორც ვხედავთ, კულაკი თავის შეტევას ეკონომიურ ფორმებში არ აწარმოებს, არამედ სახალხო ხშირად მას ტერორის სახეს აძლევს. მთელ რესპუბლიკებში ჩვენ მოწამენი გავხდით სასამართლო განმარტებისა ღარიბი გლეხობის წინააღმდეგ მიმართული კულაკური ელემენტების მიერ მოწყობილი ტერორის-აქტების გამო.

ამაგან განსაკუთრებით ხშირია მიწის ყიდვა-გაყიდვა. მიწის ყიდვა-გაყიდვის შემთხვევათა რიცხვი არა თუ კლებუბრუნდა, არამედ ზოგიერთ რაიონში მატულობს კიდევ. ეს მოვანი — სოციალისტური ტენდენციების განმტკიცების საფრთხისათვის, სოფლად სოციალისტური ელემენტების დირექტივებისა და განსაკუთრებით კულაკთან ბრძოლის

თვალსაზრისით — არ შეიძლება საშიშარ მოვლენად არ ჩავთვალოთ.

სასამართლოს ორგანოების ამოცანა — დაცვა ეკონომიური, უფლებრივი და პოლიტიკური ინტერესები მოკავშირისა, რომელიც ვითარდება სოფლის ეკონომიური ურთიერთობის ნიადაგზე. ამასთან დაკავშირებულია იმ კაბალურ გარიგებებთან ბრძოლა, რომელთაც ხშირად აქვთ ადგილი ჩვენი სოფლის ცხოვრებაში.

შემდეგ — რას ვხედავთ კიდევ? ჩვენი სასოფლო-სამეურნეო კრედიტის ორგანოთა სისუსტის გამო ფეხი მოიკიდა დაუძლიებელ მეფახშეობამ. სარგებლობენ რა ამ ორგანოთა სისუსტით, კულაკური ელემენტები აძლევენ გლეხს სხვადასხვა სახის სესხს (ფულადსა თუ ნატურალურს) — 100 — 120 — 150 %-ში.

შემდეგ — საკითხი გაფლანგვისა და გატაცებასთან ბრძოლისა, განსაკუთრებით კოოპერაციაში; თქვენ იცით, რომ მსხვილმა გაფლანგვამ და გატაცებამ თითქმის იკლო ჩვენში. ამჟამად ჩვენ ვხედავთ უფრო წვრილსა, მაგრამ უფრო საშიშარ გაფლანგვა-გატაცებას, რასაც ადგილი აქვს მეტწილად ჩვენ დაბალ კოოპერატიულ ორგანიზაციებში.

ღლის წესრიგში სდგას ბიუროკრატიზმთან ბრძოლის საკითხი. როგორც იცით, პარტიის მე-15 ყრილობამ მოგვცა დირექტივა — ვებრძოლოთ „ვოლოკიტას“ თვით სასამართლოში და სასამართლო ორგანოების საშუალებით განვდევნოთ ბიუროკრატიზმი და „ვოლოკიტა“ აგრეთვე სხვა დაწესებულებებიდან. ამაზე ჩვენ ქვემოთ გვექნება ლაპარაკი.

ამას მოსდევს ბრძოლა ისეთ დანაშაულთან, რაც ადგილობრივი ყოფა ცხოვრების თავისებურების ნიადაგზე წარმოიშობება და რომლითაც განსაკუთრებით მდიდარნი ვართ ჩვენ, ამიერ-კავკასიის რესპუბლიკები, მაგალითად, მკვლელობა სისხლის ასაღებად, ქალის შოტაცება და სხვადასხვა.

სასამართლოს წინაშე მეტად დიდი ამოცანები დგას; ტყუილ-უბრალოდ ხომ არ სთქვა მე-14 კონფერენციამ ამ ორიოდ წლის წინეთ, სთქვა ნათლად და გარკვეულად, რომ რევოლუციური კანონიერების განხორციელება — აუცილებელი პირობაა სოციალიზმისაკენ წარმატებით წინსვლისათვის. ამრიგად, მე-14 კონფერენციამ პირდაპირ დაუკავშირა სოციალიზმისაკენ წარმატებითი წინსვლა რევოლუციური კანონიერების სწორ გატარებას.

ყოველივე ზემონათქვამიდან ჩანს, რომ ჩვენ სახალხო სასამართლოების წინაშე დიდი და რთული ამოცანები დგას; ეს სასამართლოები კი ისეთ მატერიალურ და მორალურ მდგომარეობაში არიან, რომ ხში-

* სიტყვა წარმოთქმული აშხ. ი. ვარძიელის მიერ სოფლის მუშის მეორე პლენუმზე კომპარტიის ა. კ. საოლქო კომიტეტთან. იხილეთ შემოკლებით.

რად კოკლობენ და ბორძიკობენ და ზოგან ვერ ასრულებენ იმ ამოცანათა მეოთხედ ნაწილსაც, რაც მათ აქვთ დაკისრებული.

მე მინდა შეეჩერდე იმ შთავარ მიზეზებზე, რომელთა გამო კოკლობს და სუსტდება ჩვენი სახალხო სასამართლო. უპირველეს ყოვლისა, მე მინდა მივაქციო თქვენი ყურადღება სახალხო სასამართლოთა ქსელს. (მე მოვანხებებთ 3 რესპუბლიკის შესახებ და უნდა იცოდეთ წინდაწინ, რომ ის ცნობები, რომელთაც მე მოვიყვან, თითქმის ერთნაირად შეეხება სამივე რესპუბლიკას, რადგან ჩვენ სასამართლოებს ყველგან თითქმის ერთნაირი სატყვიარი აქვთ). ჩვენი სახალხო სასამართლოების ქსელი იმდენად მცირეა, რომ ვერ ასდის მოსახლეობის ყველა მოთხოვნილებებს. მაგალითად საქართველოში თითო სასამართლო უბანზე მოდის 28-დან 30 ათასამდე კაცი, ამასთან 2-3 სახალხო სასამართლოზე—მხოლოდ ერთი სასამართლო აღმასრულებელი. ხომ მოგეხსენებათ, თუ რა დიდი მნიშვნელობა აქვს სასამართლოს გადაწყვეტილების თვის დროზე ასრულებას?! თუ სასამართლოს განაჩენი და გადაწყვეტილება თავის დროზე არ შესრულდა, სასამართლო ორგანოების მუშაობას სრულებით დეკარგება აზრი, რადგან ეს განაჩენები და გადაწყვეტილებანი მხოლოდ-ღა ქალაქებში დარჩება. აი ამიტომ ვაკუთვებთ ჩვენ განსაკუთრებით დიდ მნიშვნელობას სასამართლოს გადაწყვეტილების ასრულებას.

სომხეთში ამ ბოლო დროს მდგომარეობა ცოტათი გაუმჯობესდა. წარსულ, 1927 წელს სომხეთში თითო სასამართლო უბანზე მოდიოდა 29.000 მცხოვრები. ახლა-კი, ვინაიდან სომხეთის იუსტისსაკომმა შესძლო სახალხო სასამართლოთა ქსელის გაფართოება, სასამართლო უბანზე 20.000 მცხოვრები მოდის.

აზერბეიჯანში თითო სასამართლო უბანზე მოდის 28-დან 29.000 მდე, ზოგან-კი 35.000 მცხოვრები.

აი რამდენად მცირეა სახალხო სასამართლოთა ქსელი. ამას უნდა დაემატოს კიდევ შემდეგი უარყოფითი მხარე ჩვენი სასამართლოსი—სახალხო სასამართლოს მუშაობა ძალზედ სუსტი კვალიფიკაცია. ეს იმით აიხსნება, რომ ჩვენ სახალხო მოსამართლეებს, არ მიუღიათ არავითარი მომზადება; მუშა, რომელიც გუშინ დაზვასთან იდგა, გლეხი, რომელიც გუშინ გუთანზე მუშაობდა, ჩვენ მიგვყავს სასამართლოში; დავაჯინთ მას მოსამართლას მაგიდასთან და ვეუბნებით: „განიხილე ათასი და ათათასი სხვადასხვაგვარი ურთულესი საკითხი, რასაც დაგიყენებს ცხოვრება“. ჩვენში, საქართველოში, წლიურად საშუალო რიცხვით 100.000 საქმე ირჩევა. თუ მივიღებთ, რომ თითოეულ პროცესში საშუალოდ 5 კაცი მონაწილეობს, გამოვა, რომ საქართველოს მცხოვრებთა 2 მილიონიდან ნახევარი მილიონი გაივლის სასამართლოს.

ახლა წარმოიდგინეთ, რომ ეს უზარმაზარი ადამიანთა ზვავი გაივლის სასამართლოს, და უზარდადება მოუმზადებელი მუშაკის წინაშე, რომელმაც პასუხი უნდა გასცეს ყველას, გაერკვეს ყველაფერში და გადასწყვიტოს გლეხის ყოფაცხოვრების უმნიშვნელოვანესი საკითხები.

ჩვენ არც მოსამზადებელი, არც გადასამზადებელი კურსები არ გვაქვს—მიტომ, რომ სახსარი არა გვაქვს.

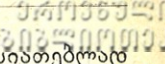
მესამე მომენტია—სახსრის უქონლობა. თქვენ ხომ იცით, რომ მრავალ თათბირზე მრავალჯერ თქმულა, რომ იუსტიციის კომისარიატი ღარიბი ნათესავია, რომელსაც ძვალს თუ გადაუარებენ ხოლმე საერთო სუფრიდან. ხორცის ნაჭერი მას არ შეხვდება არასოდეს. ჩვენ ვხედავთ, რომ თვიდან თვეზე გვიმცირებენ ბიუჯეტს. ოქტომბრის თვიდან დაწყებული არც-ერთ თვეს არ გაუვლია, რომ ჩვენი ბიუჯეტი არ შემცირებულია ამა თუ იმ რაოდენობით. ამგვარად, სახალხო სასამართლოს მატერიალური მდგომარეობა მეტად ცუდია. საქართველოში მოსამართლეს ეძლევა 95 მ. 80 კ., სულ დიდი-დიდი—

თუ მაზრა მდიდარია—120 მან., საშუალო ხელფასით თვიურად 105 მან., მდივანს ეძლევა 50—60 მან., საქმის მწარმოებელს, 30 მან. ჯამაგირი იგვიანებს 2, 3, 4 თვით. ცხადია, რომ ასეთ პირობებში შესაძლებელია ადგილი ჰქონდეს თანამდებობრივ ხასიათის სხვადასხვა ბოროტ-მოქმედებებს.

შემდეგ, სახალხო მსაჯულის შესახებ. სახალხო მსაჯული მძიმე პირობებშია. მსაჯულობა გლეხისათვის ქონებრივად მძიმე ტვირთი შეიქმნა. თითქმის პირიქით უნდა ყოფილიყო, რადგან გლეხი, ასრულებს რა მსაჯულის როლს, ამით უდიდეს საზოგადო და სახელმწიფოებრივ საქმესაც აკეთებს, სახელმწიფოს მართვა-გამგებლობაში მონაწილეობს. ნამდვილად-კი ეს არ არის და მას უმძიმს ამ მოვლეობის შესრულება. მან უნდა გაიაროს 15—20 ვერსი, გააცდინოს 6 დღე და დაბრუნდეს უჯილდოთ. და რას ვხედავთ ჩვენ? გლეხი, მის მაგიერ, რომ წაიდეს სასამართლოში და იქ საბჭოთა მართლმსაჯულებას ემსახუროს, ცდილობს აიკლავოს ეს მოვალეობა, წასვლა. მართალია ყველა რესპუბლიკაში არის სათანადო დებულება, მაგრამ არც სომხეთში, არც საქართველოში და არც აზერბეიჯანში ბუიჯეტით არ არის გათვალისწინებული სახალხო მსაჯულის საზღაურის ცნობილია, რომ სახსარსამართლოს მუშაობა დამოკიდებულია მოკვლევის ორგანოთა—მილიციის მუშაობისაგან. როგორც სამაზრო მოსამართლე ვერ განიხილავს საქმეს, თუ მას გამოძიების აქტი არ ექნა ხელთ, ისევე სახალხო მოსამართლეც ვერ გადასწყვიტოს სისწორით საკმეის, თუ მოკვლევის მასალა სუსტი და ბუნდოვანია. ადგილობრივი მილიციის მუშაკების უკოდინარობის გამო ხშირია შემთხვევა, რომ მოკვლევის აქტები ხშირად უზრუნდება მილიციის ორგანოებს შესასწორებლად და შესავსებლად. ამას გარდა, მილიცია სახალხო სასამართლოსათვის მარტო მოკვლევის ორგანო როდია. მილიციის საშუალებით იგზავნება აგრეთვე უწყებებიც. მის საშუალებით უწყებები რიგდება ათი და ასი ათასობით, სამივე რესპუბლიკაში ერთად — მილიონობითაც. მაგრამ მილიცია უმადისოდაც შედმეტად დატვირთულია საკუთარი საქმეებით და ვერ ასრულებს ამიტომ შიკრიკის ფუნქციებს. ამის გამო ჩვენს წინაშე დგება ახალი ამოცანა—შევეცადოთ როგორმე სახალხო სასამართლოს შტაბში სპეციალური დამატარებლები შევიყვანოთ და მილიცია გაავანთავისუფლოთ ამ მოვალეობისაგან. შემცირება შეეხო სახსარსამართლოებს, შეეხო აგრეთვე მილიციასაც; იგი ამჟამად მინიმუმამდეა დაყვანილი, და თავისთავად ცხადია, მიზანშეუწონელი იქნება მას დაეკისროთ ეს ფუნქციები.

სახსარსამართლოს ავტორიტეტი 75%-ით დამოკიდებულია იმაზე, თუ როგორ სრულდება სასამართლო გადაწყვეტილება. ერთი სასამართლოს აღმასრულებელ მოდის დაახლოვებით 2—3 სასამართლო უბანზე. თუ მივიღებთ, რომ სახალხო სასამართლო, საშუალოდ, 25.000 მცხოვრებს უწყევს სამსახურს, მაშინ თითო აღმასრულებელზე 75.000 კაცი მოვა, ჯამაგირი-კი მას 40 მან. აქვს მართალია, მას პროცენტებიც ეძლევა და იგი ცდილობს ამ პროცენტებით აიყვანოს თავისი ხელფასი მინიმუმამდე. მაგრამ ზოგს მათგანს ეს პროცენტები იტაცებს და საკმეის მისი პასუხისგებაში მიცემით თავდება. შემდეგ სასამართლოს გადაწყვეტილებათა ასრულებაში დამოკიდებულია აგრეთვე ეკისრება ისედაც დატვირთული მილიციას, მაშინ როდესაც ეს უკანასკნელი, როგორც ვთქვით უკვე, მოკვლევის ფუნქციებსაც ვერ ასდის.

უმთავრესი, რასაც მე მინდა მივაქციო თქვენი ყურადღება, არის ის, რომ ძირეული სასამართლო აბატი უკვე რაღაც პარტიის ყურადღების გარეშე დგას. ამიტომ კავკასიის საკონტროლო კომისიამ—მარშანწინ, აგრეთვე პარტიულ ორგანოებმა, რომელთაც-კი ჰქონიათ შეძლებული

ჩვენი სასამართლოს საკითხი განვიხილოთ, დაადასტურეს, რომ სასამართლოს აპარატი და პროკურატურა პარტიის ყურადღებისა და გავლენის გარეშე მოქცეული. ამ გარემოებას უნდა გავსვას ხაზი. თუ გვინდა, რომ სახალხო სასამართლომ შეასრულოს თავისი დიდი საქმე, ჩვენ უნდა შეუქმნათ მას შესაფერი პირობებიც.

უაზრობა იქნებოდა, გვეფიქრა, თითქოს რევოლუციური კანონიერების განხორციელება შეიძლებოდა მშრომელთა დაუხმარებლად, მათი მონაწილეობის გარეშე. წარმოიდგინეთ მაზრაში მომუშავე პროკურორის როლი. მას დიდი საქმე აქვს დაკისრებული: ზედამხედველობა მილიციის ორგანოებისა, თვალყურის დევნა სასამართლოსა და გამოძიებისათვის, საერთო ზედამხედველობა საბჭოთა ხელისუფლების ყველა ორგანოებზე მაზრაში. ყოველივე ეს მძიმე ტვირთად აწევს პროკურორს.

მე ვლაპარაკობ, რომ პროკურატურა და სასამართლო ვერ შეასრულებენ თავის ამოცანებს, თუ მშრომელთა საზოგადოება არ მოექცა მათ ჯეროვანი ყურადღებით.

ჩვენ სახალხო მოსამართლეები ვერ კრძნობენ, რომ პარტიული ორგანოები სათანადო დახმარებას უწყვედენ. ისინა ხშირად განკერძობებით ცხოვრობენ, კავშირი აქვთ მხოლოდ ზემდგომ სასამართლო ორგანოსა და იუსტიციის კომისარიატთან. ზოგიერთი ადგილობრივი პარტიული ან საბჭოთა ორგანოები ღირსეულათ ვერ აფასებენ სასამართლოს როლს და ამოცანებს თანამედროვე პირობებში.

მე დარწმუნებული ვარ, რომ სასოფლო თათბირი საგანგებო ყურადღებას მიაქცევს სახალხო სასამართლოების ცხოვრებისა და მუშაობის ამ მაზრას.

ახლა, ნება მიბოძეთ მოკლეთ შეგვხვო პროკურორის საკითხს. არ შეიძლება ითქვას, თითქოს პროკურატურა სათანადო სიმალლეზე იდგეს, რადგან პროკურორებთან ჩვენ ვერ ვგზავნით ამ საპატიო თანამდებობისათვის საკმაოდ მომზადებულ და კვალიფიციურ მუშაკებს; ეს თანამდებობა-კი საპატიოა, რადგან პროკურორის მოვალეობას შეადგენს ზედამხედველობა გაუწიოს ყველა ორგანოს საბჭოთა კანონების სისწორით გატარების საქმეში. პროკურორებთან ჩვენ უნდა ვგზავნიდეთ მომზადებულ და ავტორიტეტთან ამხანაგებს, რომ მათ ადგილობრივ შესაფერი ძალენა ჰქონდეთ და არ იჩრდილებოდნენ. მათ ისეთი ძალა და გავლენა უნდა ჰქონდეთ, რომ მუდამ შეიძლოთ შეიტანონ პროტესტი და დაადონ თავისი ვეტო ადგილობრივი ხელისუფლების რაიმე უკანონო დადგენილებას. ხშირად შეხვდებით ასეთ სურათს: რომელიმე მაზრის პროკურორი იმდენად ითქვიფება ადგილობრივ მუშაკთა საერთო მასაში, რომ ავიწყდება კიდევ თავისი პროკურორობა. ის ცდილობს არ გაახმაუდოს, არ გამოიტანოს გარეთ შინაური მუშაობის ნაკლი. თქვენ ამაზე მიპასუხებთ, რომ პროკურორი არც უნდა იყოს თავისუფალი ადგილობრივი ხელისუფლების გავლენისა და ხელმძღვანელობისაგან. მე-კი ვიტყვი, რომ გველენა შეიძლება კუდიც იყოს და კარგიც. კარგი გავლენა—კეთილი საქმეა. არავინაც არ ამბობს, რომ ზარალი არ უნდა უწყვედეს ხელმძღვანელობას სასამართლოს მუშაობას, მაგრამ საქმე შემდეგშია: ბევრი პროკურორი ვერ იჩენს ადგილობრივ პირობებში საჭირო უნარიანობას. ამიტომაც ხდება, რომ ხშირად ცენტრის ყურადღების გარეშე რჩება ადგილობრივი ორგანოების ისეთი დადგენილებები, რომლებიც რევოლუციური კანონიერებას არღვევენ. ჩვენ უნდა ჩავაგონოთ ადგილობრივ ამხანაგებს, რომ იმ შემთხვევაში, როცა ადგილობრივი აღმასკომის გადაწყვეტილება თუ დადგენილება არღვევს ანონის მოთხოვნას, პროკურორმა უნდა აცნობოს ეს ცენტრალურ ორგანოებს.

პროკურატურის მდგომარეობის დასახასიათებლად უნდა ვთქვა კიდევ შემდეგი: რ. ს. ფ. ს. რ.-ში და უკრაინაში, ყოველ მაზრაში ორ-ორი პროკურორია, ჩვენმა-კი მხოლოდ ერთი. ჩვენ საქართველოში მოვახერხეთ 2—3 მაზრაში ორ-ორი პროკურორი გვეყოლოდა, აზერბეიჯანში და სომხეთში მაზრას თითო პროკურორი ყავს, ზოგს-კი არც-ერთი. ვიმეორებ, რომ პროკურორის მთავარი ყურადღება მიპყრობილია სასამართლო-საგამომძიებლო ზედამხედველობაზე, დანარჩენ დარგებს-კი ოდნავ თუ აქცევს ყურადღებას. ეს ხდება მიტომ, რომ მას საერთო საკითხების გადასაწყვეტად არა აქვს საკმაო არც მომზადება, და არც მოცლა. ამგვარად, უნდა ითქვას, რომ ადგილობრივ ორგანოთა მოქმედების კანონიერებისათვის თვალყურის-დევნის საქმე მძიმედ კოჭლობს, ამის შედეგია—ზოგიერთ მეტად კურონზული დადგენილება ადგილობრივი ორგანოებისა. სასოფლო თათბირის პრეზიდიუმში მე მოვიყვანე ეს ფაქტები. თუ გნებავთ, მე თქვენც მოგახსენებთ ამ ფაქტებს, რომ დაგანახოთ, თუ როგორ უვლიან გვერდს ხშირად რევოლუციურ კანონიერებას. ეს ფაქტები მე ამოვიღე აშხ. ვარდანიანის მოხსენებიდან ამიერ-კავკასიის საკონტროლო კომისიის პლენუმზე. აი ის „უფლებრივი“ შემოქმედება, რასაც ჯერაც ვხედავთ ადგილებზე.

ნუხის რაიონში სავალდებულო დადგენილებით აკრძალულია კერძო პირისაგან პურის ყიდვა.

სვანეთში სავალდებულო დადგენილება აწესებს ქელენისათვის პურის, ღვინის, ხორცის და საჩაყის ნორმას.

ჩვენში ამჟამად სახლის ყიდვა-გაყიდვა თავისუფალია, საქართველოს ერთ-ერთ მაზრაში-კი არსებობს დადგენილება, რომელიც სახლის ყიდვას კრძალავს. ეს—საქართველოში. თუ გნებავთ მოვიყვან ფაქტებს სომხეთის შესახებაც.

სასოფლო საბჭოს თავმჯდომარეს უარი ეთქვა შევბუღებაზე, ვინაიდან ეს თავმჯდომარე არ ყოფილა პროფკავშირის წევრი. აღმასკომი კისრულობს ისეთ საქმეებს, რაც მის ქვემდებარებაში არ არის, ე. ი. თვი-სებს სასამართლოს ფუნქციებს. აღმასკომი უცხადებს კერძო პირებს საყვედურს და შენიშვნებს.

შემდეგ ერთ მოქალაქეს უნდა გადაეხადა მეორისათვის ტანისამოსის შესაკერი ფული, მაგრამ რადგან მათ შორის რაღაც უსიამოვნება მოხდა, მილიციის უფროსი ჩაერია მათ საქმეში, ჩამოართვა ერთს, გადასცა მეორეს და ხმა-კრიტიკა!

მილიციის უფროსი ატყვევებს მეფურნეს, რადგან მან არ მისცა ნისიათ პური. კიდევ მაგალითი. რაიონის აღმასკომის თავმჯდომარე უბრძანებს მილიციის უფროსს—აღმინისტრაციული წესით ჩამოართვას ერთ გლეხს ინდოური და გადასცეს მეორეს.

ერთ სოფელში მოწვეული იყო საერთო კრება და აღმასკომის თავმჯდომარემ სცემა იმ გლეხებს, რამელნიც არ გამოცხადდნენ ამ კრებაზე.

2—3 კვირის წინ პროკურატურაში გამოცხადდა მღვდელი და განაცხადა, რომ საეკლესიო წესით დაქორწინებისათვის აღმასკომის თავმჯდომარემ მოიხმო იგი თავის კაბინეტში და სცემა. ესეც თავისებური ანტისარწმუნოებრივი პროპაგანდაა!

აპატიმრებენ სამ გლეხს მისთვის, რომ მათ თითქოს გაელანძლოთ პოლიტიურის უფროსის მეგობარი.

ინფორმპუნქტის უფროსმა სრულებით უსაბაბოთ და უმიზეზოთ სცემა პოსტზე მღვარ კომკავშირელ-მილიციონერს და ერთ მოქალაქეს. ერთ-ერთ მათგანს რევოლვერით თავიც გაუტეხა.

თემამღმასკომის თავმჯდომარემ (სხვათა შორის—კომუნისტმა) და მისმა მღვივანმა გამოსტაცეს ფოსტალიონს

მუშკორის კორესპოდენცია, რომელიც მათ ნაკულუოვა-
ნებათ ეხებოდა.

ადგილობრივი აღმასკომის ერთ-ერთ თანამშრომელ-
მა სცემა სასაბლოს პატრონს იმისთვის, რომ მან ძვი-
რად უანგარიშა სადილი.

რაიმილიციის უფროსი ჩამოართმევს გლენს გოჭებს
სადღესასწაულოდ და უმასპინძლდება თავის მილიციონე-
რებს. აქ არის ბევრი სხვა ასეთივე ფაქტი. ერთ-ერთ მა-
ზრაში ადგილი ქონდა ასეთ ამბავს: მაზრალმასკომს არ
მოწონებია ერთ-ერთი თანამშრომელი და დაუთხოვია
იგი. როდესაც ამ უკანასკნელმა იჩივლა სათანადო შრო-
მის ორგანოებში, იგი დააპატიმრეს, შესთხვეს მის წი-
ნაღმდგ მთელი საქმე და შემდეგ კვლავ გაანთავისუფ-
ლეს. ბოლოს და ბოლოს, საქმე ც. ა. კ.-მდე მივიდა. ც.
ა. კ.-მა გაამართლა თანამშრომელი. იგი აღადგინეს თა-
ვისუფლებებში, მისცეს მთელი გაცდენილი დროის საზღაური
და სხვ. სულ ტყუილ-უბრალოდ კაცი იჯდა ციხეში. ბევ-
რი ასეთი მაგალითების მოყვანა შეიძლება საივზე რეს-
პუბლიკის ცხოვრებიდან.

მე მინდა ორიოდე სიტყვა ვთქვა ბიუროკრატებ-
სა და „ვოლოკიტის“ შესახებ. მათთან ბრძოლა—ეს ჩვენი
დღევანდელი ამოცანაა. მე-15 ყრილობამ ამ საკითხის
თაობაზე გარკვეულათ გამოსთქვა თავისი აზრი. რა კეთ-
დება იუსტიციის ორგანოებში? მე ვამბობ, რომ მთელ
ს. ს. რ. კავშირში, ყველგან გაცხოველებული მუშაობა
სწარმოებს პროცესის გასამართლებლად. სულ მოკლე
ხანში ძლიერ გამარტივებულ იქნება სისხლის სამართლის
და სამოქალაქო სამართლის პროცესები და სასამართ-
ლოებში რამოდენიმედ შემცირდება ვოლოკიტა ზ ბიურო-
კრატებში.

რაც შეეხება წვრილი საქმეების გადაცემას ადგი-
ლობრივ ორგანოებისათვის—ადმინისტრაციული წესით
ან განსაკუთრებულ კომისიებში განსახილველად—უნდა
ითქვას, რომ ამ მხრივ სამივე რესპუბლიკაში სულ სხვა-
დასხვა პრაქტიკა არსებობს. საქართველო მიმართავს ერთ
წესს, სომხეთი—მეორეს და აზერბეიჯანი—მესამეს. აქ
სრული შეუთანხმებლობა სუფევს. ჩვენში, საქართველოში
წვრილი 15 მანეთზე ნაკლებ ღირებული საქმეების გან-
სახილველად შემოღებულია შემდეგი წესი: თემის აღმას-
კომთან დაარსებულია საგანგებო ორგანო, რომელსაც
ხელმძღვანელობს თემალმასკომის თავმჯდომარე ან წევრი
და სადაც მსაჯულებათ სასოფლო საბჭოს წევრები მოი-
წვევიან. სხდომები იმართება კვირაში ერთხელ ან ორ-
ხელ. ამ სხდომებზე არჩევენ ხსენებულ წვრილ საქმეებს.
ამ წესით ირჩევა საქმეთა ორი კათეგორია: ტყის წესე-
ბის დარღვევის საქმეები 15 მანეთამდე და იმავე თანხის
საქმეები წინახედის შესახებ. ასეთი პრაქტიკა არსებობს
სულ 3-4 თვეა და შედეგები ჯერ არ გვაქვს აღნუს-
ხული.

სომხეთში სულ სხვაგვარი სისტემა არსებობს. იქ
სასოფლო საბჭოსთან შემოღებულია სისტემა სასამართ-
ლოს სექციებისა. მე მაქვს ცნობა, რომ ერთ-ერთ მაზრა-
ში შექმნილია ასამდე ასეთი სექცია. ყოველ მაზრაში
თითოეულ სასოფლო საბჭოსთან არსებობს სამეული: ერთი
თავმჯდომარე და საბჭოს ორი წევრი; ეს სამეული
იხილავს ყველა სამოქალაქო საქმეს 15 მანეთამდე, გარ-
და საქმეებისა ალიმენტების შესახებ და სხვა სე-
რიოზულ საქმეებისა, რომლებიც სახალხო სასამართ-
ლოში უნდა გაიჩეს. აღსანიშნავია ის, რომ საჩივარი ამ
სექციების გადაწყვეტილებაზე შეიტანება საუბნო აღმას-
კომთან არსებულ ხუთეულეებში. ამგვარათ სომხეთში
გვაქვს ძლიერ ფართო ქსელი ძირეულ სასამართლო უჯ-
რედებისა, რომლებიც, უმთავრესად, ადგილობრივი გლე-
ხებისაგან, სასოფლო საბჭოს წევრებისაგან შესდგებიან.
როგორ ჩამოყალიბდა, რა სახე მიიღო საბოლოოდ ამ
საქმემ აზერბეიჯანში, მე არ ვიცი, ვიცი-კი, რომ იქ გან-

ზრახულია ისეთივე სისტემის შემოღება, რაც სომხეთში
ამჟამად. საქართველოში ადგილებს გადაეცა საქმეთა
კათეგორია—ტყის წესების მცირე დარღვევანი და წი-
ხედი. ჩვენ ვფიქრობთ, რომ ეს უფლებები უნდა გაყა-
თ-ვებულ იქნას, იუსტიციის კომისარიატმა-კი უნდა
მუშავოს შესაფერი პროექტი და ახლო მომავალში
ტანოს იგი საქართველოს ც. ა. კ.-ში.

მე მინდა ხაზი გაუსვა შემდეგს: საესებით მართა-
იყო, ჩემის აზრით, ანხ. რუბენი, რომელმაც თავის
ვალ სიტყვაში სთქვა, რომ ჩვენ ყველანი ვიხილავთ
კითხებს, ყველანი ვლაპარაკობთ, ვწერთ საუკეთესო
ზოლიუციებს, საქმე-კი მაინც ნელა მიდის. ეს განსაკუთ-
რებით ითქმის ჩვენზე, იუსტიციის ორგანოებზე. მე წყ-
წადში ვ-ჯერ ვაკეთებ მოხსენებებს სხვადასხვა პარტი-
და საბჭოთა ორგანოებში. მიიღებენ ხოლმე საუკეთ-
რეზოლიუციებს რომელთა უმრავლესობა ქალაქში
ბა. პირიქით, რაც უფრო ხშირად ვაკეთებ მოხსენე-
მით უფრო მეტად ამცირებენ იუსტიციის ორგანოებს.

მე საესებით ვეთანხმები ანხ. რუბენს, როცა ის
ბობს, რომ ამას ბოლო უნდა მოეღოს. და მართლაც,
ზოლიუცია უნდა გატარდეს ცხოვრებაში. ჩვენ ყვე-
ლანთაგან უნდა ვიკითხოთ მას, აი რა მშვენიერი რე-
ლიუცია მიიღო სასოფლო თათბირმაო, გამოვქვეყნე-
მას, დაუგზავნით ყველას და მორჩა! უნდა ნაძლ-
ლად ავწიოთ სახალხო სასამართლოს ავტორი-
ტი, ავამაღლოთ მისი კვალიფიკაცია, ჩავაბათ-
ვოლიუციური კანონიერების განმტკიცების საქმეში და
თუ პარტიული მასები და უპარტიო გლეხები
მე შემიბი, უნდა ვებრძოლოთ „ვოლოკიტას“ და ბიურო-
კრატების სასამართლოში. მე უნდა დავადასტურო,
ჩვენი პროკურატურა არ არის დაკავშირებული მას-
თან. იმ დროს, როცა რ. ს. ფ. ს. რ.-ში ერთ-ერთი მ-
რის პროკურორთაგანი სპეციალურად დადის ერთი
ლოსტიდან მეორეში, ერთი სოფლიდან მეორე სოფელ-
თვალყურს ადევნებს იმას, თუ როგორ ტარდება რე-
ლიუციური კანონი, ჩვენ ასეთი კანტროლი უნდა
წარმოთ მხოლოდ ერთად-ერთი პროკურორის საშუა-
ებით. ამ ნაკლს ჩვენ ადვილად შევავსებდით, რომ რე-
ლიუციური კანონიერების საქმეში ჩავაბამდეთ ფარ-
მასებს. აქულებელია, რომ რესპუბლიკანურ და საბა-
კომიტეტმა თავის უახლოესი სასოფლო მუშაობის გე-
ში უსათუოდ შეიტანონ ადგილობრივად ძირეული სა-
მართლო დაწესებულებათა გამოკვლევა და პრაქტიკულ
შეამოწმონ ძირეული სასამართლო ორგანოთა და, სა-
თოდ, რევოლიუციური კანონიერების საქმის მდგ-
რობა.

ჩვენი სასოფლო მუშაობის საერთო გეგმაში
ჭირთა შევიტანოთ აგრეთვე საკითხი ძირეული
სამართლო აპარატის შესახებ. მე ვთქვი და ვიმეორე
რომ ჩვენ არ შეგვიძლია გვერდით აუხვიოთ სახალხო სა-
მართლოს, როდესაც ვიხილავთ სოფლის ამა თუ იმ
კითხს ან პრაქტიკულად ვანხორციელებთ ამა თუ იმ
ნისძიებას. სასამართლოსა და პროკურატურას ყოველ
აქვს ესა თუ ის კავშირი სოფლად ცალკე კულტურულ
ეკონომიურ ღონისძიებათა განხორციელების საქმეში.

ყველა ჩვენ მიერ გათვალისწინებული ღონისძი-
ბანი სასამართლო აპარატის თუ პროკურატურის მუშა-
ობის გასაუმჯობესებლად, ყველა ჩვენი ნაბიჯები სო-
ლად რევოლიუციური კანონიერების განმტკიცებ-
კენ გადადგმოლი, უნდა შეადგენდნენ ჩვენი პარტი-
სოფლად მუშაობის პროგრამის თვალსაჩინო ნაწი-
სწორეთ ამ მიმართულებით უნდა მიეცეს ღირებ-
პარტიისა და ხელისუფლების ადგილობრივ ორგანო-
—რადგანაც მე-15 პარტყრილობამ, მიაპყრო რა
ლი პარტიის გულისყური რევოლიუციური კან-
ნიერებისა, ვოლოკიტასთან ბრძოლის საკითხს

ეროდ, სასამართლო აპარატის მდგომარეობას, ამით დაუკავშირა ეს საკითხები ჩვენი აღმშენებლობის დღევანდელ ზოგად-პოლიტიკურ, კულტურულ და სა-საზოგადოებრივ ამოცანებს.

მე მინდა ეხლა შევჩხო ადგილობრივ თავისებურე-სათა ნიდაგზე აღმოცენებულ დანაშაულებს.

1928 წლამდე საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსში არ იყო ნახსენები ასეთი დანაშაული, თუმცა იგი საქართველოში ადგილი აქვს დანაშაულთა მთელ კატეგორიას, რომლებიც საგვარეულო წარსულის ნაშთები და ადგილობრივი ადათების ნიდაგზე ხდება. და მხოლოდ 1928 წ. საქ. კ. ა. კ-ის უკანასკნელ სესიანზე ჩვენ შევიტანეთ ჩვენ სისხლის სამართლის კოდექსში საგვარეულო და ადათობრივი დანაშაული. ახერბეიჯანსა და სხვა მხრეებში ისინი გაცილებით უფრო ადრე იყო შეტანილი.

როგორია ეს დანაშაული? მკვლელობა სისხლის ასაღებად. ფულადი საზღაურის აღება (განსაკუთრებით ოსეთ-მთიანეთის მშობლებისა ან ნათესავების მიერ მკვლელების ნათესავთაგან.

საქოლოს გამოსასყიდის მიღება: „კალიმი“, „ნოჩ-ლომი“, ე. ი. საქოლოს აშკარა ყიდვა. ეს ისჯება თავი-სუბიექტების აღკვეთით 2 წლით და მიღებული საზღაურის დაბრუნებით.

დანაშაულის მეოთხე სახე—ქალის იძულება ქორწინებისათვის მისი სურვილის წინააღმდეგ.

მეხუთე—დაქორწინება არასრულწლოვანთა და იძულება ასეთი ქორწინებისათვის მშობლების მიერ.

მეექვსე—წინააღმდეგობა ქალის თავისუფალი და-საქორწინებისათვის.

ეს უკანასკნელი უფრო ხშირია თურქებში, სადაც ასეთი ადათია: თუ ქმარი გარდაიცვალა, ქალი გადადის მისი მემკვიდრეების ძმის ხელში და მისი ცოლი უნდა გახდეს. თუ ქალი არ დათანხმდა ამას, მას არა აქვს უფლება გათხოვდეს მის ნებადაურთივლად.

დაბოლოს—დანაშაულის უკანასკნელი სახე—ორცო-ნაწილობა და მრავალ-ცოლიანობა, რაც ისევ ადათზეა აღ-მოცენებული.

ადათობრივი დანაშაულის აი ეს მთავარი სახეე-ბი შევიტანეთ ჩვენ სისხლის სამართლის კოდექსში.

როგორია ჩვენი სასამართლო მუშაკების სოციალუ-რული და პარტიული შემადგენლობა?

საქართველოში ასეთი სურათი გვაქვს: 95 სახალხო სასამართლიდან 83 კომუნისტია. კომუნისტები, ამგვარად, შეადგენენ 87%, უპარტიონი—12%.

სახალხო მოსამართლეთა შემადგენლობის ცვალება-ობა 30% უდრის, ასე რომ 100 კაცში 30 მუდმივად მუშაობდა. შეისწავლის თუ არა ცოტათი საქმეს (იუ-რისტულია-კი დიდი სკოლა!), მიიღებს თუ არა პრაქტიკულ გამოცდილებას (მიტომ რომ მას საქმე მუდამ მასასთან, მხოლოდ ერთადერთად აქვს), მყისვე გადას-სჯილებს, რომ იგი საუკეთესო გამგე იქნებოდა საორგა-ნიზაციო განყოფილებისა ან სამაზრო პროფბაუროსი, და დაიყვანებენ, მის ადგილზე-კი გამოგზავნიან შემდეგ, მხოლოდ უმუშევარს.

აიღოთ სომხეთი. 1926 წლ. იანვრის 1 ს იყო 23 სასამართლო, ახლა-კი 13-ით მეტია. მაშასადამე სულ 40 ყოფილა. 28 კაციანი (მე ამ რიცხვიდან გამოვდივარ): 4-მუშა, 13-გლეხი და სხვები—10. კომუნისტი მათ შორის—12, კომკავშირის წევრი—1. 3 წელზე მეტი პრაქტიკული სტაჟი მხოლოდ 4-ს აქვს.

სოციალური შემადგენლობა საქართველოში. 27 წ. იანვრის 1 სულ იყო 95 სახალხო მოსამართლე, მათ შო-რის—46 მუშა (რაც 48% შეადგენს), 15 გლეხი (19%), ინტელიგენტი—34 (36%). ესენიც არიან პარტიულები,

რომლებმაც თავი მოსამსახურეთა გრაფაში შეატანეს აპარატის გამუშურებისა და კომუნისტების მხრივ ჩვენ საქართველოში დიდი მიღწევები გვაქვს, იგივე ითქმის სამხმეხედაც.

რაც შეეხება ახერბეიჯანს, სახალხო მოსამართლე-თა საერთო რიცხვიდან მუშები 13 1/2% შეადგენენ, გლე-ხები—31,6%, დანარჩენები-კი—54,09%. მუშების სტა-ჟი: 1 წლამდე—20%, 1-დან—2 წლამდე—65% ყველა-ზე დიდ რაოდენობას აქ შეადგენენ 1—2 წლიანები, ასე რომ აქაც აქვს ადგილი შემადგენლობის ცვალებადობას.

თუ გაინტერესებთ, მე შემიძლია გაცნობოთ, თუ რამდენი და რა ხასიათის საქმე შემოდის თვითნებურ წერ-ტილში. საქართველოში 1927 წ. იანვრისათვის დარჩა განუ-ხილველი 47639 საქმე. ნახევარ წელიწადში შემოვიდა 62.679 სა-ქმე. სულ 110,000-მდე საქმე წლიურად. ჩვენ საშუალოთ ვღე-ბულობთ 110.000. ნთვის განმავლობაში დამთავრებულა 63380 და 1927 წ. ივლისის 1-ათვის დარჩა განუხილვე-ლი მაინც 46.000 საქმე. საშუალოთ რომ ავიღოთ, სა-ქართველოში, სომხეთში და ახერბეიჯანში თითო წერ-ტილზე თვეში მოდის 130—135 საქმე. ამათში ირჩევა 120—125 საქმე, დანარჩენი 10—15 საქმე სახ. მოსა-მართლეს განუხილველი რჩება და გადაიტანება შემდეგ თვეში.

აი ასე გროვდება საქმეები სახალხო სასამართ-ლოში.

სომხეთში, საშუალოთ, 140 საქმე შემოდის.

ახერბეიჯანშიც საშუალოთ, 140 საქმე.

ახლა საქმეთა ხასიათის შესახებ.

საქართველოში 27 წლ. ივლისის 1-ს შემოსული იყო 33.917 სამოქალაქო საქმე, მათ შორის 3.629—საკუ-თრების უფლების შესახებ, 212—აღნავობის უფლებისა, 12,500—ვალდებულებათა, 239—მემკვიდრეობისა, 830—განქორწინებისა და სარჩოს შესახებ, 1.248—მიწის შესა-ხებ და 11.000—სხვაგვარი საქმე.

სისხლის სამართლის საქმეებით შემდეგ სურათს იძ-ლევინ: 1927 წლ. ივლისის 1-ათვის, ე. ი. 6 თვის გან-მავლობაში შემოსულა 28.762 საქმე. ამათში 10.974—მმართველობის წესის წინააღმდეგ, 480—თანამდებობრი-ვი, მათ შორის 366 საქმე მითვისებისა და გაფლანგვის შესახებ, 66—მეჭრთამეობის შესახებ, 249—სამეორნეო, 9.535—პიროვნების წინააღმდეგ (სხეულის დაზიანება, შეურაცყოფა, მკვლელობა და სხვ.), 5.883—ქონებრივი დანაშაული, 680—სახალხო ჯანმრთელობის წინააღმდეგ და 1.011—ხულოვნობის შესახებ.

ახერბეიჯანში 1926 წლ. და 1927 წ. პირველი ნა-ხევრის ცნობებით საქმეთა საერთო რიცხვიდან 58%-ს სისხლის სამართლის საქმეები შეადგენდნენ.

ჩემი მოხსენების დასასრულს მე მინდოდა მიმექცია თქვენი ყურადღება ადვოკატურისათვის, რომელსაც მნი-შვნელოვანი ადგილი უჭირავს ჩვენი სასამართლო აპარა-ტის სისტემაში.

საქართველოში განსაკუთრებით, მდიდარნი ვართ ადვოკატურით, მარტო ტფილისში ჩვენ 350 დამცველ-თა კოლეგიის წევრი გვაყავს. მთელ საქართველოში-კი—400 კაცზე მეტი, 75—სასამართლოზე ჩვენ გვაყავს 400 მეტი დამცველთა კოლეგიის წევრი, რომელთაც, როგორც იცით, თავისი ფსიქოლოგიით, თავისი შეგნებით არ შეი-ძლება ასე თუ ისე არ იქონიონ გავლენა ჩვენ სახალხო სასამართლოზე. ეს გავლენა კი ზოგჯერ ძლიერ უარყო-ფითია. წარმოიდგინეთ ჩვენი გამოუცდელი მოსამართლე, რომლის წინაშე მარჯვნივ ერთი ადვოკატი დგას, მარცხ-ნივ—მეორე, გვერდით-კი ჟისის პროკურორი, რომელიც ძლიერ სუსტად ერკვევა საქმეს. ამ გავლენის ქვეშ ზოგი-ერთი მოსამართლე ამრუდებს ხოლმე კლასიურ ხაზს მე-ტადრე მაშინ, თუ ეს მოსამართლე გამოუცდელი და სუსტია.

ჩვენ შევეცადეთ შეგვეტანა ცოტაოდენი სახლე კოლეგიის წევრთა ოჯახში, მაგრამ, სამწუხაროთ, არაფერი გამოგვივიდა, წმინდამ საქმეს ვერ უშველა.

საქართველოში, დამცველთა კოლეგიაში ჩვენ თითქმის არა გვყავს კომუნისტები ან მუშები; არის მხოლოდ ორი მამაკაცი—კომუნისტი და ერთი ქალი—და ეს 400 წევრზე! ასეთ სამუშაოზე მშრომელი არ მიდის, რადგან ჯამაგირს აქ ვერ მიიღებს და უნდა იშვავოს თავისი ლუკმა—გამოსვლებით. ჩვენ აქ ძველი ხალხი გვყავს და ასეთ მდგომარეობას უნდა შევუბრუნებოდეთ, სანამ ჩვენი ელემენტი არ შევა დამცველთა კოლეგიაში.

მე ვამბობ, რომ, სავსებით, ჩვენი სასამართლო აპარატის მუშაობა შეიძლება დახასიათებულ იქნას შემდეგნაირად: კლასობრივი ხაზი, მეტადრე მას შემდეგ, რაც სახ. სასამართლოებში გამუშურება გავატარეთ, გამოსწორდა და ეს დადასტურა ყველა ორგანიზაციამ. ძალიან დიდ გადახრებს კლასობრივი ხაზიდან ჩვენს ა/კ. სასამართლოებში აღვილი არა აქვთ, მაგრამ ჩვენს მუშაობას მაინც აქვს მრავალი ნაკლი.

მეორე მომენტი არის ჩვენი სახ. მოსამართლეების განსაკუთრებით სუსტი კვალიფიკაცია, რაც ასუსტებს ხშირად ჩვენი სასამართლოს ავტორიტეტს.

მესამე მომენტი, ჩვენი მუშაობისათვის ძლიერ დახასიათებული, მდგომარეობს იმაში, რომ სასამართლოებში ზედმეტად დატვირთულია. თქვენ ხომ იცით, რომ სამეფო წესწყობილებიდან და მენშვეიკების დროს არსებობდა საქმეების გამორჩევი ორგანიზაცია მთელი რიგი: სოფლის მამასახლისებიც, სასამართლოებიც და მომრიგებელი მოსამართლეებიც, მეტყვიეები და სხვა ინსტიტუტები, რომლებიც იყოფდნენ ერთმანეთში საქმეებს. ახლა-კი საქმეთა მთელი ეს გროვა აწევს სახ. მოსამართლეებს, ბევრ მათგანს კი საკმაოდ არც ცოდნა აქვს და არც სათანადო პოლიტიკური მომზადება.

ჩვენი სასამართლოები ზედმეტად დატვირთული არიან საქმეებით და ამავე დროს თვით სასამართლო აპარატი მეტად მკირია და ვერ ასდის ჩვენი მოსახლეობის ყველა მოთხოვნილებას. მაგალითი: ჩვენში მთელ დღეში მისი მაზრას ლარსიდან ფასანაურამდე ემსახურება ერთი სახალხო სასამართლო. ყაზბეგის გლენი, თუ სასამართლოში საქმე აქვს, უნდა ჩამოვიდეს დღეში, უკეთეს შემთხვევაში—ფასანაურში. ზამთარში ხომ ასეთ მიმოსვლაზე ლაპარაკიც ზედმეტია. მთელ სვანეთში, ამ უგზო და გაუვალ მთების ქვეყანაში, სულ ორი სახალხო სასამართლოა; ახალციხის მაზრას ემსახურება ორი სახალხო სასამართლო, ასე რომ, საშუალოდ, მაზრაზე 2-3 სასამართლო უბანი მოდის. უმთავრესი კი ის არის, რომ სახალხო სასამართლოები მოწყვეტილი არიან პარტიულ და საბჭოთა საზოგადოებრიობას. ეს მომენტი განსაკუთრებით ვნებს მათ საქმიანობას.

მე ვფიქრობ, რომ სასოფლო თათბირი, რომელიც იხილავს ძირეული სასამართლო აპარატის მუშაობის საკითხს, მიაქცევს ამ მომენტს ყურადღებას. ყვილაზე უძვირფასესი, რასაც სასოფლო თათბირი მოგვცემს—ეს იქნება ყურადღება და ინტერესი ჩვენი ძირეული სასამართლო აპარატის მუშაობის მიმართ. ამაზე მეტს ჩვენ არც გთხოვთ, რადგან სასამართლო ქსელისა და ბიუჯეტის გადიდებაზე წრეულს ლაპარაკიც ზედმეტია. წრეულს მოგვეცით თქვენი ყურადღება, მორალური დახმარება, დირექტივები, გაისათ-კი ფულიც მოგვეცით.

მე დარწმუნებული ვარ, რომ სასოფლო თათბირის წევრები გამოსთქვამენ თავის აზრს და სათანადოთ შეაფასებენ სახალხო სასამართლოს როლს ჩვენი რევოლიუციის განვითარების დღევანდელ პერიოდში; გამოიტანენ რა შესაფერ გადაწყვეტილებებს, მიიღებენ კიდევ ყოველგვარ ზომებს მათ ცხოვრებაში გასატარებლად.

(საბოლოო სიტყვა)

მე მგონი არც დამჭირდეს კამათი, რადგან უმრავლესობამ ასე თუ ისე დადასტურა ყველა ის დებულება, რაც აქ გამოვსთქვი. ამხანაგებმა კი უფრო გაუსწრახაზი ზოგიერთ საყურადღებო დებულებას.

ლირსშესანიშნავი იყო ამხ. რუბენის გამოხველა, რომელმაც ნათლად და გარკვეულად დაგვიხატა ძირეული სასამართლო აპარატის, განსაკუთრებით პროკურატურის მდგომარეობა და რომელიც მოუწოდებდა სასამართლო ორგანოებსა და პროკურატურას მთელი თავისი გულსაყური სოფლის პრაქტიკულ საქმეებისათვის მიეპყრო.

საინტერესო იყო აგრეთვე ამხ. აშრაფიანის გამოხველა, რამდენადაც იგი საკითხს, უმთავრესად, უხალხო პოლიტიკური პერსპექტივების თვალსაზრისით მიუღდა.

ამხ. რუბენის სიტყვაში მე მიწოდდა მიმეცია თქვენი ყურადღება ერთი მომენტისათვის. მან ხაზი გაუსვა პოპულარული-იურიდიული ლიტერატურის გამოცემის საკითხს. უნდა მოგახსენოთ, რომ ჩვენ საქართველოში მუშაობა დასწორდა მაგ საქმეზე ვზრუნავთ, რამდენად ვიცით სომხეთისა და აზერბეიჯანის იუსტ-სახკომებიც. შეუღლებული უკვე ამ ლიტერატურის ბეჭდვას. სომხეთში გამოცემულია უკვე 9 ბროშიურა, ჩვენშიც გვაქვს აგრეთვე 10-მდე წიგნაკი—სამართლის სხვადასხვა საკითხების თაობაზე. მაგრამ ამ საქმეს ერთი სიმძლე ელოდება წინ: ჩვენ გავალია გამოცდილება ამ ლიტერატურის სოფლისათვის მიწოდებაში. ამ მხრივ ჩვენ უნდა დაგვიხმაროს ადგილობრივი, სოფლად მომუშავე ორგანოები. მეტადრე ღარიბ გლეხობასთან ახლო მდგომი ორგანოები. ადგილობრივი, ქონ-სამკითხველოები და სხვ. მათი შემწეობა ჩვენ შევძლებთ ეს ლიტერატურა უშუალოდ თვით სოფელს მივაწოდოთ და არა მხოლოდ სასამართლო მუშაკებს.

ამხ. რუბენის სიტყვაში მე განსაკუთრებულ ყურადღებას ვაქცევ პროკურატურის მუშაობას. ამ საკითხზე ამხ. რუბენი საეცხობთ მართალია; მე მსურს მხოლოდ შევავსო მისი მოსაზრებანი შემდეგი შენიშვნებით: ადგილობრზე—მრავალ მაზრას, მეტადრე ჩამორჩენილ, შორსულ მაზრებს, სადაც ცოტაა მომზადებული მუშაკები, პარტიულ და საბჭოთა მუშაკებს ასე ესმით რევოლიუციური კანონიერება: თუ კი დამნაშავე შეიპყრეს და დასჯის მსჯავრი, რევოლიუციური კანონიერებაც განხორციელებულია. ასე უყურებენ პროკურორის ფუნქციებსაც და ეუბნებიან მას: შენი საქმეა დაიჭირო ქურდი და მკვლელი და მისცე ისინი პასუხისგებაში, დანარჩენი შენ არ გეხებაო. აი როგორ ვიწროთ ესმით ადგილობრზე რევოლიუციური კანონიერება. როგორ შეიძლება ასე ვიწრო გავება? რევოლიუციური კანონიერების ცნებებში შედის მრავალი სხვა მომენტი, სახელდობრ—საფინანსო და სავადასახლო პოლიტიკის სწორი გატარება, სასოფლო პოლიტიკის სწორი განხორციელება. კანონების შესრულება, ამ კანონების სწორი და მიზანშეწონილი გამოყენება (ცხოვრებაში, მუშურ-გლეხური მასის სოციალური კულტურული და უფლებბრივი ინტერესების დაცვა—არა ფართო აზრი აქვს რევოლიუციურ კანონიერებას. ასე უნდა გვესმოდეს იგი, და არა ისე, როგორც ესამბევრს. სწორედ ამ ნადავზე ადგილი აქვს სხვადასხვა გაუგებრობას, მაგალითად: თუ პროკურორი ასე თუ ისე ჩაერია სამაზრო აღმასკომის საქმეებში—სამართლის ხაზის გამოსასწორებლად—იმ წამსვე მას მეტიჩარათ მონათლავენ და, ამხანაგების თქმის არ იყოს, უტყვიან როგორც უცხოს.

აი ეს მიწოდდა აღმენიშნა. რა უშლის რევოლიუციური კანონიერების ნორმალურ გატარებას უპირველეს ყოვლისა, ადგილობრზე ვერ შეიგნეს საქმიან ჩვენი პარტიის პოლიტიკა რევოლიუციური კანონიერების საკითხში, ვერ გაიგეს რევოლიუციური კანონიერების

ნიერების აზრი და დანიშნულება. ეს—ერთი. მეორე—როგორ აქ სამართლიანად აღნიშნავდნენ ამხანაგები—კანონების უკოდინარობაა. მე ვიტყვი მეტსაც—კანონების არყოფილი უკოდინარობა. რა უნდა მოგვითხოვოთ გლახს, მილიციის უფროსს ან მილიციონერს, როცა აღმასკომის თავმჯდომარე არ იცნობს უმთავრეს კანონებს, რომლებიც იგი უნდა ხელმძღვანელობდეს თავის ყოველდღიურ მუშაობაში. მას არ ესმის ეს კანონები, იგი არც-კითხულობს მათ. უფრო ხშირად იგი ამგვარად მსჯელობს—კანონების საერთო მოთხოვნანი მესმის, საერთო აზრი ვიცი, და, პრაქტიკას-კი რაც შეეხება, მოვიქცევი ხოლმე ისე, როგორც ჩემი საკუთარი სინდისი და გამოცდილება მიკარნახებს.

ამრიგად, ნორმალური რევოლუციური კანონიერების უქონლობის მეორე მიზეზი—ეს არის კანონის უკოდინარობა ადგილობრივი ხელმძღვანელი მუშაკების მიერ.

შეიძლება ჩაითვალოს ადგილებზე რევოლუციური კანონიერების სუსტად გატარების მიზეზით აგრეთვე პოლიტიკური ლიტერატურის უქონლობა. ამას გარდა უნდა გვხვდებოდეს მასა მოკლებულია ინიციატივას. ჩვენ ვხედავთ კიდეც ვერ ჩავაბით, ვერ დავინმარეთ რევოლუციური კანონიერების განმტკიცების საქმეში გლახობის მიზეზი მასა, მისი ყველა ფენები. ლენინსაც, ჩვენ პარტიულ ორგანოებსაც არა ერთხელ უთქვამთ, რომ უაზრობა, უდიდესი შეცდომა და დანაშაული იქნებოდა, გვეფიქრა, თითქოს შეიძლებოდა რევოლუციური კანონიერების გატარება მხოლოდ პროკურორის თუ კარგი თემალმესკომის ხელით—მშრომელი მოწინავე წრეების და, უპირველეს ყოვლისა, პარტიული მასის დაუბრუნებლად.

ამგვარად აუცილებლად საჭიროა მშრომელი მასის ინიციატივა, სურვილი—კონტროლი გაუწიოს ხელისუფლების ადგილობრივ ორგანოებს, თემალმესკომებს, დაიროლისკომებს, სოფლის საბჭოებს, მილიციის, სასამართლოსა და პროკურატურის და სხვა ადგილობრივ ორგანოებს. ეს მასა თვით უნდა იყოს მოწინააღმდეგე და მასის პროკურატურას, რომელიც თვალყურს ადევნებს რევოლუციური კანონიერების შესრულებას. რევოლუციური კანონიერების განხორციელებისათვის ერთ-ერთ უმთავრეს პირობათაგანს წარმოადგენს—ამ საქმეში ფართო კომპარტიის წევრთა და მათთან მუშურ-გლახური მასის ჩაბმა. ცენტრში, იუსტიციის კომისარიატში, ხელმძღვანელობა ადგილობრივ პროკურორებზე საქმიან დევნილობა უნდა იქნებოდეს, ხელმძღვანელობა სასამართლოებსა და პროკურატურაზე სუსტია, რადგან არა გვყავს შესაფერი კადრი ინსტრუქტორებისა, რომელთა მეშვეობით ჩვენ შევძლებდით ვაგვეწია ეს ხელმძღვანელობა.

მეც გამომჩნია ჩემს მოხსენებაში და აქ გამოსულ ამხანაგებმაც არაფერი სთქვეს სოფ. კორესპონდენტების რედაქციის შესახებ. უნდა ვთქვა, რომ კორესპონდენტები ერთ-ერთი რეალურ საშუალებათაგანია სოფლად რევოლუციური კანონიერების განხორციელებისათვის. ამხ. აშრაფიანმა დაგვიმომწია, რომ ისინი ამ მხრივ დიდ დახმარებას უწევენ რევ. კანონიერებას. მე შემიძლია მოგიყვანოთ ამ ციფრები იმ გამოუქვეყნებელი წერილების შესახებ, რაც ჩვენ მოგვდიოდა. 100 წერილიდან 60 სწორი აღმოჩნდა, დამტკიცდა. ჩემის აზრით, მუშაოფორების მოძრაობა ჩვენ პირობებში ძლიერ განვითარდა და მუშაოფორები უნდა ჩაითვალოს პროკურორის საიმედო თანამშრომელ და დანაშაულთა აღმოჩენის საქმეში. ამ მხრივ, აუცილებელ საჭიროებას წარმოადგენს მჭიდრო კავშირის დაპყრობა პროკურატურისა და სასამართლოს მუშაობის, ერთ-ერთი მხრივ, და მუშაოფორების მოძრაობის შუა, მეორეს მხრივ; იმედი მაქვს, რომ მომავალში ამხანაგები დაგვეხმარებიან ამ კავშირის გაღრმავებაში.

მე მინდა ორიოდე სიტყვა ვთქვა მიმომსვლელ სესიებზე. ჩვენში მიმომსვლელი სესიები ფენით წამსვლელ სესიებათ გადაიქცენ: მოსამართლე ხელდას, რომ მას არა აქვს ფული ცხენის ან სხვ. რამის დასაქირავებლად, აიღებს ჩანთას, ჩაალაგებს შიგ საქმეებს, წაიყლიებს მდივანს და გაუდგება გზას ფენით. მაგრამ ყველას ხომ არ შეუძლია იაროს ფენით სოფლიდან სოფელში. მე მინდოდა მეთქვა, რომ ეს სესიები, რომლებიც საგრძნობლად გვიმცირებენ სასამართლო „გოლოკიტას“, ანთავისუფლებენ გლახს ზედმეტი სიარული-საგან, მეტად სასარგებლონი არიან; ჩვენ ხელი უნდა შეუწყუთოთ მათ, მაგრამ აქ გველობება ისეთი დაბრკოლება, როგორც არის უსახსრობა. მოსამართლეს, რომელიც ორი კვირით წასულა რაიონში, მის მდივანს სახარჯო სჭირია, ამისთვის სახსარია საჭირო, სახსარი-კი ძალიან ხშირად არ არის. ამ მხრივ ჩვენს რეზოლუციაში ხაზ გასმით უნდა ვთქვათ, რომ მიმომსვლელი სესიები წარმოადგენენ ერთ-ერთ უმთავრეს საშუალებას მშრომელი მასის გასანთავისუფლებლად სასამართლოში ზედმეტი სიარულისაგან, რადგან აქ გლახი-კი არ მიდის სასამართლოში, არამედ სასამართლო მოდის გლახთან და ადგილობრივადვე სწყვეტს საქმეს.

ამხ. ტაგიევა ლაპარაკობდა ალიმენტებზე და აღნიშნა აგრეთვე, რომ ჩვენ არ გვყავს მოსამართლე—ქალები. მე არ ვიცი, რა მდგომარეობაა ამ მხრივ სხვა რესპუბლიკებში, საქართველოში-კი ასეა—ზუგდიდის მაზრაში არის ერთი სახალხო მოსამართლე-ქალი, ახალციხის მაზრაშიც გვყავს ერთი მუსულმანი მოსამართლე-ქალი. ტფილისში ჩვენ გვყავს 4 მოსამართლე-ქალი, დამცველთა კოლეგიაში—ორი ქალი და ერთი ცნობარიატში. ასე რომ საქართველოში გვყავს 10-მდე ქალი, რომლებიც სათავეში უდგანან ჩვენი სასამართლო მუშაობის ამა თუ იმ დარგს.

რაც შეეხება ალიმენტებს, მე სავესებით ვეთანხმები ამხ. ტაგიევას მასში, რომ საალიმენტო საქმეები უნდა პირველ რიგში ირჩეოდეს, მიუხედავად კატეგორიული დირექტივებისა, ჩვენ მაინც ვხედავთ, რომ ადგილობრივი მუშაკები არ ასრულებენ ამას. არ ასრულებენ-კი მიტომ, რომ სასამართლოებში არსებობს რიგსგარეშე საქმეთა რიგი. ჩვენ გვვალდებენ განვიხილოთ რიგსგარეშე სამხედრო, საალიმენტო, გლახების, მიწის, ტყის და სხვ. საქმეები, ასე რომ, არის საქმეთა მთელი სერია, 15 კატეგორიამდე, რომლებიც უნდა განხილულ იქნან რიგსგარეშე. ამგვარად სასამართლოებში ჩნდება რიგსგარეშე საქმეთა რიგი.

ბავშებისათვის სარჩოს მიცემის მხრივ: სისხლის სამ. კოდექსში, რსფსრ და უსსრ მაგალითისამებრ, შეტანილია მუხლი, რომელიც სჯის იმ მშობლებს, ვისაც შეუძლიათ სარჩოს გადახდა, მაგრამ ბოროტად თავს არიდებენ.

ახლა მე მინდა ვუპასუხო ამხ. ხანფეროვს. მე ვფიქრობ, რომ მის გამოსვლაში მან გამოააშკარავა ისეთი მუშაკის ფსიქოლოგია, რომელსაც სურს ამა თუ იმ მიზეზის გამო იხსნას თავისი ახლო ამხანაგი—მუშაკი.

როდესაც მას პირდაპირ დაუსვებს კითხვა—საჭირო იყო მილიციის უფროსის დასჯა თავხედობისათვის—თუ არა, მან თავი აარიდა პირდაპირ პასუხს და სთქვა, „არ ვიცი, ეგებ უნდოდა, ეგებ არა“. კითხეს, როგორი სულის კვეთება ჰქონდა თითონ? ის გვიპასუხებს: „სულის კვეთება მქონდა—არ დაგვესაჯა“.

ასე რომ ამხ. ხანფერიანის გამოსვლა აყო. იმ არტელური“ ფსიქოლოგიის ტიპური კამოხატულება, რომელზედაც აქ გვქონდა ლაპარაკი და რომელსაც უნდა ვებრძოლოთ. ასეთ სულისკვეთებას პარტიული ორგანოები გადაჭრით უნდა ებრძოდნენ.

ახლა იურისკონსულტების შესახებ. საესებით მართალი არიან ის ამხანაგები, რომლებიც ამტკიცებდნენ, რომ კარგი იურისკონსულტი—სამაზრო აღმასკომისათვის კარგი პროკურორი იყო. კარგ იურისკონსულტისგან, საბჭოთა იურისკონსულტისგან დიდ დამოკიდებულება სამაზრო აღმასკომის მიერ მიღებული გადაწყვეტილების, სავალდებულო დადგენილების და სხვა რამ აქტის სისწორე. ამ მხრით, პროკურორი, იურისკონსულტთან ერთად შესძლებდა ადვილობრივად რევოლიუციური კანონიერების საქმის გაუმჯობესებას. რა თქმა უნდა ცუდი იურისკონსულტი მხოლოდ წაახდენს საქმეს, მეტადრე ახლა, როდესაც ჩვენ ვაფართოვებთ თემისა და მაზრის აღმასკომების უფლება-მოვალეობებს, ვაკისრებთ მათ სავალდებულო დადგენილებათა გამოკვმას, მოქალაქეებზე სათანადო გადასახდელის დადებას, როცა მათ ზოგ საბიუჯეტო სამეურნეო უფლებებს ვანიჭებთ, გადავცემთ ხოლმე ცალკე საწარმოებს და სხვ. ჩემის აზრით ამ პირობებში მაზრის აღმასკომთან კარგი იურისკონსულტის ყოლა ითამაშებდა როგორც რევოლიუციური კანონიერების განმტკიცების საქმეში.

იცით თუ არა თქვენ, რატომ ზარალობენ ხშირად ჩვენი აღმასკომები? მიტომ რომ, ისინი ხშირად ვერ სდებენ სწორად ხელშეკრულებებს. სდებენ, ვთქვათ, ნარდად მიწოდებისა, ოჯახის, შრომისა და სხვ. ასტყდება დავა და აღმასკომი იწყებს საქმეს სასამართლოში. რომ კანონის ყველა მოთხოვნილება თავიდანვე ყოფილიყო გათვალისწინებული, აღმასკომს აღარ დასჭირდებოდა სასამართლოში სარული. ამიტომ იურისკონსულტთა ინსტიტუტს მე დიდ მნიშვნელობას ვაძლევ.

საესებით მართალია ის ამხანაგი, რომელიც ამბობდა, რომ ჩვენი სასამართლოები დამძიმებულია ზედმეტად დიდი ფორმლობით. ამხ. აშრაფიანმა ძალიან მოხდენილად სთქვა, რომ ჩვენი საპროცესო კოდექსები, სისხლის სამართლის თუ სამოქალაქო, ოდნავ თუ განსხვავდებიან ძველ კოდექსებისაგან. ამიტომ მათი გამარტივება და მაქსიმალური შემცირება იუსტიციის ორგანოების ძირითად ამოცანას შეადგენს და ეს ამოცანა სდგას დღეს ჩვენს წინაშე. იუსტიციის მუშაკთა მე-IV ყრილობის დღის წესრიგში შეტანილია საკითხის სისხლის სამართლისა და სამოქალაქო სამართლის საპროცესო კოდექსების გამარტივების შესახებ.

ადვოკატურის ხრიკები, მოწმეების გამოუცხადებლობა, უწყებების დავიანებით ჩაბარება, თვით მხარეების გამოუცხადებლობა, ზოგჯერ საპატიო მაზეხით, ხან-კი განზრახ—პროცესის გასაჭიანურებლად. დაბოლოს, თვით სასამართლოს მუშაკების მიერ ამა თუ იმ ფორმალური საბაბით საქმის გადადება, რომ გაინთავისუფლონ თავი საქმის ვარჩევისგან დღეს და გადასდონ საქმე განუსაზღვრელი ვადით. ყველა ეს—ის მიზეზებია რომლებიც აფერხებენ საქმის მსვლელობას სახ. სასამართლოში და ქმნიან ამ დაწესებულებებში „ვოლოკიტას“ და ბიუროკრატიზმს. ამ მოვლენას ჩვენ ვადაქრით უნდა ვებრძოლოთ; ეს ამოცანა სდგას დღეს ჩვენს წინაშე.

დასასრულ, მინდა ვთქვა, გაიგეორო ის, რაც უკვე ვთქვი ჩემს მოხსენებაში: მოდით, ისე მოვიქცეთ, რომ ჩვენი სიტყვები სიტყვებათ არ დარჩეს, რომ ამავერათ მაინც გატარდეს ცხოვრებაში ჩვენი დადგენილებები.

უმთავრესია—ამას მე ჩემს მოხსენებაშიც ვამბობდი და ახლაც ვიმეორებ ძირეული სასამართლო აპარატის მუშაობა—ჩვენი სოფლის მუშაობა. რა საკითხიც არ უნდა აიღოთ სოფლის ცხოვრებიდან—ულარიბესი გლეხისა და მოჯამაგირის შესახებ იქნება იგი თუ გლეხის მეურნეობის რომელიმე მხარის შესახებ—ვერც ერთი ვერ გადაწყდება ისე, თუ იგი მჭიდროდ არ დაუკავშირეთ სახალხო სასამართლოს და პროკურატურის, საერთოდ სასამართლო ორგანოების მუშაობას. ამიტომ, ჩემის აზრით

ის ვინც სერიოზულად ისახავს სოფელში განსახორციელებელ ღონისძიებათა გეგმას, ვერ აუფლანს. გვერდს სამართლო ორგანოების მუშაობას.

ყოველივე ის, რაც აქ ჩემი მოხსენების გამო სთქვა ამხანაგებმა, და განსაკუთრებით, ამხ. რუბინმა, ყოველივე ის, რაც აქ სთქვეს ადგილებიდან ჩამოსულ ამხანაგებმა, რომლებმაც გააზუტეს სასამართლოს ცხოვრების მუშაობის მრავალი მემენტი, ყოველივე ის, რაც ამიერკავკასიის სასოფლო თათბირზე ითქვა—უნდა ეცნოს ჩვენი საზოგადოების ფართო წრეებს, რომ ჩვენი საქმეთა და პარტიული საზოგადოებრიობის აზრი ავამოყდოთ და ჩვენი სასამართლოსაკენ წარვმართოთ.

ი. ვარძიელი.

საჭიროა გრძელად სასამართლოების მუშაობის დამაბრკოლებელ პირობებთან.

ესლახან გატარებულმა ბიუჯეტის აუცილებელ შემცირებამ დააყენა იუსტიციის სახალხო კომისარიატი იმ საკითხის წინაშე, თუ რა ნაბიჯი უნდა იქნეს გადადგმული, რომ ის დავალება პარტიისა და ხელისუფლების რაც მას აქვს დაკისრებული, უნაკლოდ, საესებით იქნეს შესრულებული. ამ საკითხის განხილვის დროს უნდა ვგახსოვდეს, რომ რამდენი კაციც უნდა ემსახურებოდეს ამ თუ იმ საქმეს და სამეურნეო ხარჯებისათვის ბიუჯეტის ნორმაზე მეტიც ჰქონდეს, ამ უკანასკნელის წარმოება იქნება საკმაოდ ნაყოფიერი, თუ შრომა არ იქნა განაწილებული ისე, რომ თვითიული ნაწილის შესრულება სახურებოდეს ამ საქმის წარმატებით წარმოებას. მაგრამ ვარდა შრომის სათანადო განაწილებისა საქმისათვის დიდი მნიშვნელობა აქვს იმ გარემოებასაც, რა პირობებში ჩაყენებული შრომის შესრულება, აქვს თუ არა ამ პირობებს უარყოფითი მხარეები, რომელთაც შეუძლიათ აპარატის მუშაობაზე ძნელად გასასწორებელი, ზოგჯერ გაუსწორებელი გავლენა იქონიოს. ამ თვალსაზრისით უნდა იქნეს განხილული იუსტიციის მთელი უწყების მუშაობა იმ პირობაში; როდესაც ჩვენ გვაქვს საქმე ბიუჯეტის 20 პროც-ით შემცირებასთან.

იუსტიციის უწყებაში გატარებული ბიუჯეტის მოკლება არ არის ასეთი, რომ მას შეეძლოს ძისი აპარატის მუშაობა დააბრკოლოს, თუ იქნება გადალახული ყველა ის პირობა, რაც ხელს უშლიდა და ამ უამდა უშლის იუსტიციის სხვადასხვა ორგანოების წარმატებით მუშაობას. აი ეს უკანასკნელი გარემოება უნდა გვეჩვენდეს სახეში, როდესაც შეუდგებით იმ საკითხის განხილვას, რა უნდა იქნეს შესრულებული, რომ გატარებულ ბიუჯეტის შემცირებამ არ მოგვიტანოს ცუდი შედეგები უნდა აღინიშნოს, რომ ამჟამად გატარებული შემცირება თავისთავად ვერ დააბრკოლებს იუსტიციის აპარატის მუშაობას. მაგრამ თუ ჩვენ არ ვიზრუნეთ ამ აპარატის მუშაობის პირობების შეცვლასა და გაჯანსაღებაზე და რაციონალურად საქმის დაყენებაზე აუცილებლად მოსალოდნელია მუშაობის უარყოფითი მხარეების მეტო სიძლიერით მოქმედება, ვიდრე მას აქამდე ვამჩნევდით. რა პირობები უნდა გვექონდეს მხედველობაში ამ უამდა ჩვენ აქ შევეხებით ზოგადად სასამართლოს იუსტიციის სხვა ორგანოების მუშაობის იმ ნაკლს, რომელიც აფერხებდა და ამ უამდაც აფერხებს მის ნორმალურ მოქმედებას და ქმნის ვოლოკიტას, ბიუროკრატიზმს და საქმის გართულებას და ხარჯების გადიდებას.

იუსტიციის ყველა ორგანოს მოეთხოვება ამ მართო კანონის პირდაპირი დადგენილებები შეასრულოთ არამედ გაითვალისწინოს და გაიგოს, რა მიზანს ისახავდა კანონმდებელი, როდესაც ამა თუ იმ კანონს სცემდა

კანცელარიის

და რა პოლიტიკის ატარებს ხელისუფლება კანონმდებლობაში. თუ ის იქნა დაევიწყებული იუსტიციის ორგანოების მიერ, ჩვენ გვექნება საქმე მათ მიერ საქმისადმი ფორმალურის თვალსაზრისით ჩიდგომასთან. თუ კი მიუდგებით ხსენებულ ორგანოების მუშაობას ამ მხრივ, ჩვენ აღიარებთ ისეთ ნაკლს, როლის გადალახვა საქიროა არა მარტო მაშინ, როდესაც შტატის შემცირება გავატარეთ, არამედ ყველა პირობებში.

უპირველეს ყოვლისა საქიროა, რომ სასამართლოებში ეპყრობოდენ თავის მოვალეობას სიფრთხილით და ღილის ყურადღებით. სასამართლოს მუშაკებს უნდა ახსოვდეთ, რომ თვითველ მათ შეცდომას შეუძლია გამოიწვიოს საქმის გაჭიანურება, რასაც თან მოჰყვება არა მარტო მისი და მასთან ერთი მხრით დაკავშირებული ორგანოების უნაყოფო და ზედმეტი მუშაობა, არამედ მსაჯულების, მოწმეების და ექსპერტების გაცდენა და სახელმწიფოსათვის სასარგებლო მუშაობისაგან მათი მოწყვეტა. სასამართლოებში საქმის დამზადება სხდომისათვის განსაკუთრებით კანცელარიის ხელშია. კანცელარიას სათანადო ზედამხედველობა და კონტროლი არა აქვს მოსამართლის მხრივ. მოწმეები და ექსპერტები იწვევიან, მაგრამ მათი გამოსაწვევი უწყებები ჩაუბარებელი რჩებიან იმის გამო, რომ შემოილია მისამართი ან სხვა შეცდომა დაშვებულია. ხშირად ასეთ შეცდომას ეხედებით სასამართლოს ოქმებში, რომლებიც ცნობების მიხედვით იგზავნება უწყება. ეს იმით აიხსნება, რომ ოქმი სათანადოთ არ იწერება და მოსამართლე მას არ სინჯავს და თვალყურს არ ადევნებს იმას, რამდენათ მდივანი სისწორით აწარმოებს ოქმს. გარდა ამისა მოსამართლე არ სინჯავს საქმის დანიშნვის დროს, არ ერკვევა ექსპერტების გამოწვევის საკითხის განხილვის დროს, რა დარბის მცოდნე პირი უნდა იქნეს გამოწვეული ექსპერტად, რომ მცოდნე პირის მიერ გასაშუქებელი საკითხი იქნეს განხილული და ამოწურული მომავალ სხდომაზე. ხშირად გამოიწვევა რამოდენიმე ექსპერტი იმ პირობაში, როდესაც შესაძლებელია გამოწვეულ იქნეს ექსპერტად მხოლოდ ერთი პირი. რამოდენიმე პირთაგან ერთის გამოცხადება იწვევს საქმის გადადებას, კანცელარიისა, გზირისა და მილიციის აგენტების უკვე შესრულებულ მოქმედების განმეორებას უწყებების ჩასაბარებლად და სხვა სისხლის სამართლის საქმეში სახ. სასამართლოები (კანცელარია) იწვევენ მოწმეებს იმის განურჩევლად, მათგან რომელი იქნება გამოსადეგი საქმისათვის. ყველა მოწმის გამოწვევა ტვირთავს სასამართლოს საჯარო სხდომას, სასამართლოს კანცელარიას და იმ თანამდებობის პირთ, რომლებიც მათ უწყებებს აბარებენ.—მოყვანილი ნაკლი ემჩნევა საგამომძიებლო ორგანოებსაც. გამომძიებლები აღდგენენ რა საბრალმდებლო დასკვნას, უკანასკნელში ასახელებენ მოწმეებათ ისეთ პირობასაც, რომლებიც ჩვენება საქმეს არ ეხმარება. საჭიროა მოწმეთა შერჩევა. გარდა ამისა ხშირად იწვევა სისხლის სამართლის საქმეებში რამოდენიმე ექსპერტი, თითქოს ექსპერტთა დიდ რიცხვს შეუძლია უფრო სრულად გამოარკვიოს საქმე. ასეთი მოვლენა საქმეს არ ეხმარება, პირიქით აჭიანურებს მას და ადიდებს წარმოების ხარჯს. საჭიროა საქმის დანიშვნა აწარმოოს თვით მოსამართლემ და არა კანცელარიამ და შეარჩიოს ისეთი მოწმე გამოსაწვევად, რომლის ჩვენებას საქმისათვის ექნება გადამჭრელი მნიშვნელობა. ზედმეტ უნიშვნელო მოწმის და ექსპერტის გამოწვევას არ უნდა ექნეს ადგილი.

სასამართლოების საქმიანობას ემჩნევა აგრეთვე ნაკლი საქმეზე მასალის შეკრებისა და გარჩევის პროცესშიაც. ხშირია შემთხვევა, რომ მოსამართლე ისეთ შუამდგომლობას მხარისას აკმაყოფილებს, რომელსაც საქმისათვის არავითარი მნიშვნელობა არა აქვს. ასეთი შუამდგომლობის დაკმაყოფილების გამო საქმე, რა თქმა უნდა, გა

აიდება, რაც იწვევს სასამართლოს და მის კანცელარიის ზედმეტ მუშაობას. აღნიშნულ პირთა ზედმეტ მუშაობას ემატება იმ ორგანოების მუშაობაც, რომლებსაც ევალება უწყებების ჩაბარება. შედარება იმ შემთხვევისა, როდესაც საქმე გადაიდება სხვადასხვა მიზეზის გამო, რაც არ შეიძლება ჩაითვალოს საპატიო მიზეზათ, იმ შემთხვევასთან, როდესაც საქმე გადაუღებლად განახილება, მოგვცემს იმის სურათს, რამდენად ართულებს თვით პროცესს საქმის გადადება და რამდენად საქმის გაჭიანურება მოქმედობს სასამართლოს ნაყოფიერ მუშაობაზე.

ხშირია ისეთი შემთხვევაც, რომ საქმე გადაიდება მხარის გამოუცხადებლობის გამო, მოსამართლეები ივიწყებენ იმ გარემობას, რომ საქმის ასეთ პირობაში გადადება შეიძლება დაშვებული იქნეს, თუ პროცესში მხარის გამოცხადება აუცილებელია თვით საქმის გამოსარკვევად. სამაზრო სასამართლოში სისხლის სამართლის საქმის განხილვა მხარეთა მონაწილეობით მიმდინარეობს. ეს მოვლენა ტრადიციულია, ოლქის სასამართლოები, ტრიბუნალები ასე იქცეოდნენ, რასაკვირველია სამაზრო სასამართლოებმაც უნდა განაგრძონ ოლქის სასამართლოს ტრადიცია. ასე მსჯელობს ზოგიერთი ამ დარგში მომუშავე ამხანაგი, მაგრამ ეს შეხედულება მიუღებელია. მაზრაში ერთი პროკურორია და, თუ ის ყველა საქმეზე გამოვიდა, მაშინ ის ვერ შესძლებს ზედამხედველობის გაწევას სხვა ორგანოებზე, ვინაიდან მას დრო არ დარჩება—ეს სამუხაროთ დღეს ჯერ-ჯერობით ასეა: ჩვენი პროკურორები მარტო პროცესში გამოდიან, ეს კი არ არის სრულებით საქირო—მაზრის და სახალხო სასამართლოში პროკურორი უნდა გამოვიდეს განსაკუთრებულ შემთხვევაში, როდესაც საქმის ექნება დიდი პოლიტიკური და საზოგადოებრივი მნიშვნელობა; დანარჩენ შემთხვევაში საქმე უნდა ირჩეოდეს მხარეთა დაუსწრებლად. ეს მდგომარეობა სხვათა შორის საქმეს კი არ ავნებს, პირიქით—გაადვილებს და საქმეები უფრო სწრაფად გაიჩევა, დღეში ერთი საქმის განხილვის მაგიერად გაიჩევა ორი და სამი საქმე.

აუცილებელ საქიროა, რომ სასამართლოებმა დიდი ყურადღებით გასინჯონ საქმე და გადაწყვიტონ საკითხი მხარეთა პროცესში დაშვების შესახებ. გარდა ამისა იქცევენ ყურადღებას ის გარემობა, რომ როგორც სისხლის სამართლის, ისე სამოქალაქო საქმეებზე სასამართლოები უშვებენ მხარეების ხანგრძლივ კამათს. ეს იწვევს დიდი დროის დაკარგვას, ზოგიერთ საქმეების განუხილველად დატოვებას და გადადებას სხვა დროისათვის განსახილველად.

საქმის გაჭიანურებას ხელს უწყობს ის გარემობაც, რომ სასამართლოს სხდომები იწყება ხოლმე დაგვიანებით საათის 11—12-ადე, ზოგჯერ 1-ლ საათზე, რაც დაუშვებელია. მასთან ზოგიერთი მოსამართლეები და ხშირად მხარეები საქმეში მონაწილე მოწმეებს, ექსპერტებს, მხარეებს და ბრალდებულებს აძლევენ საქმისათვის არ საჭირო კითხვებს და ისიც საათობით, რაც ქმნის იმ გარემობას, რომ სასამართლო დროის უქონლობის გამო ზოგიერთ საქმეს ხსნის სხდომიდან.

საქმის გაჭიანურებას აგრეთვე ხელს უწყობს უზენაეს სასამართლოს საკასაციო საკრებულოც იმ მხრივ, რომ ის ხშირად ფორმალურად უდგება საქმეს და პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილებათა და განაჩენის გასინჯვას. იმის მაგიერად, რომ აღნიშნულ სასამართლოების გადაწყვეტილებასა და განაჩენში შეიტანოს შესწორებანი, როდესაც ეს შესაძლებელია, საკასაციო საკრებულო გადაწყვეტილებას ან განაჩენს აუქმებს და წინადადებას აძლევს პირველი საფეხურის სასამართლოს საქმე ხელახლად განიხილოს და მის მიერ აღნიშნული ნაკლი გაასწოროს. ეს გარემობა იწვევს ამ საქმისათვის როგორც თვით სასამართლოს მიზანშეუწონელ, გაუმართლებელ ამოძრავებას, ისე კანცელარიისას და სხვა

ორგანოებისას, რასაც შედეგათ მოყვება ხოლმე საქმის გაკვიანურება და ხარჯების გადიდება.

ამავე დროს უნდა აღინიშნოს, რომ სასამართლოების მიერ დაკისრებული დავალების შესრულებას აფერხებენ არა მარტო თვით მოსამართლეების გულგრილობა არამედ პროცესუალური ნორმებიც, რომლებიც ხელს უშლიან სასამართლოებს თავიდან აიცილონ პროცესის გართულებანი და საქმე მოკლე ვადაში დაამთავრონ. ეს გარემოება აყენებს იუსტიციის კომისარიატის წინაშე საკითხს რომ გამარტივებულ იქნეს პროცესი. მაგრამ ამ სფეროში რომ მივაღწიოთ სასურველ შედეგებს, საკმარისი არ არის გამომჟღავნებული იქნეს ცდა ამ მიმართულებით მუშაობისა, აუცილებელია მასალის დაგროვება და მისი მიწოდება იუსტიციის სახალხო კომისარიატის საკანონმდებლო განყოფილებისათვის, ამ საგანზე რაც შეიძლება დაჩქარებით საჭიროა ჩვენი ინსტრუქტორების, მოსამართლეების, პროკურორების და გამომძიებლების საკუთარ მოსაზრებების გამოთქმა ჩვენ ჟურნალში, დისკუსიის მოწყობა, რომ მომქმედი ზღუდეები ჩვენი პროცესისა იქნენ გადალახულნი. და ყველა ასეთ დაბრკოლების აღნიშვნა და მის შესახებ მასალის მოწოდება იუსტიციის კომისარიატის საკანონმდებლო განყოფილებაში — ჟურნალის საშუალებით. ასეთი მასალის დაგროვება მოგვცემს საშუალებას გადავსინჯოთ საკანონმდებლო აქტები იმ მიზნით, რომ გამარტივებულ იქნეს პროცესი და ამ გზით ხელი შეუწყოს სასამართლოს მუშაობის ნორმალურ და ნაყოფიერ მიმდინარეობას. ასეთი ღონისძიების გატარება უზრუნველყოფს სასამართლოებს ზღმეტ დატვირთვისაგან.

სასამართლოს განტვირთვის სამსახურა გაუწყვეს ის ღონისძიებაც, რაც უნდა გატარდეს მოკლე ხანში. ზოგიერთი მცირემნიშვნელოვანი საქმეები, როაელთაც დიდი მნიშვნელობა აქვთ გლეხობისათვის, სახალხო სასამართლოების კომპეტენციიდან იქნებთან გამოირიცხული და გადაცემული სასამართლო კომისიებზე, რომლებიც უნდა

იქნენ დაარსებულნი თემალმასკომეითან. ასეთი გადაწყვეტილება სასამართლოსთან გლახობას, რომელიც შემთხვევაში არ იქნება იძულებული შორეულ ადგილიდან მოვიდეს თავის საქმეზე პროცესში მონაწილეობის მისაღებად სასამართლოში და მოწყდეს სასოფლო სამუშაოს ყველა ზემოთ აღნიშნული ღონისძიების გატარების მისცემს იუსტიციის ორგანოებს საშუალებას ნაყოფიერად აწარმოოს მათზე დაკისრებული მუშაობა, თუ კომისარიატმა უნდა, იუსტიციის სახალხო კომისარიატის ყველა თანამშრომელი მოეპყრობიან თავის მოვალეობას ისე როგორც ამას მოითხოვს დავალებული საქმე. ამ შემთხვევაში არ შეიძლება იმის შიში, რომ გატარებული შემტვირება იქონიებს მავნებელ გავლენას მართლმსაჯულებისა და რევოლიუციური კანონიერების განმტკიცების საქმეში.

ა. კაჭარავა.

განვაგებოთ რევოლიუციური კანონიერება.

საბჭოთა პროლეტარული სახელმწიფო, რომელიც ჩვენს გარდამავალ ხანაში ჯერ კიდევ არსებულ კლასობრივ წინააღმდეგობათა ნაყოფია, იძულებულია ბრძოლა აწარმოოს იმ დამნაშავე ელემენტებთან, რომლებიც საშიშროებას უქადიან საბჭოთა წესწყობილების საფუძვლებს და უფლებრივს წესიერებას.

იმ ბოროტმოქმედებათა შორის, რომლებიც ამ საშიშროებას უქადიან საბჭოთა წესწყობილების საფუძვლებს და დამყარებულს უფლებრივ წესიერებას, არის მთელი რიგი განსაკუთრებული მნიშვნელობის ბოროტმოქმედებათა, რომელთაც პროლეტარული სახელმწიფო უფრო სასტიკად, უფრო ენერგიულად უნდა შეებრძოდოს სოციალური დაცვის სხვა და სხვა საშუალებით

სასამართლო და სხოვრება.

ამხ. კალანდაძის წერილის გამო.

უდავოა რომ გაზეთებში და ჟურნალებში თანამშრომლობა სასახელოა და ღირსიცაა ასეთი პირი დაფასებისა, მაგრამ იგი არ უნდა იყოს უბრალო ჭორების მკრეფავი და მისი გამგრცელებელი ფართო მასაში, როგორც წერილობით, აგრეთვე სიტყვიერად.

ეს არ ეპატიება მით უმეტეს ისეთ ცნობილ „ჟურნალისტს“, როგორც არის გორის მაზრის ყოფილი პროკურორი ამხ. კალანდაძე.

განსაკუთრებულად გასაკვირველი და დამახასიათებელი ის გარემოება, რომ „ჟურნალისტი“ ამხ. კალანდაძე, არ ჩერდება არაფრის წინაშე და ირწმუნება, რომ მისი ფანტაზიის ნაყოფი გამომწვეურებული ჟურნალ — „საბჭოთა სამართალ“-ში ყითომდა ფაქტია და საჭიროებს პარტიულ და მაღლა მდგომ ხელისუფლების დაკვირვებითი ყურადღებას; მაგრამ ვეკითხებით: ვინ ან ვის შეუძლია იყოს მსაჯულად, რადგან ამხ. კალანდაძის წერილის შინაარსი შეთხზულია უბრალო რალაც ზღაპრებზე და თავისებურ შეხედულებებზე.

ამხ. კალანდაძე ასეთი „მწაწარმოები“-თ თავმოყვონიებს და ხმა-ამაღლებული ღალადისით ჰფარავს ჟურნალის ფურცლებს.

ამხ. კალანდაძე იმედოვნებს, რალაც თავმუშუდვდნელ ოცნებებით. დე იმედოვნოს „ოლონდ ბავშმა არ იტიროს და რითაც უნდა გაერთოს“, მხოლოდ ამხ. კალანდაძე არც ასეთი „ბავშვია“, და მისი „მიზანი“ ვერ მიაღწევს დანიშნულებას, დეე გაეცნონ მკითხველები, რომ ამხ. კა-

ლანდაძის მიერ სამალმასკომის მიმართ მიმართული „წიკპურტიები“ უბრალო და სრულიად უსუსურია.

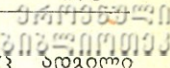
ჩვენ არ მივაქცევდით ყურადღებას „პრაქტიკოს“ ამხ. კალანდაძის წერილს მოთავსებულ ჟურნალ „საბჭოთა სამართლის“ მე 4 №-ში, რომ ის არ იყოთ აგებული უბრალო გაუფერობაზე, სიყალბეზე და მართალი ოფიციალურად არ აცხადებს, მაგრამ წერილის მთელ სივრცეზე, გორის მაზრა და მისი ხელისუფლება არ ქმნის მხედველობაში.

ამხ. ა. კალანდაძის საპასუხისმგებლო თანამდებობა უკავია იუსტსახკომში, როგორც ამას თვით ტრამბახოთა სწერს და ვფიქრობ, რომ მას მეტი მოეთხოვება და იმავე დროს არც ტყუილები შეფერის.

უპირველესათ ყოვლისა უნდა ითქვას, რომ ამხ. ა. კალანდაძე ყოფ. გორის მაზრის პროკურორია, რომელიც გადაყვანილი იქმნა, როგორც სამაზრო ხელისუფლებასთან არა კონტაქტიური მომუშავე*), მაგრამ ეს სხვათა შორის, იმის გამოსარკვევათ თუ რა არის მიხეტი, რომ იგი ილაშქრებს გორის მაზრის ხელისუფლების წინააღმდეგ.

ახლა შევუდგეთ წერილის განხილვას: იგი უპირველეს ყოვლისა მოგვითხრობს, რომ ჩვენი სასამართლო კლასიური და თავის მუშაობის პროცესში უნდა ატარდეს პარტიისა და ხელისუფლების პოლიტიკას, (რომ სთქვა? რა კარგი ახალი ამბავია, პირველათ ესმის ეს მაზრის აღმასკომს) და ვინაიდან ადგილობრივ ხელისუფლებას არ ძალუძს გაგება რევოლიუციური კანონიერების

*) რედაქცია ადასტურებს, რომ ამხ. კალანდაძე გორის ტფილისში ვადმოყვანილია იუსტსახკომის მიერ თანამდებობითი თხოვნისა.

მხედველობაში გვაქვს თანამდებობრივი და სამეურ-
ნო ბოროტმოქმედებანი: მექრთამეობა, ხელის უფლების
გადამეტება, ხელის უფლების ბოროტად გამოყენება, გა-
ულანგვა და სხვა. როცა პარტია—გაბატონებულ კლასის
საშინავე ნაწილი—ისვრის ლოზუნგს „პირი სოფლისაყენ“,
როცა ჩვენ ვლაპარაკობთ რევოლუციური კანონიერების
განმტკიცებაზედ, აუცილებლივ საჭიროა აქ მოხსენებულ
ბოროტმოქმედებათა წინააღმდეგ სასტიკი და შეურიგე-
ბელი ბრძოლა. სხვათა შორის საინტერესოა ალინიშნოს
ის ვარემოება, რომ ჩვენში ბოროტმოქმედების უსაძაგ-
ლეს თავისი არსებით და შინაარსით სახეობას—მექრ-
თამეობას—რაოდენობის მხრით უჭირავს არა თუ უკანა-
სწილი, არამედ, თუ არ მივიღებთ მხედველობაში რამ-
დენიმე ერთეულ შემთხვევას, შეიძლება ითქვას, რომ მას
სრულიად არა აქვს ადგილი.

ბურჟუაზიულ სახელმწიფოებს თავიანთი „კულტუ-
როსნობის“ ერთ-ერთ განსხვავებულ თვისებად ის მია-
ჩნდათ, რომ მექრთამეობა მათ არ სჩვეოდათ.

ამჟამად მდგომარეობა ცოტადრე შეიცვალა და, თუ
საერთოდ ეს თვისება კულტუროსნობის მაჩვენებელია,
შევიძლია ვკითხოთ კულტუროსნებს: თქვენში მექრთა-
მეობა როგორღაც ვითარდება, რა ამბავია, მაგრამ თუ
მექრთამეობის ფრონტზე“ მდგომარეობა ჩვენში ჯერ კი-
დედ დამაკმაყოფილებელია, სამაგიეროდ ასე არ არის სა-
ქმე სხვა „ფრონტებზე“.

ყველაზე უფრო დიდ საშიშროებას პროლეტარული სა-
ხელმწიფოსათვის წარმოადგენს ის ბოროტმოქმედება, რომე-
ლიც უკანასკნელ დროს ლებულობს ქრონიკულ ხასიათს და
რომელსაც „ხელისუფლების გადამეტება“ ეწოდება (109 მ.)

ამ სტრუქტურის დამწერს თავის სამსახურებრივი
მდგომარეობის გამო არა ერთხელ უწარმოებია ამგვარი
საქმეები, არა ერთხელ სმენია გლეხებისაგან ჩივილი უფ-
როსების, გამგეების, თავმჯდომარეების და სხვ. უკანონო
მოქმედებაზედ. ხშირად ასეთი შემთხვევების შესახებ ტი-
რილით უამბიათ გლეხებს.

აღნიშნავ ერთს მაგალითს, რომელსაც ადგილი
ჰქონდა ერთ ერთს მაზრაში. ფრიად პასუხისმგებელი მო-
მუშავე მაზრის მილიციისა თავის თანამშრომლების თან-
ხლებით გაემგზავრა სოფელში დახარალებულთა მითითე-
ბით ყაჩაღების დასაჭერად. მაუზერებით და მათარახებით
შეიარალებულნი შეიჭრენ სოფელში, დაიჭირეს ათიოდე
გლეხი, დაუწყეს მათარახებით და მაუზერებით ცემა და
ყვირილი: „მოგვეცი ბანდიტებო“. ასეთივე ბედი ჰხვდა
წილად იმათ, ვინც პროტესტის განცხადება გაბედა. არც
წილები შეუბრალებიათ. შემდეგ დაჭერილები ლანძვავ-
გინებით და ცემით წაიყვანეს სოფელს გარეთ. როდესაც
დაჭერილთა შორის დახარალებულებმა იცნეს (?) ორი
და განაცხადეს, რომ დანარჩენების საწინააღმდეგო მათ არა
აქვს და საჭიროა მათი განთავისუფლება, გულმოდგინე
ადმინისტრატორებმა დაჭერილთაგან ამოარჩიეს ხუთი
გლეხი, წაიყვანეს ცენტრში და გზაში განაგრძობდნენ
თავიანთ ბინძურ საქმეს. ორი დღის პატიმრობის შემდეგ
სრულიად უდანაშაულო სამი გლეხი, მოწყვეტილი მუშა-
ობას, კარგი „დარიგების“ შემდეგ გაათავისუფლეს და
დაუბრუნეს სოფელს. გლეხები აღშფოთებულნი იყვნენ.
ამ მძაბობებმა კი თავის გასამართლებლად მთელი სო-
ფელი ყაჩაღებად მონათლეს. დაუჯერებელია, მაგრამ ფაქ-
ტია. შეიძლება კიდევ აღგვეჩინა მრავალი ასეთი მაგა-
ლითი მართლაც აღმამფოთებელი მოქმედებისა ზოგიერთი
თანამდებობის პირის მხრით, მაგრამ ნათქვამიც საკმაოდ
ნათელჰყოფს, თუ რა საშიშროებას წარმოადგენს ასეთი
ბოროტმოქმედება პროლეტარული სახელმწიფოსათვის.
რას იტყვიან ამის შემდეგ გლეხები?

რა აზრები და ფიქრები მოიცავს მათ გონებას. „ეჰ,
სულ ერთი და იგივეა, ჩვენთვის არ ყოფილა ხსნა, საბ-
ჭოთა ხელისუფლების სიტყვა ერთი ყოფილა, საქმე კი—
სხვა, დაგვიცინოდნენ, გვაგინებდნენ, გვცემდნენ გვლანძვ-
დნენ, გვაპატიმრებდნენ უმიზეზოდ უწინაც ღებლაც“. აი,
რას იტყვიან და კიდევ ლაპარაკობენ გლეხები, რომელნიც
აბსტრაქტულად როდი მსჯელობენ, არამედ ნახულისა და

უფროსად არღვევენ მას (ვითომ დავიჯეროთ?) შემდეგ განაგრ-
ძობს, რომ ადგილობრივი მაზრ. აღმასკომები ერევიან
საპამართოს ორგანოების საქმეში.

ამხ. კალანდაძეს აქ სახეში ყავს გორის სამალმას-
კომი, მაგრამ რათ არ მოჰყავს თუნდაც ერთი ფაქტი,
ამის დასადასტურებლათ ჩვენ კი ვამტკიცებთ, რომ სასა-
მართლოს საქმეებში ჩარევას მაზრის ხელის უფლების მიერ
ადგილი არც ქონია და არც ექნება მომავალში. ამის და-
სამტკიცებელ საბუთს ამხ. კალანდაძემ რაც უნდა ვაშა-
ლოს ფანტაზიის ფრთები მაინც ვერ მოსძებნის, თუ არ
მივიღებთ მხედველობაში იმას, რომ ყოველმხრივ დახმა-
რებას უწყებს როგორც ინვესტარის მიხედვით, ისე სხვა
რამებით, რომლის დამამტკიცებელი საბუთი ბლომდაა და
ეს, ფიქრობთ, თუ თვით ამხ. კალანდაძეც დაგვეთანხმება,
საქმეში ჩარევა არ უნდა იყოს.

ადგილობრივ ხელისუფლებას კარვად აქვს გავებუ-
ლი პროკურატურის მოვალეობა, მაგრამ სამწუხაროდ უნ-
და ითქვას, რომ თვით მათ, როგორც ამხ. კალანდაძე, არ
აქვთ გარკვეული. თუ როგორი ზედამხედველობაა საჭირო;
მათ გონიათ, რომ მაზრაში არის პროკურორი ბატონ-პა-
ტრონი მაზრის და არ უნდა გაუწიოს ანგარიში ადგი-
ლობრივ პარტიულ ორგანოებს და სამალმასკომებს.

ზედამხედველობა გავებული აქვს კერძოთ ამხ. კა-
ლანდაძეს, როგორც რევიზია, და ამ რევიზიას ატარებდა
მით, რომ ყოველ-დღიურად ხან ერთი თავადის, ხან მე-
ორის საქმეს ითხოვდა. დაფიქრდით ამხ. კალანდაძე,
მოიგონეთ ვვარები, მოიგონეთ კოპაძის საქმე, თქვენი
დასკვნა ამ საქმეზედ, თქვენ ხომ რევოლუციური
კანონიერების დარაჯი ხართ, როგორ ატარებდით თქვენ

რევოლუციურ კანონიერებას? გამოვასახლოთ წითე-
ლი ჯარი ქ. ხაშურში კოპაძის დარაბიდან და გადავცეთ
პატრონს (ასე თუ ესმის ყოფ. პროკურორს რევოლ. კან.
გატარება, მე მგონია შეცდომა).

ამხანაგი კალანდაძე კონტაქტიურ მუშაობას ეხება
და აღნიშნავს, რომ ერთ-ერთ მაზრაში ექვსი პროკურო-
რი გამოიცვალა და დასამტკიცებლად მისა, რომ ისინი
კარგი მომუშავეებია, აღნიშნავს, რომ თითქმის ექვსივეს
უფრო მეტი საპასუხისმგებლო ადგილი უკავიათ და მათ
მოხსნის მიზეზით აყენებს სამალმასკომს.

მართლაც უნდა აღინიშნოს, რომ გორის მაზრაში
ექვსი პროკურორი გამოიცვალა, მაგრამ თუ რისთვის
მოხსნენ ეს ამხანაგები ეს უფრო იუსტსაქომმა იცის და
ფიქრობთ, რომ გაზეთის ფურცლებზედ გამოქვეყნება არ
არის საჭირო, და სამწუხარო არის, თუ ასეთ პირებს უფ-
რო საპასუხისმგებლო ადგილს აძლევენ.

კონტაქტიური მუშაობა ასე უნდა გავიგოთ: რომ
პროკურორები ადგილობრივ ხელისუფლებასთან შეთანხ-
მებით უნდა მუშაობდნენ და ერთხელ და სამუდამოთ უნ-
და დაივიწყონ, რომ ისინი რევიზორები არ არიან სამალ-
მასკომის და უნდა ახსოვდეთ, რომ მაზრაში ხელისუფ-
ლება არის სამაზრო აღმასრულებელი კომიტეტი, არჩე-
ული სამაზრო საბჭოთა ყრილობის მიერ და არა პრო-
კურორი.

პროკურორმა თავისი მუშაობა არ უნდა დაუპირ-
დაპიროს ადგილობრივ ხელისუფლებას და აი სწორედ,
როდესაც ამას ჩვენი პროკურორები შეიგნებენ, შემდეგში
არ ექნება არავითარ გაუგებრობას ადგილი.
ჩვენს მაზრაში კონტაქტიურ მუშაობისათვის დამა-

განცდილის მიხედვით. ჰო და ასეთი სულიერი განწყობილება რომ უფრო და უფრო ფართოდ და ღრმად მოედვას გლენობას? რას გვიქაღის ეს? გლენთა მასების ჩვენგან მოწყვეტის, ეს კი რას ნიშნავს ლენინის აზრით? მთელი ჩვენი პროლეტარის დამარცხებას, დალუპვას მთელს მსოფლიოში ერთად-ერთის მუშათა და გლენთა სახელმწიფოსას, რომელსაც შესცქერიან დამონებულთა და დაჩაგრულთა მილიონები.

ნუ თუ საჭიროა კიდევ ლაპარაკი იმ საშიშროებაზე, რომელსაც ასეთი ვაჟბატონები წარმოადგენენ? ნუ თუ საჭიროა მითითება იმ სოციალურ დაცვის ღონისძიებაზე, რომელიც უნდა იქნეს მიღებული პროლეტარულ სახელმწიფოს მიერ იმ პირთა მიმართ, რომელთაც ლოზუნგი „პირი სოფლისავენ“ პირუტყულმა ესმის? ნუ თუ კიდევ არის საჭირო ლაპარაკი იმის შესახებ, რომ მაზრებში გასაგზავნ პირთა შერჩევას აქვს უდიდესი მნიშვნელობა და რომ ამ შერჩევას უნდა ჰქონდეს მიქცეული სათანადო ყურადღება? რომ საჭიროა ცოდნა იმისა, თუ ვის საღ ნიშნავენ და ვის აბარებენ პროლეტარულ სახელმწიფოს ინტერესებს? რომ საჭიროა არა ფორმალური დაარსება კურსებისა მუშაკების გადასამზადებლად, ხარამედ მათი ნამდვილი მომზადება და აღვილებზე გასინჯვა?

„ხელისუფლების გადაგდება“ ყველაზე უფრო საშიში ბოროტმოქმედებაა ჩვენი სინამდვილეში. და ეს საშიშროება ჩვენ გვაქვს. ეს უნდა იცოდეს ყველა ორგანომ რომ და უპირველეს კი იუსტიციის კომისარიატმა. ზოგჯერ ჩვენი სასამართლოს ღმობიერებას სთვლიან სისუსტედ. ჩვენი პროლეტარული კლასობრივი სასამართლო, რომელიც მედგრად სდგას ოქტომბრის რევოლუციის მონაპოვართა სადარაჯოზე, ეხლაც დაამტკიცებს, რომ, როცა საჭიროება მოითხოვს, ის შესძლებს სასტიკად დასაჯოს ყველა ის, ვინც, სარგებლობს რა საბჭოთა ხელისუფლების ნდობით, ვერ აფასებს საბჭოთა მუშაკის მაღალ წოდებას და თავისი ბოროტმოქმედებით პროლეტარული სახელმწიფოს საფუძვლებს არყევს.

6. სააკოვი.

სარჩელი დაპარგული თამასუქი.

იმ საკითხებს, რომელნიც არ არიან დამუშავებულნი საბჭოთა სამოქალაქო სამართლის ლიტერატურაში, თენის საკითხი იმის შესახებ, რა შედეგი უნდა მოჰყოლოს თამასუქის დაპარგვას. ისმება საკითხი: ჰკარგავს თუ პატრონი უფლებას თამასუქით სარჩელზე, ან შეიძლება თუ არა გადახდის მიღწევა განსაზღვრულ პირობებში ყოველგვარი პირობის გარეშე, აქვს თუ არა უფლება ჩელის აღძვრისა დაპარგული თამასუქით. საკითხი თითქმის მარტივია, მაგრამ არ არის არც ერთი პრობლემა თამასუქი და სამოქალაქო სამართალში, სადაც პასუხი იყოს ისეთი მერყევი და საეჭვო, როგორც ამ შემთხვევაში. ეს გასაგებია, რადგან თამასუქი არის აბსტრაქტული ვალდებულება, რომელსაც, სავაჭრო ბრუნვის ინტერესების მიხედვით, უნდა მიეკუთვნოს მოქნილობა მისი ერთი პირიდან მეორესთვის გადასაცემად. აქ კანონმდებელს უნდა იქნებოდეს, თითქო, შეურთებულ პრობლემების შერჩევა: ერთის მხრივ, აღკვეთოს შესაძლებლობა თამასუქის ვალის მიღებისა არა კეთილსინილისიერ შემძენის მიერ მეორე მხრივ—მისცეს თამასუქის დამკარგავ პირს შესაძლებლობა გაანაღლოს იგი, მიუხედავად თამასუქის დაპარგვისა. ამ ორი მოვლენის შერთება მეტად საძნელეს ამიტომაც იურიდიულ ლიტერატურაში, არის ორი სისტემა. ერთი მათგანი ცდილობს აღკვეთოს თამასუქის გადახდის შესაძლებლობა იმ პირისათვის, რომელსაც არა კეთილსინილისიერად შეიძინა იგი, და მეორეს მხრივ პირიქით, თავისუფალი აღვილებების სიმძიმე გადაიტანოს თავზე, რომ თამასუქის დამკარგავს, ყოველგვარ პირობებში ჰქონდეს შესაძლებლობა მიიღოს ვანაღლება. პირველი სისტემა არის სისტემა აღკვეთისა, მეორე კი არის სისტემა ამორტიზაციისა.

2.

1922 წლის „თამასუქის დებულება“ შესდგება მთლად 33 მუხლიდან. ის სახავს მხოლოდ სათამასუქო

ხასიათებელია ის ფაქტი, რომ მაზრის პროკურორი ამხ. შონია, რომელიც რამდენიმე თვე არის პროკურორად დანიშნული გორის მაზრაში და ერთხელაც არ უნებებია აღმასკომში მოხუციყო, ან მის პრეზიდენტის სხდომას დასწრებოდა, განა ეს არის კონტაქტური მუშაობა და საქმიანი დამოკიდებულება?

ერთში აუცილებელი უნდა დავეთანხმეთ ამხ. კალანდაძეს, რომ საჭიროა სასამართლო ორგანოებში მომუშავე ამხანაგების სტაბილიზაცია მათი გადასაზღვრება კვალიფიკაციის აწვევის მიხნით, რაც შედეგს მოგვცემს. მაზრას რომ უფრო მეტად მომზადებული ამხანაგები მიეცეთ, არ ექნება არავითარ გაუგებრობას ადგილი, არ იქნება მაგალითად ასეთი შეცდომა დაშვებული: სამალმასკომის სავალდებულო დადგენილებებს, რომელიც უნდა შეთანხმებულ იქნას პროკურორთან, პროკურორი იხილავს და წააწერს ლაკონიურად „გამტკიცებ“, რის შემდეგ ცაკი გვიუქმებს სავალდებულო დადგენილებებს, იურიდიული განხილვის შემდეგ, რომელსაც აწარმოებს პროკურორი, როცა მას სხვა ორგანო არღვევს ეს ვფიქრობთ ვინც „ამტკიცებს“ მისი სისუტეა.

იუსტიციის მუშაკთა თათბირზედ მაზრ.-აღმასკომის პრეზიდენტის წევრმა რა ვანაცხადა, ან იმ რადიო ქორების გაბათილებას, ვითომდა აღმასკომის პრეზიდენტის წევრები ფიქრობენ იუსტიციის განყოფილების დაარსებას, ამათ გაბათილებას არ შეეუდგებოთ. მაზრის ხელისუფლებამ კარგათ იცის რა უნდა დაარსოს, ვგონებ ყველამ იცის მილიციის მიერ პროკურორის წინადადების არ შესრულებას და სხვას, ვგონებ არ შეეფერება სიმართლეს მაგრამ თუ ეს მართალია მაშინ თვით პროკურორი

ყოფილა სუსტი და ძალიან კარგი უქნია მაზრას იგი რომ თავიდან მოუცილებია.

და ბოლოს უნდა ვიკითხოთ, რათ დასჭირდა კალანდაძეს ასეთი გაუგებრობების და ქორების გაბათილება, მას შემდეგ როცა ის გადაყვანილ იქნა მარიდან, ან რათ სდუმდა აქნობამდე?

ეგებ სიმართლის თქმის ეშინოდა? შემდეგ ვალდისა კი ეგ ორივე დაბრკოლება გადალახა? ჩვენ ამის მოძიებას არ შეუდგებით, მის სინდისზე იყოს, მხოლოდ ჩვენ ვასკვნით: რომ დამკარგებულ იქნას მჭიდრო საქმიანი დამოკიდებულება მაზრის პროკურორსა და სამალმასკომთან, საჭიროა პროკურორი თავის მუშაობის პროცესში არ უპირისპირებდეს თავის მუშაობას სამალმასკომის მუშაობას.

სამალმასკომის პრეზიდენტის სხდომაზედ აუცილებელი უნდა ესწრებოდეს მაზრის პროკურორი, ვინაიდან ეს მათი უშუალო მოვალეობაა, საჭიროა იუსტსახელმძღვანელოს მაზრებში გასაგზავნ პროკურორების შერჩევა აწარმოოს კვალიფიკაციის მხრივ და განუმარტოს მათი უფლება მოვალეობანი.

პროკურორებს შეგნებული უნდა ქონდეთ, რომ იმნი არიან პროკურორები და არა რევიზორები.

იუსტიციის სახალხო კომისარიატმა უნდა გააძლიეროს ხელმძღვანელობა სასამართლოში მომუშავე ამხანაგებისათვის და ყოველივე გაუგებრობა ძირშივე მოისპოს.

საქართველო
საქართველო

ლებს საერთო ხაზებს და არაფერს ამბობს დაკარგულ თამასუქზე. საბჭოთა იურიდიულ ლიტერატურას, რამდენადაც ჩვენ ვიცით, ამ საკითხისათვის არ დაუთმია თავისი ყურადღება. თვით კანონი, მეათე მუხლში გაკვირვებით მხიბვლობს თამასუქის დაკარგვას და ითვალისწინებს იმ შედეგებს, რომელიც უნდა მოჰყვეს ამ თამასუქის სინიდიხაგორ მუხატრონზე გადასვლას. ასეთი შემძენი ითვლება თამასუქის მქონეთ. რა უფლება რჩება თამასუქის პირვანდელ მქონეს, რომელმაც დაკარგა თამასუქი, ამაზე არც დებულება, არც ლიტერატურა არას ამბობს.

თუ გადავხედავთ ცალკე ნაშრომებს, რომლებიც ეხებიან სათამასუქო უფლებას, ჩვენ შევხვდებით მხოლოდ ხუთ ალნიშნულ ერთ-ერთი საკითხის გაშუქებას.

ასე მაგალ., მანუილოვის რედაქციით გამოცემული პროშურა „თამასუქი“ აღნიშნავს, რომ „თამასუქის დაკარგვა ან გატაცება არ ზღუდავს თამასუქის მქონეს უფლებებს, თუ ეს მან არ იცოდა და არც შეეძლო სცოდნოდა სავაჭრო ბრუნვაში ჩვეულებრივი საჭირო წინდახედულობის პირობებში“. ამიტომ დასაშვებია სცნობს რა საჩივრის თამასუქის დამკარგავის ფაქტიური მფლობელი-სადმი, მანუილოვი მოითხოვს მოსარჩლისაგან შემდეგი მტკიცებების წარდგენის აუცილებლობას: 1) რომ მან თამასუქი დაკარგა თავისი სურვილის გარეშე, მაგალ. მოპარვის გამო, და 2) რომ თამასუქის ახალმა მუხატრონმა თამასუქის შექმნის დროს იცოდა ან უნდა ცოდნოდა ამის შესახებ, სავაჭრო ბრუნვაში ჩვეულებრივი საჭირო წინდახედულობის პირობებში.

მეორე წიგნის („პრაქტიკული კომენტარიები“) ავტორიც ვაინი არაფერს ამბობს თამასუქის დაკარგვის შედეგებზე. ლიტერატურისა და პრაქტიკის მთელი ყურადღება მიპყრობილია იმის გამოსარკვევად: დამოკიდებული თუ არა თამასუქი ძირითადი ვარიეტისაგან, თუ ასეთი არის, თუ მისთან მჭიდროდაა დაკავშირებული. ამ საკითხზე პრაქტიკის და ლიტერატურის აზრი საბოლოოდ არ ჩამოყალიბებულია და ორივე მიმართულების მომხრეები არიან.

ასე მაგალ., პრუბიცი („საბჭოთა სამართალი“ № 1, 1926 წ. გვ. 110) სცნობს, რომ თამასუქის გარიგებისაგან დაცილების თეორიას მიზნით აქვს „არ დაუშვას თამასუქის ძალის ქანაობა, გაამტკიცოს სათამასუქო დისციპლინა, გააძლიეროს თამასუქის მნიშვნელობა და ამით გააჯანსაღოს სამოქალაქო ბრუნვა“. ამისგან გამომდინარე რ. ს. ფ. ს. რ. უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკას ის ესაღმება, რადგან ეს უკანასკნელი სცნობს ასეთ დაცილებას. მისი აზრით, თამასუქი არ ჰკარგავს ძალას იმ შემთხვევაშიც, როცა მეგალის მიერ, საქონლის ყიდვა-გაყიდვით, თამასუქები გაცემულია, მაგრამ თვით საქონელი არ მიუღია. აქ, მისი აზრით, დაშვებულ უნდა იქნეს შემდეგი შედეგები: თამასუქისაგან გარიგების დაცილების გამო, მაინც არ ჰკარგავს თავის ძალას და თამასუქის მქონეს უფლება აქვს მიიღოს მისი განაღდება. რაც შეეხება მეორე კონტრაგენტს, რომელსაც საქონელი არ მიუღია, მას უფლება აქვს მიმართოს საჩივლით უსაფუძვლო გამდიდრებისათვის (სამოქ. კოდ. მუხ. 339). ეს თვალსაზრისი, თეორიულად, მეტად თანამიმდევარი, გაზიარებულია რ. ს. ფ. ს. რ. უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკით, რომელიც განსაკუთრებულ შემთხვევებში დასაშვებია სცნობს თამასუქის საწინააღმდეგოთ არა თამასუქის საშუალებებით მტკიცებას.

რაც შეეხება უკრაინის ს. ს. რ. უზენაეს სასამართლოს, ის იცავს საწინააღმდეგო თვალსაზრისს 1925 წ. აგვისტოს გადაწყვეტილებაში „უკრსელტრესტის“ საჩივლის გამო „ამხ. ხლებოპროდუქტთან“; უკრაინის უზენაესი სასამართლო აუქმებს საგუბერნიო სასამართლოს გადაწყვეტილებას და ამბობს: „საგუბერნიო სასამართლოს მტკიცების მიუხედავად, რომ თამასუქი დაცილებულია ძირითად ვარიეტისაგან, რომლის მიხედვითაც ეს თამასუქი გაიცა, დამატომ სასამართლოსათვის შეუძლებელია შევიდეს მხარეთა შორის არსებულ გარიგების ანგარიშების განხილვაში, რომლითაც თამასუქი გაცემულია, უ. ს. ს. რ. უზენაესი სასამართლოს მიერ უკვე ცნობილია, რომ თამასუ-

პასუხად ტ. გურგენიძეს

ამხ. ტ. გურგენიძეს საპასუხო წერილი, თუმცა ყურადღების ღირსი არ არის, მაგრამ მაინც უნდა უპასუხო, რათა მკითხველი შეცდომაში არ იქნეს შეყვანილი. ამხ. გურგენიძის წერილი ლანძღვა-გინებით იწყება და მითვე თავდება. მეტი მას არც მოეთხოვება.

ჩემი წერილის („ოლქის სასამართლოს რეორგანიზაციასთან დაკავშირებით“) (იხ. „საბჭოთა სამართალი“ № 4.) პირველი ნახევარი დათმობილი აქვს ოლქის სასამართლოს მომხდარ რეორგანიზაციიდან გამომდინარე დადებითი და უარყოფითი მხარეების გაშუქებას, რაზედაც საკმაოდ ბევრი ითქვა და დაიწერა საამისოდ უკვე ჩატარებული დისკუსიის დროს. წერილის მეორე ნახევარი კი დათმობილი აქვს საილიუსტრაციოთ მოყვანილ კონკრეტულ ფაქტებს, რომლებიც აშუქებენ რეგოლიუციური კანონიერების გატარების უარყოფით, ხელის შემშლელ მოვლენებს:

რომელი ფაქტი გააბათილა ამხ. გურგენიძემ? ის სწერს: „მათ გონიათ (იგულისხმება ჩვენ. ა. კ.), რომ მაზრაში არის პროკურორი ბატონ-პატრონი მაზრის და არ უნდა გაუწიოს ანგარიში ადგილობრივ ორგანოებს“. შემდეგ განაგრძობს: „პროკურორები ადგილობრივ ხელისუფლებასთან შეთანხმებით უნდა მუშაობდნენ, პროკურორებმა თავისი მუშაობა არ უნდა დაუპირისპირონ ადგილობრივ ხელისუფლებას“ და სხვა. განა ვინმესათვის საილულოებას წარმოადგენს (გარდა ტ. გ.) იმის განმარტება, რომ პროკურორი მაზრაში უნდა მუშაობდეს ადგილობრივი ხელისუფლების განმტკიცება-გამაგრებისათვის და მათი ავტორიტეტის ასაწევად? განა პროკურორი არ

არის რეგოლიუციურა კანონიერების დარჯი? განა ის არ უნდა მეთვალყურეობდეს, თუ რამდენად სწორად ტარდება ადგილებზე საბჭოთა ხელისუფლების უმაღლეს ორგანოების მიერ გამოცემული კანონები?

ყოველივე ამას პროკურორი შესძლებს—მხოლოდ მაშინ, თუ მას ექნება კონტაქტი ადგილობრივ ხელისუფლებასთან. გურგენიძეს გამორჩენია ერთი ადგილი ჩემი წერილიდან, სადაც სწორედ ასე სწერია: „პროკურორი ადგილობრივ ხელისუფლებასთან შეთანხმებით უნდა მუშაობდეს, უნდა ჰქონდეს ამხანაგური-საქმიანი დამოკიდებულება და საჭირო კონტაქტი“.

ამხ. გურგენიძე მისაყვედურებს, რომ ვითომ მე დიდის ყურადღებით ვეპყრობოდი თავადების ინტერესებს, ხშირად ვითხოვდი მათ საქმეებს ზედამხედველობის წესით და სხვა, და მირჩევს მოვიგონო მათი გვარები. განა თქვენ არ იცით, რომ აბაშიძე-ამილახვარი მოხსენებულ საქმეში მართალი იყვნენ? განა თქვენ არ იცით, თუ ვისი დავალებით გამოვითხოვე მე მათი საქმე?

კოპაძის საქმე საინტერესოა, მაგრამ ამხ. გურგენიძისათვის სჯობდა ის არ დაესახელებინა, რადგან მან კარგად იცის, რომ მოქ. კოპაძის სურამის სახ. სასამართლოს დადგენილებით უნდა ჩაბარებოდა თავისი დარაბა. ჩვენ გვისაყვედურებენ, რომ უნდა გამოგვესახელებინა წითელი ჯარი და დარაბა ჩაგვებარებინა პატრონისათვის, კეთილი ინებოს ამხ. გურგენიძემ და შეეკითხოს ხაშურის აღმასკომს (ამის საშუალება მათ აქვთ და მათ ეს ისედაც კარგად იცანენ): დარაბა ექვთია წითელ ჯარს და ის უნდა გამოგვესახელებინა, თუ შიგ ჰქონდათ მხოლოდ საწყობი. გორის პროკურორატურაში არის მიმოწერა ლევილითან, რომელიც თანახმა იყო დარაბის გაცლაზე, მხო-

ქის გარიგებისაგან ასეთი დაცობა არ არსებობს თამასუქის გამცემისა და მის პირველი მფლობელის შორის დავის მიმართ. რაც შეეხება თამასუქის შემდეგ მფლობელთ, უ. ს. ს. რ. უზენაესი სასამართლო 1924 წ. გადაწყვეტილებით № 101 ჰპოებს, რომ მათი უფლებები არ შეიძლება შერყეული იქნენ თამასუქის გამცემის იმ განცხადებით, რომელიც გამომდინარეობს მისი უფლებრივი დამოკიდებულებიდან თამასუქის პირველ მებატრონესთან ძირითადი გარიგებით.

ჩვენ ვფიქრობთ, რომ უკრაინის უზენაესი სასამართლომ უკეთ გადაწყვიტა თამასუქის დაცობის საკითხი, ვიდრე რ. ს. ფ. ს. რ. უზენაესი სასამართლომ.

მართლაც იმის მაგიერ, რომ თამასუქის გამცემი აიძულოთ თამასუქი გაანადღოს და შემდეგ აღძრას დამოუკიდებელი სარჩელი უსაფუძვლო გამდიდრებისათვის, უ. ს. ს. რ. უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკა ერთსა და იმავე პროცესში სწყვეტს გარიგების მიხედვით გაცემული თამასუქის გარშემო არსებულ ყველა დავას. ეს გზა სწრაფიც არის და მიზანშეწონილიც. მაგრამ არც ერთ გადაწყვეტილებაში არაფერია ნათქვამი იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა იქნეს დაცული თამასუქის პირველი მფლობელის ინტერესი, რომელმაც თამასუქი დაჰკარგა. კანონიკა და პრაქტიკაც უფრო მეტს ზრუნავს შემდეგ მფლობელზე, ვიდრე პირველზე, რომელმაც დაჰკარგა თამასუქი.

მხოლოდ უკანასკნელ ხანებში დაისვა საკითხი დაკარგული საბუთების აღდგენის შესახებ. რ. ს. ფ. ს. რ. უზენაესი სასამართლოს ცირკულარებისა და დადგენილებათა 1924 წ. კრებულში არის პლენუმის გადაწყვეტილება სასამართლოს საქმეებით გატაცებული წარმოების აღდგენის შესახებ, მაგრამ ეს გადაწყვეტილება ეხება სისხლის სამართლის საქმეებს და ამას გარდა არაფერს ამბობს დაკარგული საბუთების აღდგენის წესზე, მათ შორის თამასუქებისაც. რ. ს. ფ. ს. რ. იუსტიციის სახალხო კომისარიატის 1925 წ. იანვრის 6-ის ინსტრუქციამაც, რომელიც ეხება, სასამართლოს საქმეების დაკარგულ და გატაცებულ წარმოებებს, სპეციალურად არაფერია ნათქვამი არც თამასუქების და არც დაკარგული საბუთების აღდგენის სასამართლოს საქმეების აღდგენისა და 9 §-ში ჩამოთვლილია ის მასალები რომელნიც შეიძლება საფუძვლად დაედგას აღდგენას. ასეთებია: წარმოების დარჩენილი ნაწილები (თუ საქმე მთლიანად არ არის დაკარგული), საბუთებისა და ქაღალდების ასლები, თუ გინდ ისინი არ იყვენ შემოწმებული არსებული წესით, სხვა დაწესებულებების ცნობები, მოწმეების დაკითხვა ყველა იმ პირისა, რომელნიც დაესწრენ სასამართლოს მოქმედებებს და სასამართლოს შემადგენლობაში საქმის გარჩევისას შედიოდნენ და ამასთანავე 2 §-ში მახედვით, მოსარჩლეს უფლება აქვს, ძველი სარჩელი აღდგენის მაგიერ, აღძრას ახალი სარჩელი იმავე საგანზე. მხოლოდ იმ პირობით, რომ მოპასუხეების შუამდგომლობით სასამართლოს შეუძლია არ მისცეს მსგელობა ახალ საქმეს და აუცილებლად სცნოს დაკარგული საქმის აღდგენა. რადგანაც ეს ინსტრუქცია არავითარ გამონაკლისს არ ითვალისწინებს სათამასუქო საქმეებისათვის, ამიტომ უნდა ვალიაროთ, რომ ის, მაშასადამე, დასაშვებია სცნობს წარმოებასთან ერთად დაკარგული თამასუქების აღდგენას. აქ მატკიცების ფარგლები არ არის შეზღუდული, ე. ი. შესაძლებელია მოწმეების დაკითხვაც.

რაც შეეხება თამასუქების დებულების ახალ პროექტს, მასში აღნიშნულია, რომ დაკარგული თამასუქის საქმეების აღდგენა განისაზღვრება საკავშირო რესპუბლიკების კანონმდებლობით. ეს იწვევს საპირობებს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის შევსებისას გამოძახებით წარმოებით, იმ პირობით, რომ ეს წესები უნდა გაერკუვდეს დაკარგული თამასუქით უვლების აღდგენაზე და ამის მიხედვით სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის იესო გამოწვევითი წარმოების წესებით, მაგრამ ეს წესები ეხება მხოლოდ საბუთებს წარმომდგენზე, იმ დროს როდესაც თამასუქი ასეთი არ არის, და ამიტომ იბადება აუცილებლობა უფრო საერთო კანონის გამოცემისა, რომელიც

აღიარებს თამასუქის დებულების ახალ პროექტს, მასში აღნიშნულია, რომ დაკარგული თამასუქის საქმეების აღდგენა განისაზღვრება საკავშირო რესპუბლიკების კანონმდებლობით. ეს იწვევს საპირობებს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის შევსებისას გამოძახებით წარმოებით, იმ პირობით, რომ ეს წესები უნდა გაერკუვდეს დაკარგული თამასუქით უვლების აღდგენაზე და ამის მიხედვით სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის იესო გამოწვევითი წარმოების წესებით, მაგრამ ეს წესები ეხება მხოლოდ საბუთებს წარმომდგენზე, იმ დროს როდესაც თამასუქი ასეთი არ არის, და ამიტომ იბადება აუცილებლობა უფრო საერთო კანონის გამოცემისა, რომელიც

აღიარებს თამასუქის დებულების ახალ პროექტს, მასში აღნიშნულია, რომ დაკარგული თამასუქის საქმეების აღდგენა განისაზღვრება საკავშირო რესპუბლიკების კანონმდებლობით. ეს იწვევს საპირობებს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის შევსებისას გამოძახებით წარმოებით, იმ პირობით, რომ ეს წესები უნდა გაერკუვდეს დაკარგული თამასუქით უვლების აღდგენაზე და ამის მიხედვით სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის იესო გამოწვევითი წარმოების წესებით, მაგრამ ეს წესები ეხება მხოლოდ საბუთებს წარმომდგენზე, იმ დროს როდესაც თამასუქი ასეთი არ არის, და ამიტომ იბადება აუცილებლობა უფრო საერთო კანონის გამოცემისა, რომელიც

ლოდ ხაშურის აღმასკომს სთხოვდა სამაგიერო დარაბას ცაკის პრეზიდენტმა სასამართლოს გადაწყვეტილება კოპაძის საქმეზედ არსებითად სცნო სწორად.

ამხ. გურგენიძეს არ წაუკითხავს, რომ არის კანონი სადაც თქმულია, რომ თუ ვინმე კერძო პირი, თუ სახელმწიფო დაწესებულების ხელმძღვანელი არ მოიყვანს სისრულეში სასამართლოს გადაწყვეტილებას, პასუხისგებაში მიეცემა.

ამხ. გურგენიძე იხსენიებს ექვსი პროკურორის მოხსნას და დასძენს, რომ იუსტსახკომატმა მიზეზი მოხსნისა კარგად იცის. მეც ვამბობ, რასაკვირველია იცის, ხოლო არა თქვენდა სასარგებლოდ!

ამხ. გურგენიძე დაკმაყოფილდა ჩემთან „ბრძოლით“ და ის უსაყვედურებს პროკურორს ამხ. კ. შ. რომ ის არ ესწრებოდა სისტემატიურად აღმასკომის სხდომებს და სხვა. ეს იმიტომ, რომ საერთოდ ის ვერ ინვლებს პროკურორებს, მათი ძვალი ყელში ეჩხირება. ვიცით, რომ მოხსენებულ მაზრაში ორი პროკურორი მუშაობდა და საქმეებს ძლივს აუდიოდნენ. ესლა კი მუშაობს ერთი და ის, ცხადია, გაცილებით მეტად დაიტვირთვა. განსაკუთრებით მაზრის სასამართლოს დაარსების დღიდან ერთი პროკურორი მუშაობდა სპირიტება მაზრის და ექვს სახალხო სასამართლოს სხდომებზე მონაწილეობის მისაღებად. ზედამხედველობა მომკვლევ ორგანოებზე, თემსაბჭოებზე, სახ. გამომძიებლებზე, მიმდინარე კანცელარიის მუშაობა და მრავალი სხვა კიდევ, რომ ფიზიკურად ყოველად შეუძლებელი ხდება პროკურორი ყოველთვის დაესწროს აღმასკომის სხდომებს, მაგრამ მან უნდა სძლიოს ეს დაბრკოლებები და შეძლების დავგარად უნდა იყოს იქ, სადაც მისი ყოფნა უფრო აუცილებელია.

ასეთ პირობებში იმის თქმა. თუ რატომ მაზრა პროკურორი არ ესწრება აღმასკომის სხდომებს და აქედან დასაქვს, რომ პროკურორებს არ უნდათ აღმასკომთან კონტაქტი დაქერა. შეუძლია მხოლოდ ტ. გ-ს.

ვაყვეთ ქვევით: ამხ. ტ. გ. მისაყვედურებს, რომ სავალდებულო დადგენილებებს ვიხილავდით ზეროვ და ვაკაყოფილდებოდით ლაკონიურ წარწერით: „ვეთანხმები მოქ. ტ. გ-ს კარგად უნდა ახსოვდეს, რომ პროკურორის მრავალი სავალდებულო დადგენილებები შეუსრულებია, ზოგი შეუსწორებლადაც მიუღია. წესი ასეთი უნდა არის. განხილვის შემდეგ ვაწერდით: „ვეთანხმები... ვეთანხმები შესწორებით“ და მიუთითებდით შესწორებებზე, რა არის აქ გასაკვირი? ჩვენთვის არაფერი — ხოლო ტ. გ-სათვის ყველაფერი გასაკვირია.

მოქ. ტ. გ-ს განსაკუთრებით აკვირებს ის, რომ პროკურორის მიერ დამტკიცებული და აღმასკომის მიერ მიღებული სავალდებულო დადგენილება გააუქმა ცაკ-მა. მკრმეთ რა არის აქ გასაკვირი? განა ცაკ-ს ამის უფლება არა აქვს?! განა არ არის შემთხვევა, რომ სასამართლო ხშირად ბოროტ-მომქმედს აუჩივებს სოც. დაცვის უზღვევს ზომას და ცაკ-ი კი აპატიებს. ამხ. ტ. გ-ს ეტყობა არ წაუკითხავს საბჭოთა კონსტიტუცია და ურჩევდები შეისწავლოს ის შრომის სკოლაში

აქ საინტერესოა ერთი გარემოება: იყო შემთხვევა როდესაც პროკურორის პროტესტით სრულიად გაუქმდა ერთ-ერთი სავალდებულო დადგენილება, რომელიც შეეხებოდა ს. ს. კ. 193 მუხლს. ამხ. ტ. გ-ს კარგად უნდა ახსოვდეს, რომ მიუხედავად პროკურორის წინააღმდეგობის აღმასკომში ის მაინც გამოსცა და შემდეგ იგი ვი-ვაქვს ლახით გააუქმეს. ამხ. ტ. გ-ს უნდა ახსოვდეს ამ საგანზე

მელიც გავრცელდებოდა არა მარტო საბუთებზე წარმო-
დგენზე, არამედ ყოველგვარ სახელობითი ქონებრივ სა-
ბუთებზე, მათ შორის თამასუქზეც.

ამ წესების საფუძვლიდან ჩანს მოხერხებული შე-
დარდება, აღკრძალვის და ამორტიზაციის სისტემისა: სა-
ბუთის დაკარგულად ცნობაში დაინტერესებულ პირს შე-
ეძინება სასამართლოში განცხადება, რომელშიაც აღნიშნავს
დაკარგული საბუთის განსასხვავებელ ნიშნებს და იმ მოვ-
ლენას, როდესაც საბუთი დაიკარგა. სასამართლო, დარ-
წმუნდება რა საბუთის დაკარგვაში, გამოაქვს დადგენილე-
ბა ამის გამოქვეყნების შესახებ ამ საბუთის მქონე პირის
გამოძახებით სამი თვის განმავლობაში დღიდან გამოქვეყ-
ნებისა და განაღდება აღკრძალვის შესახებ დაკარგული
საბუთით. დაკარგული საბუთის მქონე ვალდებულია გან-
ცხადებაში აღნიშნული ვადის ვასვლამდე შეიტანოს სა-
სამართლოში განცხადება იმის შესახებ, რომ საბუთი მას
აქვს და წარუდგინოს თვით საბუთის დღიანი. თუ ასეთი
განცხადება იქნა მიღებული, სასამართლოს გამოაქვს დად-
გენილება, რომლის მიხედვითაც, საბუთის დაკარგვის გან-
ცხადებელს უფლება ეძლევა ორი თვის განმავლობაში
აღიაროს სარჩელი საბუთის მქონეს მიმართ, საბუთის დასა-
ბრუნებლად და თუ ის ამას არ შეასრულებს, მაშინ ძა-
ლას ჰკარგავს სასამართლოს აღკვეთა გადახდისა და მო-
ვალე ვალდებულია გაუხადლოს თამასუქი მის მფლობელს-
ში შემთხვევაში, უკეთეს სასამართლოს მიერ დანიშნულ
ვადაში არ იქნება მიღებული განცხადება საბუთის მქო-
ნისათვის, სასამართლოს გამოაქვს დადგენილება, რომლი-
თაც ყოველგვარი უფლება დაკარგული საბუთით ისპობა
და დაკარგული საბუთის გამცემი პაიო ვალდებულია მის-
ცეს განმცხადებელს ახალი საბუთი ნაცვლად დაკარგუ-
ლისა.

ასეთია მოკლეთ ახალი კანონი. ამ კანონით, ვიგო-
რებით, შეფარდებულია სისტემა აღკრძალვისა და ამორ-
ტიზაციის, ხოლო ეს უკანასკნელი ნთქავს პირველს. ასე-
თივე წესები გამოყენებულ უნდა იქნეს დაკარგული თამა-

სის სიტყვა: „შენ მართალი ხარ, მაგრამ ძალა აღძვართს
მანავს-ო.“ ამ შემთხვევაში მე მას ვეთან მები, მართალია
ის მსუბუქი კაცია და თავისი აზრით ნაკლებათ ხელ-
მძღვანელობს.

იმ განცხადების შესახებ, რომელიც თქვენმა წარ-
მომადგენელმა გააკეთა იუსტიციის მუშაკთა თათბირზე,
რომ პროკურორს რა უფლება აქვს ზედმიხედვლობის
ის ხომ ცაკი არ არის, რომელიც თქვენ ჭორათ მიგაჩ-
ნიათ, გირჩევდით შეეკითხოთ უმუხლოდ მას, ვინც თათ-
ბირზე—დაესწრო და რომლის მანიათაზედაც თქვენ ხე-
ლი უნდა გეწეროთ. უამისოდაც მოხსენებულ თათბირს
მრავალი პასუხის მგებელი ამხანაგები დაესწრენ, მათ შო-
რის იუსტიციის სახკომატიდანაც და ამ გარემოებას და-
დასტურებენ.

ამხ. ტ. გ. აცხადებს თამამად, რომ არა სოდეს სა-
სამართლოს ორგანოების მუშაობაში ადგილობრივი ხე-
ლისუფლებით მიერ ჩარევას ადგილი არ ჰქონიან. ამხ. ტ.
გ. მოიგონებთ ქ-შილის და სხვების საქმე, შეეკითხეთ ამ
საგანზე ყველა მისამართლებს, კერძოთ მეჯვრისხვის
სახ. სასამართლოს, წითელ-ქალაქის სახ. გამომძიებელს
და მათგან მიიღებთ სათანადო პასუხს.

მაგრ მ საკითხია, თურატომ ასე გვიან არახუნდა ამხ.
ტ. გ.? სად იყო ის მაშინ, როდესაც ოლქის სასამართლოს
რეორგანიზაციის მაშინდელი მოწინააღმდეგე ამხანაგები
გაბუნია, მ. ბეღია, ს. ჯაფარიძე და სხვები საფუძვლი-
ანად შიშს გამოთქვამდენ სწორედ იმის შესახებ, რომ
მოსალოდნელია სასამართლო ორგანოებზე ვალენის მო-
ხდენა მათ მუშაობაში ჩარევა და სხვა. ამის შესახებ ბე-
ჭური დაიწერა ჯერ კიდევ ვასული წლის ზაფხულზე გა-
ზეთ „კომუნისტი“-ს ფურცლებზე, მაგრამ ერთუბა ამხ.

სუქისათვის, რის მეოხებითაც ბოლო უნდა მიეღოს იმ
გაურკვევლობას, რომელიც არსებობს ამ საკითხის გარ-
შემო.

მაგრამ რ. ს. ფ. ს. რ. უზენაესი სასამართლო წაეი-
და სხვა გზით და შეუძლებლად სცნო შეეფარდება და-
კარგული თამასუქის სარჩელისათვის გამოწვევის წარმოე-
ბის წესები. ჟურნალში „სასამართლოს პრაქტიკა“ № 12
გამოქვეყნებულია რ. ს. ფ. ს. რ. უზენაესი სასამართლოს
სამოქალაქო საკასაციო კოლეგიის 1926 წლის სექტემბ-
რის 23-ის გადაწყვეტილება პრონოვიჩის სარჩელით და-
კარგული თამასუქით „პროლეტინოს“ მიმართ. საქმის
შინაარსი შემდეგია: „პროლეტინომ“ ვასცა 1925 წლის
დეკემბრის 15-ს მოქ. გრინფელდისადმი 2.000 მანეთის
თამასუქი 1926 წ. თებერვლის 21 ვადით, გრინფელდმა
თამასუქი დაუთმო არონოვიჩს, რომელსაც თამასუქი მოს-
ტაცეს. ამ გატაცების შესახებ განცხადებული იქნა, რის
შემდეგაც ცნობა გავგზავნა თამასუქის გამცემს „პროლეტ-
კინოს“. მაგრამ უკანასკნელმა უარი თქვა გატაცებული
თამასუქის განაღდებაზე. „პროლეტკინოს“ საწინააღმდე-
გეთ აღძრული იქნა სარჩელი და სასამართლოში გამოირ-
კვა, რომ მოპასუხე არ უარყოფდა თავის ვალს გრინფელდი-
სადმი, ამ უკანასკნელმა კი სცნო თამასუქის გადაცემა
არონოვიჩზე; პრონოვიჩმა ითხოვა „პროლეტკინოსაგან“
2.000 მანეთის განაღდება. მაგრამ საგუბერნიო სასამართ-
ლომ სარჩელი ამ ფორმით არ დააკმაყოფილა, არამედ
დაადგინა: „დაევალოს „პროლეტკინოს“ დაუყოვნებლივ
შემოიტანოს სასამართლოს დებოზიტში 2.000 მან. პრო-
ნოვიჩისათვის გადასაცემად ხანდაზმულობის ვასვლის შემ-
დეგ, თუ მანამდე არ გამოცხადდება თამასუქის კეთილ-
სინდისიერად შემძენი პირი“. ხანდაზმულობის ვადათ კი
დაწესებულ იქნა 1928 წლის დეკემბრის 15. ეს გადაწყვე-
ტილება ვასაჩივრა მოპასუხემ. უზენაესი სასამართლოს
სამოქალაქო საკასაციო კოლეგიამ სცნო გადაწყვეტილება
სწორად, რადგან მოპასუხე არ უარყოფდა თამასუქის გა-
ცემას გრინფელდზე, ეს უკანასკნელი კი—თამასუქის გა-

ტ. გ-ს ის არ წაუკითხავს. მე ეს გარემოება მესმის, რა-
დგან საერთოდ ამხ. ტ. გ-ს წიგნი და ვაზეთი საერთოდ
არ უყვარს. მე საფუძველი მაქვს ვიფიქრო, რომ მან ჩემი
წერილიც „საბჭოთა სამართალში“ შემთხვევით წაიკით-
ხა, ან შემთხვევით სხვა ვინმემ მიუთითა მასზე.

ბოლოს ერთი კუროზიცი. ამხ. ტ. გ. სწერს: „რა-
ტომ მოხსენებული წერილი კალანდაძემ არ დასწერა ვო-
რიდან ვადაყვანამდეო რის ეშინოდაო, ან რცხენოდა-ო“. აქაც ამხ. ტ. გ. სტყუის უსირცხვილოდ: მოხსენებული წე-
რილი დაწერილი იყო გ. წლის სექტემბერს, თუ ოქტომ-
ბერში ოლქის სასამართლოს რეორგანიზაციასთან დაკავ-
შირებით გამართულ დისკუსიის გამო, მაგრამ დაგვიანე-
ბის გამო არ დაიბეჭდა.

„საბჭოთა სამართალი“ კი გამოვიდა ა/წ. პირველი
იანვრიდან და წერილი კი დაიბეჭდა თებერვლის მეორე
ნაბეგარში ჟურნალის მეოთხე №-ში.

დასასრულ ამხ. ტ. გ. აცხადებს, რომ კალანდაძე
გადმოყვანილ იქნა გორიდან, როგორც არა კონტაქტიუ-
რი მოსუშავე ადგილობრივი ხელისუფლებასთან-ო. არ
ვიცი, საიდან აქვს მას ასეთი ცნობები?! შესაძლებელია
სიჭმრათ ნახა და, რადგან მას ამის სურვილი ჰქონდა,
ცხადი ეგონა.

იუსტსახკომატში და ადგილობრივ მაზრკომში არ-
სებული საბუთები კი ლაპარაკებენ, რომ მე ტუილისში
გადმოყვანილი ვარ ჩემივე თხოვნისამებრ. ამის შემდეგ,
ამხ. ტ. გ., ნამუხიც კარგი საქონელია.

ა. კალანდაძე.

დაცემას პრონოვიჩზე. რაც შეეხება პრონოვიჩისათვის ფულის მიცემის ვადის გადადებას, ამ ნაწილშიაც უზენაესმა სასამართლომ საგუბერნიო სასამართლოს გადაწყვეტილება სცნო სწორად, რადგან „გადაწყვეტილებას გათვალისწინებული აქვს თამასუქის მქონეს მიერ მტკიცების შესაძლებლობა, რომ ის არის თამასუქის კეთილსინდისიერი მფლობელი“. ამ დასკვნის გამოტანისას, სამოქალაქო საკასაციო კოლეგია გამოდიოდა იმ ძირითადი მომენტიდან, რომ გადაწყვეტილებამ საკმარისად უნდა უზრუნველყოფს, თამასუქის განაღდებას, მოპასუხის ინტერესები თამასუქის კეთილსინდისიერი მფლობელისადმი“. ეს მოსაზრება, თავის თავად, შესაძლებელია სწორი იყოს სამოქალაქო ბრუნვის ინტერესებისა და მოთხოვნათა თვალსაზრისით, მაგრამ შეუძლებელია იმის ფეტიშად გადაქცევა და კანონისაგან გაუთვალისწინებელი წესის შემოღება. უპირველეს ყოვლისა, თუ გავიდა ხანდაზმულობის ვადა თამასუქით, მაშინ არავის არ აქვს უფლება მისი განაღდების: არც თამასუქის მქონეს და არც მის დამკარგავს ყოველ შემთხვევაში, თუ თამასუქის მქონემ, ხანდაზმულობის ვადა, დაკარგა სარჩელის უფლება დაკარგული თამასუქით, მით უმეტეს უნდა იქნეს ცნობილი, რომ უფლება დაკარგული აქვს იმ პირსაც, რომელსაც თამასუქი ხელთ არ აქვს და აცხადებს მის დაკარგვას. შემდეგ, უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებით იქმნება ახალი ხანდაზმულობა იმ პირთათვის, რომელთაც აღძრეს სარჩელი დაკარგული თამასუქით—არა სამი წლის, არამედ ექვსი წლის, ამასთანავე ეს ხანდაზმულობა იყოფა ორ პერიოდით: პირველი სამი წელიწადი, დამკარგავს აძლევს უფლებას მხოლოდ სარჩელის აღძვრისა დაკარგული თამასუქის გასანაღდებად, ხოლო მეორე სამი წელი კი—თვით ფულების მიღების უფლებას.

რა თქმა უნდა, დაკარგული თამასუქით სარჩელის პრობლემა არ არის მარტივი და მოითხოვს ორი დასაწყისის შეთანხმებას: თამასუქის დამკარგავი პირისათვის მისი განაღდებისა და ამ თამასუქის არა კეთილსინდისი-

ერი შემძენისათვის ფულის აღების შესაძლებლობის კვეთისა. ამასთან ერთად არ შეიძლება არ ვიცნობთ მდგომარეობაც, რომ თამასუქის შესახებ არსებული მოქმედი კანონმდებლობა არ გვიჩვენებს არავითარ გზას სადაო საკითხის გადასაწყვეტად. მაგრამ ეს კიდევ ის არ ნიშნავს, რომ ავირჩიოთ ის გზა, რომელიც ჩამოყალიბებულია რ. ს. ფ. ს. რ. უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საკასაციო კოლეგიის მიერ პრონოვიჩის საქმეზე. ამ საჭიროა ერთხელ და საბოლოოდ ავირჩიოთ ერთ-ერთი სისტემა: ან ალკვეთისა, ან ამორტიზაციის.

ჩვენ ვფიქრობთ, რომ არჩეული უნდა იქნეს მეორე სისტემა და ამიტომ აუცილებელია კანონმდებელმა, განსაკუთრებული დადგენილებით, დაკარგულ თამასუქებზე გააერცულოს წესები გამოწვევითი წარმოების, რომელიც დაწესებულია საბუთებისათვის წარმდგენზე.

ა. კუსიკოვი.

სწროვს თუ არა საბჭოთა სამართლო გეოლოგიის სარჩელს?

(ამხ. გ. რცხილაძის წერილის გამო)

ჩვენი ჟურნალის პირველ ნომერში მოთავსებული იყო გ. რცხილაძის ფრიად საინტერესო წერილი სათაურით „მფლობელობის დაცვა“, რომელშიც ჩვენ ვპოულობთ პეტიტორული სარჩელის, ე. ი. უწინარესი მფლობელობის სარჩელის შესაძლებლობის დასაბუთებას საბჭოთა სამოქ. სამართლის თვალსაზრისით. გარდა ამისა ეს წერილი არის ცდა საბჭოთა სამართალში საფუძველი გამოუხანოს პეტიტორულ სარჩელს ისეთი ნივთის (შეიშინების) დაბრუნებისათვის, რაც დასავლეთ ევროპის სახელმწიფოების სამართლით ეკუთვნის უძრავ ნივთების რიცხვს და რასაც საბჭოთა სამართლით განსაკუთრებული ადგილი უკავია სამოქალაქო ბრუნვის საგანთა შორის.

მართალია ავტორი ხსენებული წერილისა, როდ-

მათრახსაც მოხმარება უნდა *).

(ღისკუსიის წესით).

„საბჭოთა სამართლის“ პირველ №-ში „სასამართლოს კურონების“ განყოფილებაში მოთავსებულია დამც. კოლეგ. პრეზიდიუმის მუშაობიდან ერთი მომენტი, რომლის სირთულეს, სიღრმეს და სიმწვავეს რედაქცია ვერ მორეგია, მიუღია იგი იურიდიულ აბსურდათ, შეცდომათ და მოუქცევია „კურონების“ კალათაში.

დ. კ. პრეზიდიუმმა 1926 წ. 16 აპრილის სხდომაზე გაარჩია შემდეგი საკითხი: „დასაშვებია თუ არა, რომ დ. კ. წევრმა, რომელმაც მაზრაში, საკონსულტაციო კამერაში, მისცა რჩევა, ან დაუწერა ქალაქი რომელიმე მოქალაქეს, მიიღოს საწარმოებლად მოწინააღმდეგე მხარის საქმე“. პრეზიდიუმმა დიდი და ცხარე კამათის შემდეგ, ხმის დიდი უმრავლესობით (მგონია მარტო ერთმა შეიკავა თავი) დაადგინა: „გინაიდან მაზრაში დ. კ. წევრების რიცხვი ძლიერ მცირეა, დროებით დაშვებულ იქნეს“.

რას ხელმძღვანელობდა პრეზიდიუმი ამ დადგენილების გამოტანის დროს? (პროვინცია ძალიან ჩამორჩენილია დამც. კოლეგიის ძალებით; ზოგან ერთი დამცველი იყო მაშინ, ზოგან ორი, სამი და სხვა საკონსულტაციო კამერა პროვინციაში დღეში სიტყვიერ დარიგებას, ან წერილობით დახმარებას იძლევა 10—20-მდე, ამ შემთხვევაში დ. კ. წევრი, როგორც მორიგე, ვალდებულია

ყველას უფასო დახმარება აღმოუჩინოს. თვეში ამისთანა მუქი კლიენტი კამერაში გაივლის 100-200-300 კაცი (სიტყვიერი დარიგებით მეტი იქნება); საკონსულტაციო კამერაში გავლილთაგან ყველა კი არ წავა სასამართლოში (განსაკუთრებით სიტყვიერი რჩევის მიმღები), წავა პიროვნება, ვინც დ. კ. წევრს სასამართლოსათვის განცხადება დააწერინა. წარმოიდგინეთ, რომ ამისთანა შემთხვევა 50—60 პროც. შეადგენს, ე. ი. უღრის 150—200 კაცს თუ დამც. კოლეგიის წევრმა, თუ კი ასეთი ერთი ან ორი, ადგილობრივი ვერ მიიღო უფლება გამოვიდეს ამა მოწინააღმდეგე მხარის დასაცავად, მაშინ იგი განწირულია სიმშლით მოკვდეს, იმიტომ რომ ყველა, ვინც კი გაივლის საკონს. კამერაში, როდი აიყვანს დკ წევრს, ბერ-ბევრი 5 ან 10 პროც. და თუ აქც დკ წევრი შეზღუდული იქნება ყალბი „ეთიკით“, მაშინ სჯობია მთლად გავაუქმოთ პროვინციაში დკ ინსტიტუტი, რათა მის ტრაგედიას ობექტურად ხელი არ შევუწყუთ. მაგრამ რაინადაც პროვინციაში ამისთანა მოვლენა ე. ი. მოწინააღმდეგე მხარეზე გაოსვლა თვალსაჩინოა, იმდენად იფიქროვოვარ ტფილისში, სადაც ვეჭილიც მეტია და საკონსულტ. კამერებიც, იმალება, თუმცა ამისთანა შემთხვევებს ტფილისში ადგილი აქვს, რაიც თვით იმ სხდომაზედაც გამოიმკლავნდა.

პრეზიდიუმმა მიიღო მხედველობაში უფრო პატივსაცემი სადები არგუმენტები, ვიდრე დ. კ. წევრების ეკონომიკური ინტერესი: ეს არის გლენობის ინტერესები, 40, 50 ან 100 კაცმა წლის ან ერთი დღის განმავლობაში დააწერინეს საკონსულტაციო კამერაში ხაზივარი სასამართლოს მიმართ 50, 100 ან 200 კაცზე. „კურონების“ კალათის გამგის აზრით, გამორდის, რომ ყველა ამათ ნება არა აქვს

*) იბეჭდება დაგვიანებით. რედ.

არა იყო
გენერალთა

საუბრით მათ გერმანულ სამოქალაქო დებულების 1007 მუხლზე, როგორც საფუძველზე პეტიტორული სარჩელისა, მაგრამ ჩვენ ვერ გავიხიარებთ მის მოსაზრებებს, რომლითაც დასაბუთებულია პეტიტორული სარჩელის შესაძლებლობა საბჭოთა საპარტოლით და რომელშიც მასთან გასაბუთებულია ცდა ამ სარჩელის გადმონერგვისა საბჭოთა საპარტოლის ნიადაგზე მისი გავრცელებით ისეთი ნივთის დაბრუნებაზე, რაც არა აქვს მხედველობაში გერმანულ სამოქ. დებულების დასახელებულ მუხლს, საკითხის სწორ ნიადაგზე დასაყენებლად უნდა შევთანხმდეთ ერთში, სადა იმდენი იმაში, რომ პეტიტორული სარჩელის შესაძლებლობის გასამართლებლად უნდა ვიპოვნოთ სამართალით თუ არა პირდაპირი დადგენილება, რაიმე კვალი მაინც. ჩვენ კი ვფიქრობთ, რომ საბჭოთა სამართალი არ იძლევა არავითარ საშუალებას პეტიტორულ სარჩელის შესაძლებლობაზე ვილაპარაკოთ და განსაკუთრებით შენობის დაბრუნების მიმართ. ამ დებულების ნათელსაყოფად მოვიყვანთ და აზრს გავუშლით ტექსტს როგორც საბჭოთა სამოქ. სამ. კოდექსის 59 და 60 მუხლისას, ისე გერმანული სამოქ. დებულების 1007 მუხლისას.

საბჭ. სამ. სამ. კოდ. 59 მუხ.: მესაკუთრეს უფლება აქვს მოითხოვოს თავისი ქონება სხვისი უკანონო მფლობელობიდან...

იმავე კოდექსის 60 მუხ.: მესაკუთრეს მხოლოდ მაშინ აქვს უფლება მოსთხოვოს თავისი ქონება (მუხ. 59) იმ პირს, რომელმაც კეთილსინდისიერად შეიძინა ეს ქონება არა მისგან (მესაკუთრისაგან) უშუალოდ, როდესაც ქონება მესაკუთრეს დაეკარგა ან წაერთვა. სახელმწიფო დაწესებულებასა და საწარმოს შეუძლია მოსთხოვოს ქონება, რომელიც მას ეკუთვნოდა, ყველას ვინც ეს ქონება შეიძინა, უკეთეს ქონება გასხვისებულ იყო რაიმე უკანონო წესით.

გერმანული სამოქ. დებულების 1007 მუხლის დადგენილება შემდეგია: „ვინც ფლობდა მოძრავ ნივთს, მას შეუძლია მოსთხოვოს მფლობელს მისი გადმოცემა,

უკეთეს უკანასკნელი ამ ნივთის შეძენისას არ იყო კეთილსინდისიერი“.

„უკეთეს ნივთი უწინარეს მფლობელს წაერთვა, დაეკარგა ან საზოგადოდ ხელიდან გამოეცალა (abhanden gekommen), მას შეუძლია მისი გადმოცემა მოსთხოვოს კეთილსინდისიერი მფლობელსაც, თუ კი უკანასკნელი არ არის მესაკუთრე ან მას ეს ნივთი არ დაეკარგა იმ დროის უმალ, რომლის განმავლობაში უწინარესი მფლობელი მას ფლობდა. ეს წესი არ შეეფარდება ფუფუნებას და საწარმდგენლო ქალაქებს.

„ამ მოთხოვნას ძალა არა აქვს, თუ უწინარეს მფლობელი არ იყო კეთილსინდისიერი მფლობელობის შეძენისას ან თუ მან უარი სთქვა ნივთის მფლობელობაზე...“

საბჭოთა სამოქ. სამ. კოდექსის 59 და 60 მუხლის დაპირისპირება გერმანული სამოქ. დებულების 1007 მუხლთან არკვევს შემდეგს: 59 და 60 მუხლში ლაპარაკია მესაკუთრეზე და მესაკუთრის მოთხოვნის უფლებაზე, გერმანული სამოქ. დებულების 1007 მუხლში კი ლაპარაკია უწინარეს მფლობელზე და უწინარეს მფლობელის მოთხოვნის უფლებაზე.

1007 მუხლის დადგენილების აზრი გასაგები იქნება, თუ მივიღებთ მხედველობაში იმავე კოდექსის 1006 მუხლის დადგენილებას, რომ მოძრავი ნივთის მფლობელის სასარგებლოდ იგულისხმება, რომ ის არის ნივთის მესაკუთრე და რომ ამ პრეზუმპციას არ აქვს ძალა უწინარეს მფლობელის წინააღმდეგ, რომელსაც ნივთი წაერთვა ან დაეკარგა ან და საზოგადოდ ხელიდან გამოეცალა, რადგან უწინარესი მფლობელის სასარგებლოდ იგულისხმება, რომ ის იყო მესაკუთრე იმ დროის განმავლობაში, სანამ მას ფლობდა. (ეს არ ეხება ფულს ან უსახელო ქალაქს). ეს დებულება ვრცელდება როგორც ნივთის არაკეთილსინდისიერი მფლობელზე, ისე კეთილსინდისიერზეც.

ამრიგად ფაქტიური მფლობელი ნივთისა იგულის-

საყვანონ ის დ. კ. წევრი, რომელმაც ამათზე საჩივარი დაწერა ან დ. კ. წევრმა მათ ყველას უარი უნდა უთხრას და დასტოვოს გლეხთა მასები იურიდიული დახმარების გარეშე მაშინ, როდესაც ჩვენ ყოველ ჯგერედინზე ასეთი დახმარების საჭიროების შესახებ გავიძახით, საქმით მიზანშეწონილს ნაბიჯს წინ ვეღობებით დახვსებულ და მკვდარი ფორმალიზმით.

ეს საკითხის პრაქტიკული მხარეა, მაგრამ ამ საკითხის იდეოლოგიური მხარეცა აქვს, რომლისთვისაც საბჭოთა სამართლის რედაქციას, როგორც ახალ ყოველ-ცხოვრების საფუძვლების ჩამყარებს და ძველ უფარვის უწყებთან მებრძოლს, უაღრესი ყურადღება უნდა მიექცია და დ. კ. პრეზიდუმის უტყვეს. ისტორიულ დოკუმენტს მოქცეოდა უფრო გრძობიერად, ვიდრე კალათში გადასარბოდა ზ შეეცდებოდა ჩირქი მოეცხო იმ კოლექტივისათვის, რომელმაც გამოიტანა დადგენილება, ხოლო თუ ეს დადგენილება მართლა უკანონო და უეთიკო დოკუმენტია, უფრო დიდი დანაშაული მიუძღვის იუსტსახკომის ორგანოების მთელს რიგს.

ეთიკურ მხარეს პრეზიდუმმა დიდი ყურადღება მიუქცია, მაგრამ მიიღო მხედველობაში საბჭოთა სამართლის პრინციპები, ძირფესვიანად რომ არღვევს ბურჟუაზიულ სამართლის პრინციპებს, საიდანაც ყოველივე საიდუმლოება განდევნილია, უდიდესი აქტივობა და ინიციატივა ეკუთვნის მოსამართლეს და არა მხარეებს, სადაც ყოველივე დოკუმენტი, ან უბრალო ნაბიჯი ერთი მხარისა უნდა თვალსაჩინო იყოს მეორისათვის. აქ ლაპარაკი ძველ ეთიკაზე მქცევა და კრონოლოგიური კანონს, ან რომელი ეთიკას ემყარება რედაქცია, ვინაიდან გავლენის ქვეშ მოექცა, გაუგებარა.

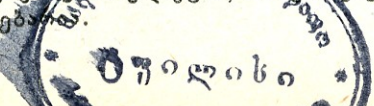
დამცვე. კოლეგიის პრეზიდუმი, რომელშიც მეც ვიღებდი მონაწილეობას, ღრმად იყო დარწმუნებული, რომ თავისი დროებითი დადგენილებით იგი ნაწილობრივ ებრძოდა და არღვევდა ადვოკატების ძველს ეთიკას, მაგრამ თუ იგი სცდებოდა, ეს უნდა ვინმემ დაამტკიცოს და არ აიგდოს მასხარად უკამათოდ კალათაში გადაგდებით.

მით უფრო უადგილოა აქ მასხარაობა, რომ პრეზიდუმის დადგენილება მაშინვე წარედგინა როგორც პროკურორს, აგრეთვე ოლქის სასამართლოს, მაგრამ მათ ხმაც არ ამოუღიათ, პროტესტი არ განუცხადებიათ, არამედ დაუკანონებიათ ის დადგენილება თავისი დუმილით.

ან სად იყო ახალი პრეზიდუმი (ძველი პრეზიდუმი ხსენებულ დადგენილების გამოტანიდან სამი თვის შემდეგ გადადგა), რომელშიც შევიდნენ ძველი წევრები და რომელნიც (ზოგი მათგანი) იმ დადგენილების წინააღმდეგ იყვნენ, რატომ ეს დროებითი დადგენილება ხელახლა არ გადასინჯეს და ახალი დადგენილება არ გამოიტანეს.

ყველა ამაზე, როგორც რედაქციამ, აგრეთვე დ. კ. პრეზიდუმმა, აგრეთვე იუსტსახკომის ხელმძღვანელმა და ხელმძღვანელმა ორგანოებმა პასუხა უნდა გასცენ.

დ. კ. პრეზიდუმის ყოფილი თავმჯდომარე გ. საყვარელიძე

ხმება მესაკუთრედ გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც უწინარეს მფლობელს ნივთი წაერთვა ან დაეკარგა ან მას ხელიდან გამოეცალა. რას ნიშნავს ეს დებულება? ეს იმას ნიშნავს, რომ საკმარისია უწინარესმა მფლობელმა დაამტკიცოს, რომ მას ნივთი დაეკარგა ან წაერთვა ან გამოეცალა ხელიდან, რომ ფაქტიურ მფლობელს დაეკისროს მოვალეობა წარმოადგინოს მტკიცება, რომ ის ფლობს ნივთს კანონიერ საფუძველზე. მაგრამ ფაქტიური მფლობელი გაინთავისუფლებს თავს იმისაგან, რომ ნივთი უწინარეს მფლობელს დაუბრუნოს, არა მარტო მოყვანილ შემთხვევაში; სამ. დებულების 1007 მუხლის ძალით ფაქტიური მფლობელი თავისუფალია აღნიშნული მოვალეობისაგან, მაშინაც, თუ ის დაამტკიცებს, რომ ის კეთილსინდისიერად ფლობდა ნივთს უფრო ადრე, ვიდრე უწინარესი მფლობელი, და მას ეს ნივთი დაეკარგა ან წაერთვა ან გამოეცალა ხელიდან (იხ. გერმან. სამ. დებულების 1007 მუხ. მეორე აბზაცი), ან თუ უწინარესი მფლობელი არ იყო კეთილსინდისიერი მფლობელობის შემდინას ან და თუ უწინარეს მფლობელმა უარი თქვა ნივთის მფლობელობაზე (იხ. 3 აბზაცი). აქედან ცხადია, რომ როდესაც დავაა უწინარეს მფლობელისა და ფაქტიურ მფლობელის შორის, გადასაწყვეტია საკითხი, მოდავეთა შორის ვის აქვს უკეთესა უფლება. ამიტომ დავა იმის სასარგებლოდ გადაწყდება, ვინც დაამტკიცებს, რომ მას უკეთესი უფლება აქვს, ვიდრე მეორე მხარეს.

საბჭოთა სამოქ. სამართ. კოდექსის 59 და 60 მუხლისა და გერმანული სამოქ. დებულების 1007 მუხლის დადგენილებათა შორის რადიკალური განსხვავებაა. იმისათვის, რომ სამ. სამ. კოდექსის 59 და 60 მუხლის ძალით ვისმეს ჰქონდეს უფლება მეორისაგან მოითხოვოს ნივთის დაბრუნება, საჭიროა, რომ ის იყოს მესაკუთრე. ამაზე მიუთითებს ორივე მუხლში განმეორებული სიტყვები: „მესაკუთრეს შეუძლია მოითხოვოს“... აქედან ცხადია, რომ იმ პირმა, რომელიც მოითხოვს ნივთის დაბრუნებას

ნებას ფაქტიური მფლობელისაგან, უნდა დაამტკიცოს რომ ის მესაკუთრეა.

საბჭოთა სამართლითაც „ნივთის ფაქტიური მფლობლობა არის საფუძველი იმ პირის სანივთო უფლებებზე პრეზუმპციისათვის, ვისაც ნივთი თავის მფლობელობა აქვს“. ამ დებულებასთან დაკავშირებულია მფლობელ მიერ სანივთო უფლების გასხვისების ლეგიტიმაცია, რა ძალითაც შესაძლებელია ნივთის შექცევა მის ფაქტიურ მფლობელისაგან, რომელიც იგულისხმება მის მესაკუთრე მაგრამ აღნიშნული ორი დებულება, ერთმანეთთან გასაყრელი, მოქმედობს არა ყველა ნივთის, არამედ ისეთი ნივთის მიმართ, რაც ბურჟუაზიული სამართლით მიიჩნევა ნივთად ითვლება. თუ მხედველობაში მივიღებთ აღნიშნულ დებულებებს და მათ გამოვიყენებთ საბჭოთა სამ. კოდექსის 59 და 60 მუხლის აზრის გასაშლელად უნდა ვთქვათ, რომ ის, ვინც მოითხოვს ნივთის დაბრუნებას არა კეთილსინდისიერ ან კეთილსინდისიერ მფლობელისაგან, სრულებით არ იგულისხმება, რომ ის მესაკუთრეა. ასეთი პირი უნდა იყოს მესაკუთრე და ეს უნდა დამტკიცდეს, რომ მის მოთხოვნას ნივთის დაბრუნების შესახებ ჰქონდეს რაიმე მნიშვნელობა და მას გაეუფლებინა ანგარიში. აქედან ცხადია, რომ არ შეიძლება პრეზუმპციის დაშვება იმის სასარგებლოდ, ვინც მოითხოვს საბჭოთა სამართლის წესით ნივთის დაბრუნებას მის ფაქტიურ მფლობელისაგან მხოლოდ იმიტომ, რომ ის იყო ნივთის აღრიწველი, უწინარესი მფლობელი.

აქვე უნდა აღინიშნოს ერთი შემთხვევა, როდესაც ნივთის მომთხოვნელს შეუძლია არ წარმოადგინოს მტკიცება, რომ ის მესაკუთრეა. ასეთს აქვს ადგილი მაშინ, თუ ფაქტიურმა მფლობელმა, რომელიც ამ ნივთს მესაკუთრე არ არის, ის წაართვა მომთხოვნელს. ფაქტისა, რომ ნივთი მის მომთხოვნელს ხელიდან გამოეცალა, და იმ ფაქტის შორის, რომ ამ ნივთის გადასვლა მომთხოვნელის ხელიდან ფაქტიური მფლობელის ხელში აქვს საფუძველად ძალადობა, უშუალო კავშირია თუ

მათრახის მოხმარების „სამცს“.

პასუხად ამხ. გ. საყვარელიძეს.

ზემოდ იბეჭდება დამცველთა კოლეგიის ყოფილი თავმჯდომარის გ. საყვარელიძის წერილი სათაურით „მათრახსაც მოხმარება უნდა“. რომ მათრახს მოხმარება უნდა ამაში არც რედაქციას და არც ხსენებულ ავტორს ეჭვი არ ეპარება, მაგრამ ჩვენ გვაოცებს სათაურის შემდეგ მოთავსებული მთელი ტექსტი. დავიწყით თავიდან წერილს აქვს მეორე სათაურიც დისკუსიის წესით*, რომელიც გაუკეთებია არა რედაქციას, არამედ, თითონ ავტორს. რა არის აქ სადისკუსიო? ის გარემოება, რომ მათრახს მოხმარება უნდა, თუ ის ამბავი, რომ დამცველს არ შეუძლია ერთსა და იმავე დროს იყოს ორივე მხარის წარმომადგენელი?!

ჩვენი ჟურნალის პირველ ნომერში მოთავსებული იყო ერთი კურიოზული დადგენილება დამც. კოლეგიის პრეზიდიუმისა, რომელიც თავის კურიოზულ ხასიათს არ დაჰკარგავს არასოდეს, რამდენიც არ უნდა ეცადოს ამხ. საყვარელიძემ და რამდენი „საბჭოთა საღებავითაც“ არ უნდა შეჰღებოს თავისი ხელმოწერა.

იმის გამო, რომ მაზრის საკონსულტაციო კამერაში ერთმა დამცველმა ერთ გლეხს მისცა რჩევა, ხოლო მეორე დღეს იგივე დამცველი გამოვიდა ამ გლეხის წინააღმდეგ—ეს დამცველი გამორიცხულ იქნა დამცველთა კო-

ლეგიის წევრობიდან. დამცველთა კოლეგიის წევრმა თავის გასამართლებლად სათანადო ორგანოს წარმოუდგინა სწორედ ის დოკუმენტი, რომელიც მოთავსებულ იყო არა „კალათაში“ ამხ. საყვარელიძის ენით, არამედ „ფორიად საპატიო“ ადგილას—კურიოზების განყოფილებაში, რომელიც დაუნდობლად ამხელს ყოველ ასეთ მოღონას, არავის შუბლზე ხელს არ მოუხვამს და არც დაკუსიებს გააჩაღებს ისეთ ჭეშმარიტებათა შესახებ, რომლებიც კარგა ხანია უნდა სკოდნოდა ამხ. საყვარელიძეს.

მისი აზრით კი „დამცველთა კოლეგიის მიერ მოტანილ ისტორიულ დადგენილებების (მართლაც რომ „ისტორიულ კურიოზულ“—ელ.) სირთულეს და სიღრმეს რედაქცია ვერ მორეგია, ვერ მოექცა მას მგრძნობიერება და ამიტომაც მოუქცევია კურიოზების კალათაში“.

რაში გამოიხატება ეს სირთულე და სიღრმე? ამხ. საყვარელიძის წერილში ამოვიკითხე შემდეგი არგუმენტები: 1. დამცველთა კოლეგიის წევრთა სიმცირე მათ რებში, რისთვისაც გლეხთა მასები არ უნდა დატოვონ იურიდიული დახმარების გარეშე. 2. მაზრებში სიმრავლე მუქთი კლიენტებისა, რაც იწვევს დ. კ. წევრთა ეკონომიურ მხარის გაუარესებას 3. „ასეთი ამბების“ არსებობა ტფილისის პრაქტიკაში და 4. პროკურორის, ოლქის სამართლოს და ახალი პრეზიდიუმის დუმალი, რომელიც თურმე დაუკანონებიათ ჩვენი ცნობილი „ისტორიული დადგენილება“.

* ხაზი ყველგან ჩვენია.—ელ.

საქართველო

მომხვევასთან გვექნება საქმე. ნივთის მომთხოვნელს არ უნდა დასჭირდეს იმის მტკიცება, რომ ის მესაკუთრეა და მტკიცება მის სასარგებლოდ პრეზუმპციის დაშვება, რომ მესაკუთრეა. სამ. სამარ. კოდექსის 59 და 60 მუხლი დაპარაკობს არა იმ შემთხვევაზე, როდესაც ძალადობის გამოწვევით ნივთი გადავიდა მის მომთხოვნელისაგან მოსახლეს ხელში უშუალოდ, არამედ იმ შემთხვევაზე, როდესაც ნივთის გადასვლისა და ძალადობის შორის უშუალო კავშირი არ არის.

საბჭოთა სამოქ. სამ. კოდექსში, ვიმეორებთ, უნდა იყოს ნორმა, რომელიც იძლეოდეს საშუალებას ვიგულისხმობთ უწინარესი მფლობელი მესაკუთრედ, სანამ ამის დადასტურებამდე არ დამტკიცდება. ასეთ საშუალებას, როგორც უკვე იყო აღნიშნული, იძლევა გერმანული სამართლებრივი. მაგრამ ამავე დროს უნდა აღვნიშნოთ, რომ აღნიშნული მფლობელობის სარჩელის გამართლება იმ ნივთების დაბრუნებისათვის ფაქტიური მფლობელისაგან, როგორც გერმანული სამართლით უძრავ ნივთების რიცხვს ეკუთვნის, არ შეიძლება იმ შემთხვევაშიც, საბჭოთა სამართალი რომ იძლეოდეს საფუძველს პეტიტორული სარჩელის შესაძლებლობისათვის. ასეთ საშუალებას არც გერმანული სამართლის სხნებული ნორმა იძლევა, რადგან მისი მოძრავ ნივთებზეა დაპარაკობა. მოძრავ ნივთების რიცხვში ვერ გადაყენებთ შენობას, რომელიც ბურჟუაზიული სამართლით ეკუთვნის უძრავ ნივთების რიცხვს და რომელსაც საბჭოთა სამართლით განსაკუთრებული ადგილი უკავია სამოქ. ბრუნვის საგნების შორის. ასეთი საგნის საკუთრებად გადასვლა ერთი ან მეორეზე შესაძლებელია იმ პირობაში, თუ ასეთი გადასვლა განმტკიცებულია სანოტარო წესით (სამოქ. სამ. კოდ. 185 მუხ). ამიტომ შენობის ფაქტიური მფლობელის სასარგებლოდ არ შეიძლება დაიშვას პრეზუმპცია, რომ ის მესაკუთრეა, და არც გამოგვადგება სანივთო უფლების გასხვისებისათვის პრინციპი ლეგიტიმაციისა, რასაც კანონმდებელი

ამტკიცებს ისეთ ნივთების მფლობელობისათვის, როგორც გერმანული სამართლით მოძრავ ნივთების რიცხს ეკუთვნის.

როგორც უნდა იყოს ფაქტიური მფლობელობა, კეთილსინდისიერი თუ არაკეთილსინდისიერი, ნივთის ჩამორთმევის მოთხოვნის უფლება ფაქტიური მფლობელისაგან საბჭოთა სამართლით ექნება არა იმას, ვინც წინ ფლობდა ამ ნივთს, არამედ იმას, ვისიც უწინარესი მფლობელობა ემყარება კანონიერ ტიტულს, საკუთრებას. ასეთ დასკვნას ამართლებს სამოქ. სამართ. კოდ. 59 და 60 მუხ. 59 მუხ დადგენილია, რომ მესაკუთრეს უფლება აქვს მოითხოვოს თავისი ქონება სხვისი უკანონო მფლობელობიდან. ეს მუხლი გულისხმობს არა მარტო ისეთ საგანს, რომელზედაც საკითხების უფლება შეიძლება გადავიდეს გამასხვისებლისაგან შემდგენელ მისი გადაცემითაც, არამედ ისეთსაც, რომელზედაც საკუთრების უფლების გადაცემისათვის აუცილებელია კანონში გათვალისწინებული პირობების შესრულება. იმ შემთხვევაში, როდესაც ჩვენ საქმე გვექნება უკანასკნეო საგანთან, არ არის გამოსადეგი პრეზუმპცია საკუთრების უფლებისა და არც შეიძლება იყოს გამოსადეგი. და თუ ეს ასეა, არავითარი საფუძველი არ უნდა გვქონდეს საკუთრების უფლების პრეზუმპციისათვის იმის სასარგებლოდ, ვინც ამ ქამად არ ფლობს ამ ნივთს, ხოლო მას ფლობდა, სანამ ის გადავიდოდა ეხლანდელ მფლობელის ხელში. უწინარეს მფლობელის სასარგებლოდ საკუთრების უფლების პრეზუმპცია იქნებოდა იმის ცნობა, რომ ფაქტიური მფლობელი შენობისათვის ითვლება მის მესაკუთრედ, სანამ საწინააღმდეგო არ დამტკიცდება, ნივთის ფაქტიურ მფლობელის სასარგებლოდ საკუთრების უფლების პრეზუმპციასთან განუყრელია ლეგიტიმაცია ასეთი ნივთის განსხვისებისათვის ფაქტიური მფლობელისაგან. ასე რომ თუ ამ ორ, განუყრელ დებულებას გაავრცელებთ ასეთ საგანზე (შენობაზე), მაშინ ყოველგვარი მნიშვნელობა უნდა დაეკარგოს იმ პირობებს, რომლებიც კანონმდებლის მოთხოვნათა ძალით აუცილებელია იმისათვის, რომ საკუთრების უფ-

რომ გლენთა მასებისათვის საჭიროა მოეწყოს იუ-რიდიული დახმარება ესეც უდაოა, მაგრამ რა იურიდიული დახმარებაა ის დახმარება, როდესაც, ამხ. საყვარელი იმის დღეს ერთი რჩევა მიეცით გლენს და ხელს კი მის საწინააღმდეგედ გამოდინარო? როგორ ჰვიქრობთ, ამით განმტკიცებთ საბჭოთა სამართლის ავტორიტეტს გლენთან? შემდეგ: თუ მაზრებში დამკველთა კოლეგიის წევრები ეკონომიურად შევიწროებულნი არიან—ამიტომ გლენს აფერი დომხალივით უნდა აფრიოთ და იმის გამო რომ ვისმეს „რამე“ გამოვრჩეთ—მტყუანსაც და მართალსაც ყველას, სამხედრო სალაში მიგვცეთ? თქვენ აცხადებთ რომ ასეთი ამბები ტფილისშიაც ყოფილაო. კეთილი რეპა-რაციონალი! ტფილისი ხომ სოფელი არ არის. თქვენ დამკველთა კოლეგიის პრეზიდენტის თავმჯდომარე იყავით. თქვენ არ ამხილეთ დროზე ასეთი „საქმენი საგმირონი“, რომელიც, თქვენ ადვილით და ტფილისის ერთი მახინჯი საგლითის მიზანძვით ასეთი რეკეპტი გამოუწერეთ მაზრა. რაც შეეხება თქვენს მიერ მოყვანილ მეოთხე არგუ-მენტს, უნდა ვაღიაროთ გულახდილად, რომ ყველა ხე-მთათ მოყვანილ მოტივებიდან—ეს ყველაზე უფრო კუ-რიოზული რეპირებული მოტივია.

მა როგორ იქნება იმით თავის მართლება, რომ თქვენ „ისტორიული“ დადგენილება თქვენს შემდეგ დაიბანთი „დუმილით“ დაუკანონებიათ პროკუროროს, ოლ-ის სასამართლოს და შემდეგ დამკველთა კოლეგიის ახალ პრეზიდენტს? რამდენად „დუმილი“ დაკანონებას ნიშნავს თქვენც კარგად იცით, მაგრამ თუ ისინიც, ვსთქვათ, თქვენს შემდეგ შესცდნენ, ეს თქვენ რაში გამართლებთ? თქვენ გამოიტანა თავდაპირველად ეს „ისტორიული“ დადგენილება? რისთვის დაგჭირდათ იმის თქმა, რომ „თუ ეს

დადგენილება მართლა უკანონო და უეთიკო დოკუმენტი, უფრო დიდი დანაშაული მიუძღვის იუსტისაკომის ორგანოების მთელს რიცხს!“ დანაშაულის ასეთი „გადაბარება“ სხვებზე ოდნავადაც არ განთავისუფლებთ პასუხისმგებლობისაგან.

ყოველივე ამის გამო რედაქცია ვერ მოექცა „უფრო მგრძობიერად“ თქვენს დოკუმენტს, ხოლო ის ფაქტი, რომ ეს დოკუმენტი მართლა კალათაში კი არ გადასრო-ლა, არამედ კურონების განყოფილებაში მოათავსა—ერთხელ კიდევ დაპარაკობს თქვენს საწინააღმდეგოდ, რომ რედაქცია არავის გავლენის ქვეშ არ მოქცეულა, არამედ მტკიცედ ატარებს თავის ხაზს სასამართლოს ცხოვრებაში ყოველგვარ უარყოფით მოვლენების გამოსაშკარავებლად.

დასასრულ რაც შეეხება თქვენს „ფილოსოფიას“ ეთიკისა და კანონების შესახებ, ამაზე უნდა მოგახსენოთ, რომ ამას არავითარი კავშირი არ აქვს ამ საკითხთან. ყველამ კარგად იცის, რომ საბჭოთა სამართლის პრინციპები ძირფესვიანად არღვევენ ბურჟუაზიულ სამარ-თლის პრინციპებს, რომ საბჭოთა სასამართლოში ყოვე-ლივე საიდუმლოება განდევნილია, რომ უდიდესი აქტიო-ბა ეკუთვნის მოსამართლეს და არა მხარეებს და სხვ. ეს აქსიომაა და სრული სიმართლეა, ამხ. საყვარელიც, მაგ-რამ ამ შემთხვევაში ეს სიმართლე თქვენ რას გმატებთ? ვალიდები მართალი იყო, როცა იძახდა, რომ მიწა ბრუნავს მზის გარშემო, მაგრამ განა ყოველთვის და ყოველგვარ არის საჭირო ჭეშმარიტების ბრუნვა?..

ლება სათანადო წესით იქნეს განმტკიცებული შემდგომში.
გერმანული სამართალი, რომლითაც განმტკიცებულ
ია ნივთის მფლობელობის დაცვა განუკითხავად მისი
საფუძვლისა, პეტიტორულ სარჩელს სცნობს მხოლოდ
მოდრავ ნივთების მიმართ. მაგრამ საბჭოთა სამართლის
რომელ ნორმას უნდა დაეყრდნოთ, რომ პეტიტორულ
სარჩელს მოუნახოთ დასაყრდნობი ფუძე? უდავოდ უნდა
ვიცნოთ, რომ იმ პირობებში, როდესაც კანონში არ
მოიპოვება არავითარი საფუძველი, ნორმა, რომელიც
ამართლებდეს პეტიტორული სარჩელის შესაძლებლობას,
როდესაც არ არის დაპირისპირება უწინარესი მფლობე-
ლისა ფაქტიურ მფლობელთან, პირიქით, როდესაც ჩვენ
გვაქვს კანონში დაპირისპირება მესაკუთრისა და ფაქტიურ-
ი მფლობელის და იმაზეა ლაპარაკი, რომ მესაკუთრეს
და არა უწინარეს მფლობელს აქვს უფლება მოსთხოვოს
ფაქტიურ მფლობელს მისი ნივთის დაბრუნება, თავი უნდა
მივანებოთ პეტიტორული სარჩელის დასაბუთებას.

კ. მიქელაძე.

ტარკინოლოგიის მასალისათვის.

თვით მასალა

(გაგრძელება)

- Абсолют — აბსოლუტი.
- Абсолютизм — აბსოლუტიზმი.
- Абсолютный — აბსოლუტური.
- Абсолютно — აბსოლუტურად.
- Абстракция — აბსტრაქცია.
- Абстрактный — აბსტრაქციული.
- Абстрактно — აბსტრაქციულად.
- Аваль — ავალი.
- Авантюра — ავანტურა.
- Авантюрист — ავანტურისტი.
- Авантюрный — ავანტურული.
- Авантюристический — ავანტურისტიკური.
- Ав(у)тентика — ავ(უ)თენტიკა.
- Ав(у)тентический — ავ(უ)თენტიკური.
- Автомат — ავტომატი.
- Автоматизм — ავტომატიზმი.
- Автоматический — ავტომატიური.
- Автоматически — ავტომატურად.
- Авторизация — ავტორიზაცია.
- Авторизованный — ავტორიზირებული ან ავტორიზებული.
- Авторизовать — ავტორიზირება ან ავტორიზება.
- Авторитет — ავტორიტეტი.
- Авторитетный — ავტორიტეტული ან ავტორიტეტიანი.
- Аграрий — აგრარი.
- Аграризация — აგრარიზაცია.
- Аграризировать — აგრარიზირება ან აგრარიზება.
- Аграрный — აგრარული.
- Агрессия — აგრესია.
- Агрессивный — აგრესიული.
- Аксиома — აქსიომა.
- Аксиоматический — აქსიომური, სააქსიომო.
- Алиментация — ალიმენტაცია.
- Алкоголизм — ალკოჰოლიზმი.
- Алкоголик — ალკოჰოლიკი.
- Альтруизм — ალტრუიზმი.
- Альтруист — ალტრუისტი.
- Альтруистический — ალტრუისტიკური.
- Аморализм — ამორალიზმი.
- Аморальный — ამორალური.
- Анализ — ანალიზი.
- Анализировать — ანალიზირება.

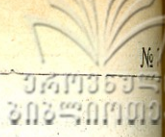
- Аналитика — ანალიტიკა.
- Аналитический — ანალიტიკური, ანალიზური.
- Анархия — ანარქია.
- Анархический — ანარქიული.
- Анархизм — ანარქიზმი.
- Анархист — ანარქისტი.
- Анархистический — ანარქისტიკური.
- Аноним — ანონიმი.
- Анонимный — ანონიმური.
- Аномальный — ანორმალური ან ანორმული (და არა ანორმალური).
- Аномалия — ანომალია.
- Антирелигиозный — ანტირელიგიური.
- Апостериорный — აპოსტერიორული.
- Априорный — აპრიორული.

Б.

- Багаж — (ბაგაჟი), ბარჯი.
- Багажный — (საბაგაჟო), საბარჯო.
- Багаж ручной — ხელბარჯი.
- Балласт — (ბალასტი) სამძიმი, ძირმძიმი; ხრეში, ლობი
- Баллотировать, баллотировка — (ბალოტირება), კენჭის
კენჭის ყრით არჩევა.
- Баланс — ბალანსი.
- Балансовый — საბალანსო.
- Бис-балансовый — ბალანს-გარეშე.
- Батрак — ტაბარუკი.
- Бандероль — ბანდეროლი.
- Бандерольный — ბანდეროლიანი.
- о-Вандеролитъ — დაბანდეროლება.
- Банк — ბანკი.
- Банковский, банковский — საბანკო.
- Банкир — ბანკირი.
- Банкирский — საბანკირო, ბანკირული.
- Банкирство — ბანკირობა.
- Банкнота — ბანკნოტი.
- Банкрот — (ბანკროტი), კოტრი.
- Банкротство — (ბანკროტობა), კოტრობა.
- Банкротить, — ться — (გაბანკროტება), გაკოტრება.
- Банда — ბანდი.
- Бандит — ბანდიტი.
- Бандитизм — ბანდიტიზმი.
- Бандитство, — тствовать — ბანდიტობა.
- Безбрачие — უქორწინობა.
- Безбрачный — უქორწინო
- Безвозмездный — უსასყიდლო, მუქთი.
- Безвозмездно — უსასყიდლოდ, მუქთად.
- Безвестно, без вести — უამბოდ.
- Безвестное отсутствие — უამბო გარეგანობა.
- Без вести пропавший — უამბოდ დაკარგული.
- Безграмотность — უწიგნობა, წერა-კითხვის უცოდინარობა.
- Безграмотный — უწიგნო, წერა-კითხვის უცოდინარი.
- Безденежный — უფული.
- Безденежно — უფულოდ.
- Безденежность — უფულობა.
- Безвалютный вексель — უვალუტო თამასუქი.
- Бездействие — უმოქმედობა.
- Бездействующий — უმოქმედო.
- Безнравственность — უზნებობა.
- Безнравственный — უზნეო.
- Безнаказанно — დაუსჯელად.
- Безнаказанность — დაუსჯელობა.
- Безнаследный — უმემკვიდრო.
- Безповоротный
- Безоборотный } მოუბრუნებელი, უკომოუქცევადი

без оборота на меня.—ჩემდა უკუმოუქცევლად
 Безопасность— უშიშროება
 Безопасный— უშიშარი
 Безотлагательный — გადაუდებელი ✓
 Безотлучный — მოუშორებელი, ფეხმოუცვლელი
 Безотлучность — მოუშორებლობა, ფეხმოუცვლლობა
 Безпамятство — უგონობა, გონიხდილობა
 Безпаспортный — უპასპორტო
 Безповоротный — უკუმოუდებელი, უკუმოუქცეველი, დაუ-
 ბრუნებელი
 Безпорочный — უმწიკვლო
 Безпорочность — უმწიკვლობა
 Беспорядок — უწესობა, ურიგობა
 Беспорядочный — უწესო, ურიგო
 Беспорядочно — უწესოდ, ურიგოდ
 Бесперывный — განუწყვეტელი
 Безпристрастность — მიუერძველობა ✓
 Безпристрастный — მიუკერძველი
 Безпристрастно — მიუკერძველად
 Бесспорный — უდა(ვ)ო ✓
 Бесспорно — უდა(ვ)ოდ
 Бесспорность — უდა(ვ)ობა ✓
 Бессрочный — უვადო ✓
 Бессрочно — უვადოდ ✓
 Бессрочность — უვადობა ✓
 Бесстыдный — ურცხვი
 Бесстыдно — ურცხვად ✓
 Бесстыдность — ურცხვობა
 Безукоризненный — დაუყვედრელი, უმუწათო ✓
 Безумный — უგუნური, უჭ უო
 Безумность, — мие — უგუნურობა, უჭკუობა
 Бесчестие — უბატობა (მოქმედება), საუბატო (ჯარიმა) ✓
 Бесчестить — უბატოებდა
 Бесчестно — უმგებლობა ✓
 Безработный — უმუშევარი
 Безработность, — тица — უმუშევრობა
 Береговой владелец — სანაპიროს მფლობელი
 Беременность — ორსულობა, ფეხმძიმობა
 Бечевник — სანა(ვ)ო, სატი(ვ)ო
 Без надзора — თვალდაუჭერლად
 Безхозяйное (бeзхoзное) имущество — უბატრონო ქონება ✓
 Безхозяйственность — უსარისტობა, უყარათობა ✓
 Бесспорное производство — უდავო წარმოება ✓
 Билет — ბილეთი
 Билетный — საბილეთო
 Без намерения — განუზრახველად, უგანზრახვოდ ✓
 Бешенство — სიცოფე, სიბრაზე
 Бешенный — ცოფიანი, ბრაზიანი
 Билонная монета — ბილონი ფული
 Биметаллизм — ბიმეტალიზმი
 Биржа — ბირჟა
 Биржевой — საბირჟო
 Благонадежность — კეთილსაიმედობა
 Благонадежный — კეთილსაიმედო
 Благопристойность — კეთილსაფერობა
 Благопристойный — კეთილსაფერი
 Благовидный — კეთილსახიერი
 Благовидность — კეთილსახიერება
 Благоприобретенный — კეთილშენაძენი, კეთილმონაგარი
 Благородный — კეთილშობილი ან პატიოსანი (მაგ. ალა-
 მანი), ძვირფასი (ლითონი)

Благосостояние — კეთილმდგომარეობა ✓
 Благоустройство — კეთილმოწყობილობა, კეთილშენება
 Благотворительный — საქველმოქმედო ✓
 Благотворитель — ქველმოქმედი
 Благотворительность — ქველმოქმედება
 Благочиние — კეთილწესიერება
 Бланк — ბლანკი
 Бланковый — საბლანკო
 Бланкетный — საბლანკეტო, ბლანკეტური
 Бодмерся — ბოდმერეა
 Бодмерист — ბოდმერისტი
 Бойкот — (ბოიკოტი), იოლი, შეკრულობა, ბოიკოტირება,
 იოლის შეკრა, ვისიმე ან რისაზე შეკრა
 Бойня — სასაკლაო, სალახანა
 Бобыль — ტაბარუკი
 Боковой родственник — თვისტომი
 Боковое родство — თვისტომობა
 Большинство — უმეტესობა
 Более или менее — მეტნაკლებად
 Бомба — (ბომბი), ყუმბარა, ყუმბი
 Брак — ქორწინება
 Брак — (ბრაკი), წუნდანადები ✓
 Браковка, — вать — (დაბრაკვა), დაწუნება, შემგუნება ✓
 Бракованный — (დაბრაკული), დაწუნებული, შემგუნებული
 Бракоразводный — საგანქორწინებო
 Брачное свидетельство — საქორწინო მოწმობა
 Брачный договор — საქორწინო ხელშეკრულობა
 Боевая пошлина — საომარი ბაჟი
 Бонификация — ბონიფიკაცია
 Бонус — ბონუსი
 Боны — ბონები
 Бордеро — ბორდერო
 Бронзовый вексель — ბრინჯაოს თამასუქი
 Братный союз — საქორწინო (ქორწინების) კავშირი ✓
 Времи доказывания — მტკიცების ტვირთი ✓
 Вродяга — მაწანწალა
 Вродяжить — წანწალი
 Будни — საქმადღე
 Буйный — შფოთიანი
 Буйность, — ство — შფოთიანობა
 Буква закона — კანონის ასო
 Бувальный — სიტყვა-სიტყვითი
 Буквоед — ასომჭამელი
 Бунт — (ბუნტი), ამბოხი, ჯანყი
 Бунтовать, — ться — (ბუნტობა), ამბოხება, აჯანყება
 Бучтарь, — товщик — მეამბოხე, მოჯანყე
 Бухгалтерия — ბუხჰალტერია
 Бухгалтер — ბუხჰალტერი
 Бухгалтерский — საბუხჰალტერო
 Бухгалтерия двойная — ბუხჰალტერია ორმაგი
 Быт — ყოფა-ცხოვრება
 Бытовой — საყოფაცხოვრებო
 Буржуазия — ბურჟუაზია
 Буржуазный — ბურჟუაზიული
 Бюджет — ბაჟეტო
 Бюджетный — საბაჟეტო
 Бюллетень — ბაჟლეტენი
 Бюро — ბაჟრო

კანონმდებლობის მიმოხილვა

ამიერ-კავკასიის ს. ფ. ს. რ. კანონმდებლობა

1928 წ. თებერვლის 6-დან მარტის 5-მდე უ. კანონმდებრივი საბჭო

О предоставлении техническому комитету по строительству при КЭС ЗСФСР права иметь гербовую печать (ა.კ. ს. კ. ს.-ის 1922 წ. თებერვლის 11 დადგ. № 9).

საზოგადოებრივი უშიგროების დაცვა

Об отмене постановлений СНК ЗСФСР „О Закавказском и местных комитетах спасения на водах“ (ა.კ. ს. კ. ს.-ის 1928 წ. თებ. 9 დადგ. „ზარია ვოსტოკა“ თებ. 16 № 39).

Об ознаменовании десятой годовщины Красной армии (ა.კ. ს. კ. ს.-ის 1928 წ. თებერვლის 23 დადგ. „ზარია ვოსტოკა“ თებ. 29, № 46). ა.კ. ს. კ. ს.-მა დაადგინა: 1. აღინიშნოს ის ღვაწლი, რაც სოციალისტური სამშობლოს წინაშე მიუძღვით იმ მშობელით, რომელიც რევოლუციური შეიარაღებული ძალების ორგანიზაციამდე, წითელი გვარდის რეგებში მამაცად ებრძოდნენ პროლეტარული ხელისუფლების მტრებს, აგრეთვე წითელი პარტიზანების ღვაწლი, რომელიც მუშათა და გლეხთა საქმისათვის იბრძოდნენ მენშევიკების, მუსავაკისტების და დაშინაქლებების ძალა-უფლების ხანაში. 2. ყოფილი წითელი პარტიზანების და წითელგვარდიელების (აგრეთვე მათი სიკვდილის შემდეგ დარჩენილი ოჯახების) მეურნეობისათვის დაწესდეს შემდეგი შეღავათი: ა) მოხსნილ იქნეს სათესლე სესხის ყველა დაავალანება, რაც ირიცხებოდა 1927 წ. ოქტომბრის 1-სათვის; ბ) ხარისხული თესლეული მიეცეს ამ მეურნეობათა შეღავათიან პირობებში; გ) გავრცელებულ იქნეს ამ მეურნეობებზე მიწათმოყვობის სფეროში ის შეღავათები, რაც დაწესებულია ლარიბი გლეხობის მეურნეობისათვის; დ) წინადადება მიეცეს ა.კ. ს. კ. ს.-ის საბჭომს შეიმუშავოს და შეიტანოს ს. კ. ს.-ში დასამტკიცებლად იმ ღონისძიებათა პროექტი, რაც საჭიროა მ.გ. წითელი არმიის უფროსთა შედგენილობის სათანადო გარემოებად, გრძელვადიან შევსებულაში და სამსახურიდან სრულიად დათხოვნილ პირთა შორის უმუშევრობის მოსაპობად, აგრეთვე დაწესებულებებსა და საწარმოებში გაგზავნილ პირთა მიზანწინილად გამოყენებისათვის; ე) მიეცეს ა.კ. ს. კ. ს.-ის წინადადება—ა.კ. წითელი არმიის კადრის უფროსთა შედგენილობის პირთა ბინებით დასაკმაყოფილებლად—მიუჩინოს სამხედრო უწყებს საცხოვრებელი სივრცის განსახლებული პროცენტი იმ, როგორც დატულ, ისე ახლად აშენებულ სახლებში, რაც ადგილობრივ საბჭოთა უმუშალო ექსპლოატაციის ან იჯარით გადაცემულია საბინაო-საოჯარო კოოპერაციაზე.

ხელოვნება

О Закавказской литературно-художественной премии (ა.კ. ს. კ. ს.-ის 1928 წ. თებერვლის 6 დადგ. „ზარია ვოსტოკა“ თებ. 10 № 34). პრემია დაწესებულია ოქტომბრის რევოლიუციის 10 წლის თავის აღსანიშნავად და მის კულტურულ მონაპოვრათა ცხადსა-ყოფად და განსამტკიცებლად. პრემია მიეცემა სალიტერატურო-სამხატვრო ნაწარმოებისათვის, რომელიც დაწერილი უნდა იქნეს სსრკ-ში მცხოვრებ ერთ-ერთი ხალხის ენაზე. ნაწარმოების თემა ალებულ უნდა იქნეს რევოლიუციის შემდეგ დროიდან ან იყოს უფროლიუციონურ-ისტორიული ხასიათისა. თუ ავტორი ა.კ. გარეთ ცხოვრობს, თემა დაკავშირებულ უნდა იქნეს ა.კ. ცხოვრებასთან. პოეტურ ნაწარმოებში უნდა იყოს არა ნაკლებ 5000 სტრიქონისა, დრამატულიში—არა ნაკლებ 3 აქტისა, ხოლო ყველა სხვა ნაწარმოებში—არა ნაკლებ 5 ბეჭდვითი ფურცლისა. პრემია მიიქცემა როგორც დაუბეჭდავი და ხელნაწერად წარდგენილი ნაწარმოებისათვის, ისე საპრემიო წლის განმავლობაში ცალკე წიგნად გამოშლულ ან სსრკ ფარგალში ერთ ერთ უცხოელში დაბეჭდილი ნაწარმოებისათვის. პრემია არის: პირველი (ერთი) 200 მან., მეორე (ორი)—1000 მან. და მესამე (სამი) -500 მან. პრემიას აძლევს ც. ა. კ.-ის პრეზიდენტის მიერ ყოველ წლით დანიშნული ჟიური (15 კაცი). საპრემიო წელიწადი არის ნოემბრის 7-დან შემდეგი წლის ნოემბრის 6-მდე. ნაწარმოები უნდა გამოიგზავნოს ა.კ. ს. კ.-ის სეკრეტარიატის სახელზე სათანადო წარწერით.

ზრომა

Об изменении ст. 82 кодекса заионов о труде (ა.კ. ს. კ. ს.-ის 1928 წ. იანვრის 16 დადგ. „ზარია ვოსტოკა“ თებ. 10 № 34). ცვლილება და დამატება (82-1 მუხ.) შეტანილია სსრკ დადგენილების თანახმად (სსრკ კან. კრ. 1927 წ. № 65, მუხ. 659). მუშა-მოსამსახურეს, რომელიც დამკირავებელის განკარგულებით გადაყვანილი იქნება სამუშაოზე სხვა ადგილის და რომელიც ამის გამო იძულებულ იქნება საცხოვრებელი ადგილი გამოიცვალოს, უნდა მიეცეს კომპენსაცია. კომპენსაცია მიიქცემა: ა. გადაყვანილი მუშა-მოსამსახურის და მისი ოჯახის წევრების სამგზავრო ფული: რკინის გზით—მაგარი ვაგონის ადგილის და პლაცკარტის ფასი, და თუ მგზავრობა ერთ დღეზე მეტია, მხარეთა შეთანხმებით,—სიჩქარისა-

თვის დასამატებელი ფასიც; წყალსავალ გზით—მე-2 კლასის ფისი ფული, გაზატყეობით და შარა-გზათ—ადგილობრივ არსებულ ფასი; ბ. საჭირო საოჯახო ქონება შეთანხმებით, ხოლო ყოველ მუშა-მოსამსახურეს თვით მუშა-მოსამსახურეზე უნდა მოდიდდეს არა ნაკლებ 20 კლოგრამისა, ხოლო ოჯახის თვითეულ წევრზე—არა ნაკლებ 80 კლოგრამისა; გ. დღიური სახარჯო გზაში ყოფნის დროსა და დამატებით 6 დღისათვის—თვის ფაქტური ხელფასის 1/10 არა ნაკლებ 2 მან. 50 კაპ. და არა უმეტეს 10 მანეთის დღეში; თანავე წავსვლის და მისვლის დღე მგზავრობის ერთ დღეზე მეტად; დ. ერთდროული დახმარება—წავსვლის დღისათვის არსებული ფაქტური თვითური ხელფასის რაოდენობით და, ამას გარდა, რაოდენობით ოჯახის თითო წევრზე, რომელიც ფაქტურად უნდა გადაყვანილს. ერთდროული დახმარება არ მიიქცემა, თუ მუშა-მოსამსახურე თვით იკისრებს ყველა ხარჯი, რაც კი დაკავშირებულია ახალ ადგილას წასვლასთან და მისცემს გადაყვანილს ამ ადგილზე ბინას, ოჯახის წევრად იგულისხმება მეუღლე, შვილი და სხვანი გადაყვანილთან ერთად მცხოვრები მშობელი.

განსახლებული ვადით ან განსახლებული სამუშაოს დაბრუნებამდე გადაყვანილ მუშა-მოსამსახურეს ანაზღაურება მხოლოდ ფაქტურად დაწერილი ხარჯი იმ ზედმეტი ხარჯით, რაც გამოიწვიოდა დროებითი ყოფნით ახალ ადგილას. ამ ხარჯის რაოდენობა განსაზღვრება მხარეთა შეთანხმებით.

კერძო საწარმოსა და მეურნეობაში, მხარეთა შეთანხმებით შეიძლება ზემოაღნიშნულ ნორმებზე მეტის მიცემა.

Об усилении обслуживания аслими работниц промышленных предприятий (ა.კ. ს. კ. ს.-ის და ს. კ. ს.-ის 1928 წ. თებერვლის 6 დადგ. „ზარია ვოსტოკა“ თებ. 9, № 33). წარმოებაში მუშავე ქალთა ბავშვებისათვის ბავშვის მოსაწყობად და შესაძლებელი უნდა გადარიცხოს ხოლმე მუშა-მოსამსახურეთა ყოფა-ცხოვრება გაუმჯობესების ფონდიდან 5—10 პროც. ამ ანარიცხების რაოდენობა კონკრეტულად უნდა განსაზღვროს დაწესებულების, ტრასტისა და საწარმოს ადმინისტრაციამ, სათანადო პროფორგანიზაციის შეთანხმებით.

სოციალური დაზღვევა

Об организации медицинской помощи застрахованным (ს. კ. ს. ს. 1928 წ. თებერვლის 9 დადგ. № 7—„ზარია ვოსტოკა“ თებ. 16, № 39). დაზღვეულთა სამკურნალო დახმარების საქმეზე ა.კ. სსრკ შემაგალი რესპუბლიკების ჯანსაზღვრობის, ჯანმრთელობის სამხარო და მათ თანაბარ განყოფილებათა და ა.კ. რკინის ბინისა ჯანმრთ. დაცვის სამმართველოს უშუალო გამგებლობაში. სამკურნალო დახმარების ფონდი განიყოფება: სამხარო, სარესპუბლიკო და ა.კ. რკინის გზის ფონდით. ადმინისტრ. ტიულ-ტერიტორიული პრობების მიხედვით, სამხარო ფონდის ნაცვლად, დაარსდება ავტონომური რესპუბლიკის და ოლქის ფონდი. ყველა თანხას, რაც შეიძლება დაზღვეულთა სამკურნალო დახმარებისათვის, დამტკიცებულა და დასაცემს, კანონით განსაზღვრული ფულის გამოკლებით ჯანმრთელობის დაცვის ორგანოებს დაზღვეულთა სამკურნალო დახმარების ფონდებისათვის. ეს ფონდები არც სახელმწიფო და არ ადგილობრივ ბუჯეტში არ შედიან. სამხარო ფონდი, საბიუჯეტო თანხების დამატებამ, იხარჯება მხოლოდ დაზღვეულთა სამკურნალო და პროფილაქტიკური დახმარებისათვის, სარესპუბლიკო ფონდი იხარჯება მხოლოდ სამხარო ფონდების გასაძლიერებლად, სარესპუბლიკო მნიშვნელობის იმ სამკურნალო, სამეცნიერო-სამკურნალო და პროფილაქტიკურ დაწესებულებათა მოსაწყობად, შესანახად, პიტალურად შესაკეთებლად, აღსაშენებლად და სასტრის გასაძლიერებლად, რაც დანიშნულია დაზღვეულთა და მათ ოჯახთა სარგებლობისათვის. რკინის გზის ფონდი ასევე იხარჯება სატრანსპორტო მუშა-მოსამსახურეთა და მათ ოჯახთა მომსახურებისათვის დახმარება დაწესებულებებზე.

დახმარების სარესპუბლიკო ნორმებს აწესებს ს. კ. ს.-ის ხოლო სამხარო ნორმებს, ამ ნორმების ფარგლებში,—მაზრალმსახურეები. სატრანსპორტო მუშა-მოსამსახურეთათვის ნორმებს აწესებს ა.კ. ს. კ. ს.-ო.

რესპუბლიკის კანონმდებლობით განისაზღვრება დაზღვეულთა დახმარების შემოსული თანხის ის პროცენტი, რაც უნდა დაირიცხოს სარესპუბლიკო ფონდში.

სამოქალაქო სამართალი

О порядке утверждения уставов акционерных обществ (ს. კ. ს. ს.-ის და ს. კ. ს.-ის 1928 წ. იანვრის 16 დადგ. „ზარია ვოსტოკა“ თებ. 10 № 34). დადგენილება გამოცემულია თანახმად სსრკ ც.კ. ს. ს.-ის მიერ 1927 წ. აგვისტოს 17 დამტკიცებულ დებულების სააქციო საზოგადოებათა შესახებ (სსრკ კან. კრ. 1927 წ. № 49, მუხ. 499 და 500). დადგენილებით გაუქმებულია ა.კ. ს. კ. ს.-ის და ს. კ. ს.-ის 1925 წ. ნომბრის 9 დადგენილება სააქციო საზოგადოებათა წესდების დამტკიცებისა და რეგისტრაციის შესახებ (ა.კ. კან. კრ. 1925 წ. № 11, მუხ. 545).

იმ სააქციო საზოგადოების წესდება, რომლის გამგებთა ან სსრკ ფარგალში იმყოფება, და რომელშიც მონაწილეობას იღებენ

სუსრ სახელმწიფო დაწესებულებანი, ან ა-კ სუსრ ორგანოების დამტკიცებული წესდებით მომქმედო საწარმოი და ორგანიზაციები, ან ა-კ სუსრ შემავალი რამდენიმე რესპუბლიკის სახელმწიფო დაწესებულებანი, საწარმოი და ორგანიზაციები, დამტკიცებულ უნდა იქნეს:

ა) სამრეწველო სააქციო საზოგადოების წესდება - ა-კ. ეკოსოს

ბ) საკრედიტო სააქციო საზოგადოების წესდება - ა-კ. ფინანსების მიერ;

გ) სხვა სააქციო საზოგადოების წესდება - ა-კ. ვაჭრობის სახელმწიფო.

იმ სააქციო საზოგადოების წესდებას, რომელშიაც მონაწილეობენ ერთი და იმავე რესპუბლიკის სახელმწიფო დაწესებულებანი, საწარმოი და ორგანიზაციები, და რომლის გამგეობაც რესპუბლიკის ფარგალში იმყოფება, ამტკიცებ: ამ რესპუბლიკის სათანადო ორგანო.

იმ სამშენებლო და საკრედიტო სააქციო საზოგადოების წესდების რომლის სამოქმედო რაიონი სცილდება ამა თუ იმ რესპუბლიკის ფარგალს, უნდა დაამტკიცოს ა-კ. ეკოსომ და ფინანსკომისა კუთვნილ სამებრ.

სააქციო საზოგადოების დაარსებისათვის საჭიროა სათანადო წინასწარი ნებართვა, რომელიც გამოთხოვილ უნდა იქნეს მისი პრაქტიკის წარდგენისთანავე, წესდება შეთანხმებულ უნდა იქნეს დაინტერესებულ უწყებასთან. წესდება გამოქვეყნებულ უნდა იქნეს კანონთა კრებულში.

მომქმედ სააქციო საზოგადოებათა წესდებანი შეცვლილ უნდა იქნეს შემთავალი წესდების მიხედვით და შეთანხმებული სააქციო საზოგადოებათა დებულებასთან 1928 წ. აპრილის 1-მდე. ყველაფერი მათ წესდებაში ეწინააღმდეგება დებულებას, ძალადაკარგულად უნდა ჩაითვალოს.

ფინანსების მუშაკანობა

Инструкция по применению постановления ЦИК и СНК Союза от 2 ноября 1927 г. „сложении с крестьянства задолжен по налогам выданным в 1924—25 бюджетном году по случаю неурожая“. (ა-კ. ს.კ.ს-ოს 1928 წ. თებერვლის 23 № 11—„ზარია ვოსტოკა“ № 3, № 52). მოხსნილ უნდა იქნეს როგორც მთავარი ვალი, ისე მისი სარგებელი და საურავი, რაც 1927 წ. ნოემბრის 7-ისათვის დატკიცებული დავალიანებას არკვევს ა-კ. სასოფლო-სამეურნეო რესპუბლიკების სასოფლო-სამეურნეო ბანკების მეშვეობით. ამტკიცებ ცნობებს იგი უგზავნის ა-კ. ფინანსკომს, რომელიც ამტკიცებს, განსაკუთრებულ კომისიაში განხილვის შემდეგ, უკან უგზავნის დამტკიცებლად ა-კ. ს.კ.ს-ოს. ამ დამტკიცების შემდეგ ცნობებს უგზავნის სსრკ ფინანსკომს, ხოლო ბანკი - ცენტრალურ სასოფლო-სამეურნეო ბანკს.

მალთა მუშაკანობა

Пост. по докладу НК РКИ ЗСФСР об обследовании органов домашнего хозяйства в ЗСФСР (ა-კ. ს.კ.ს-ოს 1928 წ. თებერვლის 18 № 10—„ზარია ვოსტოკა“ თებ. 19, № 42). დადგენილებაში აღნიშნულია, რომ მთელი რიგი ობიექტური მიზეზისა ხელს უშლის მალთა მურნეობის ორგანოთა მუშაობას 1925 - 26 და 1926—27 წლებში, ხელმძღვანელობის და მუშაობის დეფექტებთან ერთად ის

გამოიწვია, რომ სახელმწიფო სახსრების დახარჯვას სათანადო ნაყოფი არ გამოუღია. ამიტომ, დამტკიცებულია მ-გ. ინსპექციის მიერ შემუშავებული პრაქტიკული ღონისძიებანი დეფექტების გამოსასწორებლად და მიცემულია სათანადო ორგანოთათვის დირექტივები. დადგენილება ვრცელია, ბევრ დეტალს შეიცავს და ამის გამო მისი დაწერილობით გადმოცემა მოკლე წერილში შეუძლებელია.

მშენებლობა

О мероприятиях по своевременному приступу к строительным работам и обеспечению их рабочей силой в строительном сезоне 1928 (ა-კ. ს.კ.ს-ოს 1928 წ. თებერვლის 23, დადგ. № 12—„ზარია ვოსტოკა“ მარტ. 2, № 51). დადგენილება შეეხება მოსამზადებელ მუშაობას: ტექნიკური პროექტების რაც შეიძლება მზლედ შედგენას, საკალენდრო გეგმების შემუშავებას, გეგმების იმ დაწესებულებებთან შეთანხმებას, რომელთანაც მშენებლობა დამოკიდებულია ფინანსურად, მშენებლობის სათანადო მასალით თავის დროზე უზრუნველყოფას, შრომის სახკომთან სათანადო შეთანხმების დადებას მასიური მუშა-ძალის შესახებ. დადგენილება გულისხმობს ა-კ. დაწესებულებებს, საწარმოებს და ორგანიზაციებს, ხოლო რესპუბლიკების ს.კ.ს-ოებს წინადადება ეძლევათ ასეთივე ღონისძიებანი გაატარონ რესპუბლიკების მასშტაბით.

მეტყინარია

Положение о закавказском комитете по ветеринарным делам при СНК ЗСФСР (ა-კ. ც.კ.ს-ოს და ს.კ.ს-ოს 1928 წ. თებერვლის 6 დადგ.—„ზარია ვოსტოკა“ თებ. 11, № 35). კომიტეტი დაარსებულია საერთო მეთვალყურეობისათვის, სვეტყინარო-სასანიტარო ღონისძიებათა შეთანხმებისათვის და აგრეთვე ეპიზოოტიის წინააღმდეგ ღონისძიებათა ცხოვრებაში გატარებისათვის. კომიტეტი დაარსებულია ჯარი წლის ვადით. მისი ფუნქციები დადგენილებაში დაწერილობითაა განსაზღვრული.

ა. ბ.

ფ ო ს ტ ა

- თ. **შოშიაშვილს.** — თქვენი წერილი „კიდევ ვოლოკიტაზე“ წავა შემდეგ ნომერში.
- ტ. **ებრალიძეს.** — მოგეაწოდეთ სხვა მასალა.
- რედაქცია აცხადებს, რომ ჩვენი ჟურნალის მეექვსე ნომერში მოთავსებულ ამხ. კ. პლეტნიკოვის წერილი „სამოქალაქო მოპასუხეები სისხლის სამართლის საქმეში“ გაშვებული იყო დისკუზის წესით.
- რედაქციისაგან. უადგილობის გამო დასაბეჭდათ გამზადებული განყოფილებები „პრაქტიკოსის შენიშვნები“ და „მოკლევის საკითხები“ გადაიღო შემდეგ ნომრისათვის.

რ ე ლ ა ქ ს ი ი ს ა ბ ა ნ .

1. რედაქცია სთხოვს ავტორებს გვიგზავნონ ხელთნაწერები ან მანქანასე გადაბეჭდილი, ან დაწერილი სუფთა ხელით ფურცელის ერთ კუკრდსე.
2. რედაქცია იტოვებს რედაქციულ შესწორებების და შეძოკლების უფლებას, თუ არ არის ავტორის ჰირდაზირი წინააღმდეგობა.
3. დაწუნებულ მასალას რედაქცია უკან არ აბრუნებს.

ცირკულარი № 10.

ყველა სამაზრო და სახალხო სასამართლოს.

ასლი: უზენაეს სასამართლოს, აფხაზეთის, აჭარის და სამხრეთ-ოსეთის იუსტიციის განყოფილებებს.

იუსტიციის სახ. კომისარიატი შემოსული ცნობებით სახალხო და სამაზრო სასამართლოები, გამოიტანენ თუ არა დადგენილებას მოწმის ან ექსპერტის დაჯარიმების შესახებ გამოუცხადებლობის გამო, დაუყოვნებლივ, ამ დადგენილების კანონიერ ძალაში შესვლამდე, უგზავნიან მის ასლის საფინანსო ორგანოებს და ამავე დროს მოქმედებენ მას შესასრულებლად. ესეთი პრაქტიკა ეწინააღმდეგება კანონს და ამიტომ უნდა მოისპოს. სასამართლო ვალდებულია აცნობოს დაჯარიმებულს ჯარიმის დადება და გამოუცხადებლობის მიზეზის ახსნა-განმარტებისათვის მისცეს: 1) სისხლის საქმეებზე ორი კვირის ვადა, თანახმად სისხ. სამ. საპრ. კოდ. 346 და 348 მუხლისა, ხოლო 2) სამოქალაქო საქმეებზე—ერთი კვირის ვადა, თანახმად სამოქ. სამ. საპრ. კოდ. 249 მუხ. აღნიშნულ ვადაზე წარმოდგენილი ახსნა-განმარტებას სასამართლო განიხილავს; სისხ. სამ. საქმის გაწერა წარმოდგენილ ახსნა-განმარტებას—გამწესრიგებულ სხდომაზე, ხოლო სამოქალაქო საქმის გამო კი—სამსჯავრო სხდომაზე. თუ დაჯარიმებული არ წარმოდგენს ახსნა-განმარტებას ან თუ წარმოდგენილი ახსნა-განმარტებას სასამართლო პატივსაღებდათ არ ცნობს, სასამართლოს დადგენილება დაჯარიმების შესახებ კანონიერ ძალაში შედის და უნდა მოყვანილ იქნეს სისრულეში სისხლის სამართლის საქმეებზე—სისხ. სამ. საპრ. კოდ. 456 მუხ. წესით, ხოლო სამოქალაქო საქმეებზე—სამოქ. სამ. საპრ. კოდ. 255 მუხ. წესით. სასამართლო, მიუხედავად თუ არა ძალაში შესულ დადგენილებას შესასრულებლად, იმავე დროს აცნობებს ამას საფინანსო ორგანოებს თანახმად სსსრ სახალხო კომისართა საბჭოს 1925 წ. № 32 დადგენილებას და იუსტიციის სახ. კომისარიატის 1926 წ. № 45 ცირკულარს.

იუსტიციის სახ. კომისარიატი წინადადებას გაძღვეთ ყველა შემოთავლიზებული მიიღოთ სახელმძღვანელოდ და შესასრულებლად. იუსტიციის სახალხო კომისარიატი—**ი. ვარძიელი**

სასამართლო მმართველობის განყ. გამგე—**სიჭინავა**. 1928 წ. 16 მარტი.

ცირკულარი № 11.

ყველა სამაზრო და სახალხო სასამართლოს

ასლი: უზენაეს სასამართლოს და აჭარის, აფხაზეთის და სამხრეთ-ოსეთის იუსტიციის სახალხო კომისარიატებს.

სამოქ. სამ. კოდ. 414 მუხ. წესით აღძრული სარჩელის განხილვის დროს სამოქ. სამ. საპრ. კოდ. 172 მუხ. დაცვის შესახებ სოციალური დაზღვევის ორგანოს მიმართ.

დაზარალებულს, რომელსაც უკვე მიუღია დაზარება დამზღვევ სალონიდან, შეუძლიან, სამოქ. სამ. კოდ. 414 მუხ. წესით, აღძრას სარჩელი ნიყენებული ზიანის დამატებითი ანაზღაურების შესახებ იმ პირობის და დაწესებულების წინააღმდეგ, რომელიც არ ყოფილა დაზარალებულის დამაზღვეველი, თუ აღნიშნული ზიანი მას მიყენებული აქვს უშუალოდ ამ პირის ან დაწესებულების მოქმედებით.

დამზღვევ ორგანოს, რომელმაც დაზარება გასცა, უფლება აქვს, სამოქ. სამ. კოდ. 414 მუხ. და სამოქ. სამ. საპრ. კოდ. 169 მუხ. წესით, დამოუკიდებლად აღძრას შემთავლიზებულ პირისა ან დაწესებულების წინააღმდეგ სარჩელი დაზარალებულისათვის მიცემული დაზარების ანაზღაურების შესახებ. ხოლო ამისათვის საჭიროა, რომ სასამართლომ თავის დროზე მიაწოდოს, თანახმად სამოქ. სამ. საპრ. კოდ. 172 მუხლისა, საჭირო ცნობა სათანადო დამზღვევ სალონს, რომელმაც დადგინდა შემთხვევაში იგი მოკლებულ იქნება შესაძლებლობას აღძრას, რეგრესის უფლებით, სარჩელი.

შემთავლიზების გამო, იუსტიციის სახალხო კომისარიატი სარჩელი გაძღვეთ სამოქ. სამ. კოდ. 414 მუხ. წესით დაზარალებულის მიერ აღძრულ საქმის განხილვის დროს მტკიცედ დაიცვათ სოციალური დაზღვევის ორგანოთა მიმართ სამოქ. სამ. საპრ. კოდ. 172 მუხ. მოთხოვნა.

იუსტიციის სახალხო კომისარიატი **ი. ვარძიელი**

სასამართლო მმართველობის განყ. გამგე **სიჭინავა**. 1928 წ. 19 მარტი.

ამონაწერი უზენაეს სასამართლოს პლენუმის

სხდომის ოქმიდან.

1928 წ. 16 თებერვალი.

ქ. ტფილისის შრომის სახალხო სასამართლოს მომართვა, რათა განმარტებულ იქნეს, ბათილდება თუ არა შრომითი ხელშეკრულება დამქირავებლისა და დამქირავებულის შორის, უკეთუ უკანასკნელი უკანონო დათხოვნის შემდეგ დროებით მოეწყობა სხვა წარმოება-დაწესებულებაში. მომხს. ხანკალამოვი.

უზენაეს სასამართლოს პლენუმის 1927 წ. აპრილის 15 (ოქმი № 4 წერტილი 18) დადგენილების განსავითარებლად, უზენაესი სასამართლო განმარტავს, რომ მუდმივ სამუშაოდან უკანონოდ დათხოვნილ დამქირავებულს, რომელიც შესულია დროებით ან სეზონის სამუშაოზე, არ ევარგება მისი წინანდელ მუდმივ სამუშაოზე აღდგენის უფლება.

უზენაეს სასამართლოს თავმჯდომარის წინადადება, რომ განმარტებული იქნეს საკითხი—საბჭოთა კანონმდებლობის თვალსაზრისით დასაშვებია თუ არა სარჩელი უფლების ცნობის შესახებ, და ამასთან დაკავშირებით, რომ გადახინჯულ იქნეს უზენაეს სასამართლოს საკასაციო საკრებულოს 1926 წლის 20—25 ოქტომბრის დადგენილება, გამოტანილი ყოფილ ოლქის სასამართლოს 1926 წლის 24—25 სექტემბრის დადგენილებაზე—საქმეზე ძიებისა გამო ამ-ბა-ა. ზ. მადათოვის რწმუნებულის პ. კალანტაროვის სააქციო საზოგადოება „გრუზინსკი მარგანეც“-თან მომხს. ი. სურგულაძე.

მიიღო რა მხედველობაში, რომ თანახმად სამ. სამ. კოდ. მე-2 მუხლისა, დავა სამოქალაქო უფლების შესახებ გადაწყდება სასამართლოს წესით, რომ იმ შემთხვევაში, როდესაც სარჩელი უფლების ცნობას ეხება, აშკარა არის, რომ მხარეთა შორის ადგილი აქვს დავას უფლების ცნობის თუ არა ცნობის შესახებ და ამიტომ ასეთი შემთხვევა სასეგებით მიეკუთვნება აღნიშნულ მუხლით გათვალისწინებულ დავათა კატეგორიას; რომ ამისათვის საჭირო არის მხოლოდ, რომ უფლება, რომლის ცნობასაც მხარე მოითხოვს, არ ატარებდეს საჯარო სუბიექტიურ უფლების ხასიათს, არამედ სამოქალაქო უფლებას წარმოადგენდეს, რომ ამიტომ დასმული საკითხი დადებითად უნდა იქნეს გადაჭრილი, რომ ამასთან დაკავშირებით ის, რაც უზენაეს სასამართლოს საკასაციო საკრებულოს 1926 წ. 20—25 ოქტომბრის დადგენილებაში არის მოყვანილი, განიარაღებული ვერ იქნება; რომ სასხედობრ მითითება იმაზე, თითქმის ს. ს. ს. კოდ. 180 მუხლის თანახმად უფლების ცნობის შესახებ სარჩელის შესაძლებლობა საბჭოთა კანონმდებლობის თვალსაზრისით უნდა უარყოფილ იქნეს, უსაფუძვლოდ არის, ვინაიდან აღნიშნული მუხლის წინააღმდეგ იმ ერთად ერთი დასკვნის გაკეთება არის შესაძლებელი, რომ იგი შეეხება არა ყოველ სახის სარჩელებს, სახელდობრ ისეთებს, რომლების საგანს ქონების ნატურად გადაცემა ან განსაზღვრული მოქმედების შესრულება შეადგენს. რომ აღნიშნულის გამო ზვეტი დასმული საკითხი დადებითად უნდა იქნეს გადაჭრილი, ხოლო უზენაეს სასამართლოს საკასაციო საკრებულოს 1926 წლის 20—25 ოქტომბრის დადგენილება გაუქმებული. მოყვანილ მოსაზრებათა გამო და ადგილი აქვს განმარტებას ქვემოთადაც სასამართლოებს, რომ გარდა ისეთი სარჩელებისა, რომელნიც ქონების ნატურათ გადაცემას ან განსაზღვრულ მოქმედების შესრულებას ეხებიან, შესაძლებელი არის, რომ დანიტრესებული პირის მხრით აღძრულ იქნეს სასამართლოში სარჩელი უფლების ცნობის შესახებ. უზენაეს სასამართლოს საკასაციო საკრებულოს 1926 წლის 20—25 ოქტომბრის დადგენილება გაუქმდეს და ძალაში დარჩეს აღმოსავლეთ საქართველოს ოლქის სასამართლოს 1926 წ. 24—25 სექტემბრის დადგენილება საქმეზე ძიებისა გამო მადათოვისა და ამხ. სააქციო საზოგადოება „ქართული მარგანეც“-თან.

გამომცემელი:

სამ. ს. ს. რ. იუსტიციის სახალხო კომისარიატი.

პასუხისმგებელი რედაქტორი: ი. ვარძიელი. სარედაქციო კოლეგია: ა. კაჭარავა, ი. როინაშვილი, პ. როფ. შ. ნუცუბიძე, ს. ჯაფარიძე, კ. მიქელაძე, პ. ქავთარაძე.

„საბჭოთა საპარტიოს“ ხელისმომწერთა საყურადღებოდ რეკლამია ატყაფებს:

- I. **სამაზრო სსსპარტიოებს:** დაახქარონ ჟურნალის საფასურში დღემდე მიღებული ფულის და ანგარიშების გადმოკვანა და აგრეთვე მომავალში რეგულარულად აწარმოონ ანგარიშები რედაქციის წინაშე.
- II. **პარსონალურ ხელისმომწერებს,** როგორც ადგილობრივ, აგრეთვე მხარეებში, რომლებთანც სრულად არ გადუხდიათ ხელის მოწერის საფასური: დროზე შემოიტანონ მათზე დაჩენილი დაუაღიანება.
- III. **სამთავიურ ხელისმომწერებს:** ჟურნალ „საბჭოთა სამართალზე“ დაახქარონ ხელისმოწერის განახლება, ვინაიდან შეეძქსე ნომრის შემდეგ მათ შეუწყდით ჟურნალის მიწოდება.

საქართ. ს.ს.რ. იუსტსახკომის გამომცემლოგ

ი ბ ე ზ დ ე ბ ა

საქ. სოხ. საბჭ. რესპუბლიკის

სისხლის სამართლის კოდექსი

1928 წ. რედაქციით

წიგნი გაიყიდება სახელგამის ყველა მაღაზიეზი და აბრეთვე მაზრის ცენტრებში
სახალხო მოსამართლეებთან. ბითუმაღ იუსტსახკომის
გამომცემლოგის საფუოგზი.

შეკვეთით უნდა მიმართონ: ტფილისი, ტრიბუნალის ქ. № 32, იუსტსახკომის გამომცემლობას.